

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (esimene koda)

10. märts 1992*

Konkurents – Kokkuleppe ja kooskõlastatud tegevuse mõisted – Kollektiivse turgu
valitseva seisundi kuritarvitamine – Tõendid

[...]

Liidetud kohtuasjades T-68/89,

Società Italiana Vetro SpA, Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht San Salvo (Itaalia), esindajad: advokaat Luigi Citarella, Rooma, ja advokaat Crisanto Mandrioli, Milano, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo Ernst Arendt, 4 avenue Marie-Thérèse,

T-77/89,

Fabbrica Pisana SpA, Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht Milano (Itaalia), esindajad: advokaadid Pierre van Ommeslaghe ja Bernard van de Walle de Ghelcke, Brüssel, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo Jean-Claude Wolter, 8 rue Zithe,

ja T-78/89,

PPG Vernante Pennitalia SpA (endine Vernante Pennitalia SpA), Itaalia õiguse alusel asutatud äriühing, asukoht Genova (Itaalia), esindajad: advokaadid Gianni Manca ja A. J. Manca Graziadei, Rooma, ning advokaadid Michel Waelbroeck ja Alexandre Vandencastele, Brüssel, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: advokaadibüroo Ernst Arendt, 4 avenue Marie-Thérèse,

hagejad,

keda toetab

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindaja: J. E. Collins, Treasury Solicitor's Department, keda abistas barrister Stephen Richards, Gray's Inn, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Briti suursaatkond, 14 Boulevard Roosevelt, hageja nende väidete osas, mis seonduvad EMÜ asutamislepingu artikli 86 kohaldamisega,

---

* Kohtumenetluse keeled: T-68/89: itaalia; T-77/89: prantsuse; T-78/89: inglise.

menetlusse astuja,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: komisjoni õigustalituse ametnikud Enrico Traversa, Julian Currall ja kirjalikus menetluses Hendrik van Lier, keda abistasid advokaat Alberto Dal Ferro, Vicenza, ja advokaat Hervé Lehman, Pariis, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: c/o õigustalituse esindaja Roberto Hayder, Centre Wagner, Kirchberg,

kostja,

keda toetab

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindaja: J. E. Collins, Treasury Solicitor's Department, keda abistas barrister Stephen Richards, Gray's Inn, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis: Briti suursaatkond, 14 Boulevard Roosevelt, komisjoni nende väidete osas, mis seonduvad EMÜ asutamislepingu artikli 85 kohaldamisega,

menetlusse astuja,

mille esemeks on hagi komisjoni 7. detsembri 1988. aasta otsuse 89/93/EMÜ (EÜT 1989, L 33, lk 44) tühistamiseks, mis käsitleb EMÜ asutamislepingu artiklites 85 ja 86 sätestatud menetlust (IV/31.906 – lehtklaas),

EUROOPA ÜHENDUSTE ESIMESE ASTME KOHUS

(esimene koda)

koosseisus: koja esimees D. A. O. Edward, kohtunikud R. García-Valdecasas, K. Lenaerts, H. Kirschner ja R. Schintgen,

kohtusekretär: H. Jung,

arvestades kirjalikku menetlust ning 12.–15. novembril 1991 toimunud suulist menetlust,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

Hagi aluseks olevad asjaolud

1. Käesoleva kohtuasja esemeks on kostja Euroopa Ühenduste Komisjoni otsus (edaspidi vastavalt „komisjon” ja „otsus”), millega määrati kolmele hagejale, Itaalia lehtklaasitootjatele, trahv EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumise eest ja leiti, et nad on rikkunud asutamislepingu artiklit 86. Otsuse adressaadiks on järgmised kolm äriühingut: esiteks Società Italiana Vetro (edaspidi „SIV”), mille enamusosanik on Ente Finanziamento Industria Manifatturiera (edaspidi „EFIM”); teiseks Fabbrica Pisana SpA (edaspidi „FP”), mis on Saint-Gobaini kontserni (edaspidi „SG”) tütarettevõte; ja kolmandaks Vernante Pennitalia (edaspidi „VP”), mis on kontserni PPG-Industries Inc., Pittsburg (edaspidi „PPG”) tütarettevõte.

2. Otsuse kohaselt (2. punkt) on asjaomaseks tooteks „kõik lehtklaasiliigid”. Otsuses eristatakse kolme lehtklaasiliiki: tõmmatud klaas, valuklaas, ja kõige olulisema liigina plaatklaas. Otsuses märgitakse, et üle 90% lehtklaasist toodetakse niinimetatud float-protsessi abil, mis on kaasaegne tootmismeetod ning nõuab iga tootmisliini jaoks ligikaudu 100 miljoni eküü suurust investeeringut.

3. Lehtklaasitööstuses üldiselt eristab komisjon kahte turgu (otsuse 5. punkt): turg, kus klaas läheb peamiselt transporditööstusesse, eelkõige autotööstusesse (edaspidi „autotööstuse turg”) ning teiseks turg, kus klaas läheb muudesse valdkondadesse, eelkõige ehitus- ja sisustussektorisse (edaspidi „muude valdkondade turg”). Autotööstuse turul varustavad klaasitootjad otse mootorsõidukitootjaid, kes töötlevad lehtklaasi ise vastavalt mootorsõidukitootjate vajadustele. Muude valdkondade turul võidakse lehtklaasi kasutada töötlemata (näiteks aknaklaasina) ja töödeldud kujul. Sellel turul võivad tootjad varustada kliente otse või neid võidakse varustada kaudselt hulgimüüjate, töötlejatest hulgimüüjate või sõltumatute töötlejate kaudu.

4. Komisjon adresseeris 28. septembril 1981 FP-le, SIV-ile ja VP-le, lehtklaasi hulgimüügiga tegelevate Itaalia ettevõtete ühendusele ja kahe sarnase juba lõpetatud ühenduse liikmetele otsuse (81/881/EMÜ, EÜT L 326, lk 32, edaspidi „1981. aasta otsus”), milles ta märkis, et nad on rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1. Esiteks süüdistas komisjon hulgimüüjate ühendusi, et nad on oma põhikirjade, rakenduseeskirjade ja otsustega kehtestanud tingimused, mille kohaselt:

– liikmed olid kohustatud ostma läbi ühenduse;

– liikmetel keelati importimine ning nad pidid teistega jagama tooteid, mis ühenduse eelneval loal imporditi riikliku kaubandusega riikidest;

– tuli vastu võtta ühine hinnakiri ja seda järgida.

Teiseks süüdistas komisjon tootjaid ja hulgimüüjaid, et nad on sõlminud kokkuleppeid:

- müügikvootide kehtestamiseks;
- eriallahindluse tegemiseks;
- ühenduste liikmete tegevuse jälgimiseks.

See 1981. aasta otsus jõustus lõplikult.

5. Märtsis 1986 esitas äriühing Industria Vetraria Alfonso Cobelli (edaspidi „Cobelli”), Reggio Calabrias asuv klaasi hulгимүүja, Reggio Calabria kohalikule kohtule hagi FP ja SIV-i vastu, väites, et nad aitasid kõnealuse äriühingu hävingule kaasa oma käitumisega, mis tema arvates oli ebaaus ja turgu valitsevat seisundit kuritarvitav. Cobelli väitis eelkõige, et neil ettevõtetel oli „vaikiv kokkulepe”, mille osaliseks oli ka VP ja millega nad „püüdsid säilitada turu stabiilsust, kehtestades oma toodete müügi hinnakirjad”. VP jurist saatis 25. juunil 1986 Cobellile kirja, milles ta märkis, et selle süüdistuse VP-ga seonduv osa on ebaõige. Cobelli advokaat saatis 15. juulil 1986 vastuse, väljendades „hämmastust, kuna Industria Vetraria Cobelli ega selle omanik ei ole kordagi seadnud kahtluse alla Vernante Pennitalia poolt talle osaks saanud õiglast suhtumist ja juurdepääsuvõimalusi”.

6. Juulis ja oktoobris 1986 viis komisjon asutamislepingu artiklite 85 ja 86 esimese rakendusmääruse ehk nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17 (EÜT 1962, 13, lk 204, edaspidi „määrus nr 17”) artikli 14 lõikes 2 sätestatud korras läbi uurimised FP, SIV-i ja VP ning 1981. aasta otsuse adressaatide hulka kuulunud lehtklaasi hulгимүүgile spetsialiseerunud ettevõtte Socover SpA (edaspidi „Socover”) ruumides.

7. Oma 31. oktoobri 1986. aasta kuupäevaga dokumendis, mis saabus komisjoni 6. novembril 1986, esitas Cobelli omanik Alfonso Cobelli komisjonile määruse nr 17 artikli 3 kohase taotluse teha otsus, et SIV, FP ja VP on rikkunud konkurentsieeskirju. Cobelli väitel oli kolme tootja vahel juba kaua olnud kokkulepe, mille „eesmärk oli kontrollida ja stabiliseerida turgu ning kaotada omavaheline mis tahes konkurents, kehtestades oma toodete müümiseks kokkulepitud hinnakirjad; neis hinnakirjades, millega nähti ette mitte üksnes identsed hinnad samadele tooteliikidele, vaid ka identsed müügi- ja maksetingimused, jaotati kliendid kategooriatesse vastavalt nende ärilisele tähtsusele käibe ja tegevusvaldkonna järgi, võttes igalt rühmalt erinevat hinda „allahindlusskaala” alusel, kus esimese ja viimase rühma hinnavahe oli umbes 9%”. Seejärel süüdistas Cobelli FP-d ja SIV-i (kuid mitte VP-d), et nad on umbes alates aastast 1982 rakendanud „äristrateegiat, mille eesmärk ei ole mitte üksnes täieliku kontrolli saavutamine tootmise üle, vaid ka turustamise üle, tõrjudes turult kõrvale enamuse olemasolevatest hulgiturustajatest”.

8. Komisjon viis 13.–15. jaanuaril 1987 määruse nr 17 artikli 14 lõike 3 alusel veel kord läbi uurimised FP, SIV-i ja VP ruumides.

9. Oma 20. veebruari 1987. aasta kirjaga esitas VP komisjoni konkurentsi peadirektoraadile (edaspidi „IV PD”) oma märkused Cobelli kaebuse kohta, millest ta oli äsja esmakordselt

teada saanud, ja esitas enda kaitseks eelkõige eituse, mis Cobelli advokaat oli talle saatnud 15. juulil 1986.

10. Cobelli saatis IV PD-le 3. aprillil 1987 vastuse, mis saabus komisjoni 10. aprillil 1987 ja milles ta vastas FP, SIV-i ja VP poolt pärast tema kaebuse edastamist esitatud märkustele. Oma vastuses väitis Cobelli, et FP, SIV ja „mitmel korral” ka VP osalesid korrapärastel kohtumistel hulгимүүjatega, „mõnikord valdkondlike ühenduste egiidi all, mõnikord otseselt tootjate algatusel”, ning et kõnealused kolm tootjat:

„esitasid alati seisukohti, mis olid täielikult turustajate nõudmistega kooskõlla viidud; turustatavate toodete nimekirjad, mis olid alati täpselt identsed ja mille kolm ettevõtet avaldasid samaaegselt või peaaegu samaaegselt, saadeti turustajatele ja neid selgitati hiljem kohtumistel, ilma et oleks antud mingit võimalust nende osas läbi rääkida; alati, kui teised osavõtjad püüdsid tootjate otsuseid mõjutada või panna ette kokkuleppeid, millega oleks võetud arvesse nende äri vajadusi, astusid tootjad selle vastu „ühisrindena” [...]

Näiteks võib tuua mõningad neist arvukatest kohtumistest, mis toimusid aastatel 1984–1986 ja millest enamikul allakirjutanu osales: 19. märtsil 1984 Napolis, SIV-i kutsel, Barbato; 10. oktoobril ja 31. oktoobril 1984 Roomas, hotell Sheraton, 19. oktoobril 1984 Casertas, Fontana; 31. oktoobril 1984 veel üks kohtumine Bolognas, VIC SpA; on teada, et kolme ettevõtte turundusdirektorite vahel toimusid olulised kohtumised ka 28. veebruaril ja 2. märtsil 1985; 2. mail 1985 Roomas, hotell Sheraton; 18. veebruaril 1986 Catanias, osalesid üksnes Tortorici, Donato, Fontana, Milletti (FP), Baldi (SIV) ja Bilotta di Callipo Vetro. Loomulikult toimus lisaks eespool nimetatutele, mis meenuvad esimesena, veel palju teisi kohtumisi ning neid peetakse tänaseni, ehkki allakirjutanul on rangelt keelatud neil osaleda, kuna ta julges tootjate vastu välja astuda.

Et eespool toodut kinnitada ning tõendada, et tootjate vahel on konkreetset kokkuleppet, mille eesmärk on hindade ja müügingimuste kooskõlastamine, piisab, kui vaadata üle lisatud arved, milles esitatakse samal kuupäeval ja samade toodete kohta täpselt ühesugused hinnad; [...]”.

Pärast FP ja SIV-i tegevuse põhjalikku kommenteerimist tegi Cobelli selgesõnalise erandi VP suhtes,

„kes, kuigi ta oli kindlasti osaline hinnakirju ja kokkulepitud allahindlusi käsitlevates kokkulepetes teiste tootjatega, on kahtlemata alati säilitanud täiesti korrektse ärialase käitumise, eriti allakirjutanu suhtes, ega ole kunagi olnud süüdi kuritarvitustes või salajastes kokkulepetes, mille eesmärk on soodustada ühte ettevõtjat teiste arvel [...]”.

11. Komisjon otsustas 15. oktoobril 1987 algatada määruse nr 17 artikli 3 lõikes 1 sätestatud menetluse. Seejärel saatis ta 28. oktoobril 1987 FP-le, SIV-ile ja VP-le kirjaliku väiteteatise, mis on sätestatud määruse nr 17 artikli 19 lõikes 1 ning nõukogu määruse nr 17 artikli 19 lõigetega 1 ja 2 ette nähtud ärakuulamise käsitleva komisjoni 25. juuli 1963. aasta määruse nr 99/63/EMÜ (EÜT 1963, 127, lk 2268, edaspidi „määrus nr 99/63”) artikli 2 lõikes 1.

Väiteteatise süüdistati adressaadiks olevaid ettevõtteid EMÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rikkumises nii autotööstuse turul – Itaalia ettevõtete Fiat ja Piaggio suhtes – kui ka muude valdkondade turul. FP, SIV ja VP vastasid väidetele kirjalikult.

12. Määruse nr 17 artikli 19 lõigetes 1 ja 2 ning määruse nr 99/63 artiklites 7, 8 ja 9 sätestatud ärakuulamise toimusid 9. ja 10. märtsil 1988. Esindatud olid FP, SIV, VP ja Cobelli, kes kõik ära kuulati. Ärakuulamiste kinnitamata protokoll koos asjassepuutuvate dokumentidega saadeti konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomitee liikmetele. Ettevõtetele saadeti see 25. augustil 1988. Lõplik protokoll koos ettevõtete taotletud paranduste, täienduste ja väljajätetega saadeti neile hiljem.

13. Eespool nimetatud protokollist nähtub, et kui Portugali Vabariigi esindaja küsis, kas komisjon on Fiatiga ühendust võtnud, vastas IV PD ametnik:

„Komisjon kavatseb sellele küsimusele vastata hiljem.”

Kui Itaalia Vabariigi esindaja soovis teada, kas komisjon on Fiatis uurimise läbi viinud, vastas sama ametnik:

„Mul ei ole varem öeldule midagi lisada.”

Protokollist nähtub ka, et kui Cobellil paluti täpsustada, millistel kohtumistel VP tema väitel oli osalenud, nimetas ta ühtainsat kohtumist 1986. aastal Tropeas, kus tegemist oli klaasitootjate peoga, millel osales 500 inimest, kaasa arvatud perekonnaliikmed.

14. Menetluse lõppedes võttis komisjon 7. detsembril 1988 vastu vaidlusaluse otsuse. Otsus on jagatud kaheks osaks: ülevaade faktiliste asjaolude kontrollimisest (1.–58. punkt, edaspidi „faktiline osa”) ja õiguslik hinnang (59.–84. punkt, edaspidi „õiguslik osa”), millele järgneb otsuse resolutiivosa. Sisuliselt korratakse otsuses komisjoni väiteteatise sisu.

15. Otsuse faktilises osas vaadatakse esmalt üle lehtklaasiturg nii kõnealuse toote kui ka pakkumise ja nõudluse seisukohalt. Seejärel vaadatakse üle ettevõtete käitumine, esiteks muude valdkondade turu suhtes, teiseks autotööstuse turu suhtes ja kolmandaks nende turgude vahelise klaasikaubanduse suhtes.

16. Muude valdkondade turu osas käsitletakse ettevõtete väidetavat käitumist otsuses viie punkti all:

a) identsed hinnad;

b) identsed allahindlused;

c) identne põhiklientide klassifikatsioon;

d) ettevõtete kooskõlastatud tegevuse tunnused; ja

e) tootjate ja hulгимüüjate vahelised suhted.

17. Otsuses leitakse, et „kolm Itaalia tootjat saatsid oma Itaalia klientidele identsed hinnakirjad lähestikku asetsevatel kuupäevadel ja mõningatel juhtudel ka samal kuupäeval” (18. punkt), et „hindadest tehti identseid allahindlusi vastavalt kategooriatele või tasemetele, kuhu kliendid liigitati” (20. punkt) ning et „põhikliendid [...] liigitati samadesse kategooriatesse või tasemele vastavalt ostudele ükskõik millisel tootjalt, lähtuvalt kõikidelt tootjatelt ostetavast üldkogusest” (22. punkt). Otsuses märgitakse ka, et „hindade ja allahindlusskaalade ühetaolisus ning põhiklientide ühetaoline liigitamine kategooriatesse või tasemetele tuleneb tootjate kooskõlastatud tegevusest, milles lepiti otseselt kokku läbirääkimistel, kohtumistel ja kontaktide kaudu või põhiklientide esindaja [Socover] vahendusel” (24. punkt). Järgnevad „dokumentaalsed tõendid kõnealuste kooskõlastatud tegevuste kohta” (25.–32. punkt). Otsuses leitakse ka, et „toodete vahetamine kolme Itaalia tootja vahel võimaldab teada saada konkurentide hinnad või leppida kokku turul käitumise suhtes [...] . Vahetatud toodete hinnad kehtestati alati ja hiljem neid muudeti müüva tootja hinnamuudatuste alusel” (33. punkt). Lõpetuseks märgitakse otsuses, et „kooskõlastatud tegevuse raames kokku lepitud hindu ja allahindlusi rakendati ka tegelikkuses. Teatavate arvete kontrollimine näitab, et samalt kliendilt, kes ostis neilt kolmelt tootjalt väga erinevaid koguseid, võeti täpselt sama hinda ja talle tehti täpselt samu allahindlusi”. Kontrollitud arvete loend on lisatud otsusele (34. punkt).

18. Tootjate ja hulгимüüjate vaheliste suhete kohta märgitakse otsuses, et „kolm tootjat hoolitsesid selle eest, et nende hindu ja allahindlusi rakendataks ka järgmistel müügietaappidel”. Otsuses tunnistatakse, et puuduvad otsesed tõendid kohtumiste kohta, mis kaebaja Cobelli väitel peeti „hulгимüüjatega, et nad kiidaksid heaks ja kannaksid edasi hinnatõusud”, kuid rõhutatakse, et „teatavad dokumendid esiteks näitavad, et osa kohtumisi hulгимüüjatega korraldati tootjate algatusel ning identsete hindade ja allahindluste abil õnnestus tootjatel suunata hulгимüüjate ärialaseid valikuid, ja teiseks kinnitavad, et kliendid eeldasid kõikide tootjate hindade identsust” (35. punkt). Edasi käsitletakse otsuses teatavaid dokumente (36.–42. punkt). Nende dokumentide alusel leitakse otsuses eelkõige, et „Socover on kanal, mille kaudu edastatakse teateid hulгимüüjatelt tootjatele ja tootjatelt hulгимüüjatele”.

19. Autotööstuse turu osas märgitakse otsuses, et „allpool käsitletavate ettevõtetest pärit dokumentide kohaselt on SIV ja FP hindade ja kvootide jaotamise osas kokku leppinud vähemalt alates 1982. aastast. Hiljemalt 1983. aastast osales selles konkurentsi piiravas tegevuses ka VP, kuid kahest teisest tootjast vähem” (43. punkt). Seejärel käsitletakse otsuses tõendeid, mis komisjoni hinnangul tõendavad kokkuleppeid ja kooskõlastatud tegevust Fiati kontserni (44.–51. punkt) ja Piaggio kontserni (52. punkt) suhtes. Fiati kontserni osas märgitakse otsuses pärast hindade ja kvootide ülevaatamist, et „kolm tootjat otstid ja müüsid vastastikku tooteid, et säilitada oma vastavad turukvoodid või täita konkurentidega kokku lepitud kvote” (48. punkt). Otsuses viidatakse tootjate väitele, et Fiat oli „turgu valitsev ostja” ning märgitakse, et „olenemata turgu valitseva ostja ja tema tarnija vaheliste suhete arengust on igal juhul kindlaks tehtud, et SIV, FP ja VP tegid koostööd, kujundamaks oma suhtumist Fiati kontserni” (51. punkti iii alapunkti teine lõik). Piaggio kontserni osas leitakse

otsuses, et „SIV ja FP saavutasid hiljemalt alates 1983. aastast kokkuleppe Piaggio tarnete jagamise ja temalt võetavate hindade suhtes” (52. punkt). VP vastu ei ole seoses Piaggio kontserniga väiteid esitatud.

20. Tootjate vahelise klaasikaubanduse kohta märgitakse otsuses, et „kolme tootja vaheliste lepingute alusel ostetakse ja müüakse suuri klaasikoguseid. Kauplemise eesmärk on tagada, et iga tootja saaks pakkuda kogu tootevalikut, kaasa arvatud tooteid, mida ta ise ei valmista, ning säilitada oma turukvoodid. Kauplemine võimaldab ka jagada turgu ja kliente ning saada teada konkurentide hinnad [...]” (53. punkt). Seejärel vaadatakse otsuses läbi tootjate dokumendid (54.–60. punkt) ja argumendid (57.–58. punkt). Otsuses märgitakse, et „otsuse eesmärk ei ole seada kahtluse alla toodete ostu ja müüki tootmistingimuste kõrvalekalle korral (tootmisvahendite uuendamine, tootmise peatamine ahjude hooldamiseks, juhutellimuste täitmine), vaid [...] üksnes süsteemset toodetega kauplemist pikaajaliste kokkulepete alusel, lähtudes tootmis- ja kaubanduspoliitilistest otsustest, mille tootjad on teinud seoses muude konkurentsi piiravate kokkulepetega (58. punkti i alapunkti esimene lõik). Majanduslikult seisukohalt leitakse otsuses, et „vastastikune ost ja müük kaotab spetsialiseerumisest tuleneva eelise ning seab kõik tootjad kunstlikult samadele alustele, mistõttu kliendid ei saa majanduslikku kasu iga konkreetse tootja tootmis- ja kaubandusalastest eelistest. Nagu kolme tootja hinnakirjadest ja allahindlustest nähtub, toob vastastikune kauplemine kaasa ühetasandilise ja ühetaolise turu” (58. punkti i alapunkti kolmas lõik). Otsuses rõhutatakse, et kauplemine on „süsteemne” ning „ei ole marginaalne, vaid hõlmab märkimisväärseid koguseid” (58. punkti iii alapunkt).

21. Õigusliku hinnangu osas uuritakse otsuses ettevõtete käitumist asutamislepingu artiklite 85 ja 86 seisukohalt (vastavalt 59.–73 ja 74.–82. punkt).

22. Muude valdkondade turu kohta märgitakse otsuses, et „identsete hinnakirjade avaldamine lühikese ajavahemiku jooksul või isegi samal kuupäeval ning identse allahindlusteskaala olemasolu ja neile tingimustele vastavate kliendikategooriate identne loend tulenevad asjaomaste tootjate kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevusest. Dokumentidest ja teadetest [...] nähtub, et FP-I, SIV-il ja VP-I on hiljemalt alates 1983. aastast kuni 1986. aastani olnud kokkulepe või vähemalt koostöö ühetaoliste hindade ja ühetaoliste müügitingimuste rakendamiseks” (61. punkt). Pärast kõnealuste ettevõtete poolt kokkuleppe mõiste kohta esitatud argumentide läbivaatamist märgitakse otsuses, et „isegi kui teadete ja dokumentide sisu ei soovita käsitada [...] kokkulepetena, on siiski selge, et teated ja dokumendid kajastavad kolme tootja vahelist salajast lepet ning selle leppe täpne vorm ei puutu asjasse [...]” (63. punkti neljas lõik). Tootjate ja hulгимүүјјate suhete osas märgitakse otsuses, et „tootjate poolt algatatud ja/või korraldatud peamiste hulгимүүјјate kohtumised tulenevad FP, SIV-i ja VP kooskõlastatud tegevusest, mille eesmärk on viia hulгимүүјјate ostu- ja müügipoliitika vastavusse nende kolme ettevõtte kooskõlastatud huvidega; majandusliku sõltuvuse tõttu ei saa hulгимүүјјjad tootjate võimule ja manipulatsioonidele vastu seista” (64. punkt).

23. Muude valdkondade turu kohta järeldatakse otsuses järgmist:

„Need kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus identseid tooteid valmistavate ettevõtete vahel on tõsised konkurentsipiirangud artikli 85 lõike 1 tähenduses. Kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse kaudu on kõnealused ettevõtted kohustunud oluliselt piirama oma sõltumatust klientide suhtes ning on oma tegevusega püüdnud tagada, et põhikliendid tegutseksid nende otsuste kohaselt ja ei oleks oma ärialaste otsuste tegemisel vabad. Nimetatud piirangute mõju on eriti tõsine seetõttu, et FP, SIV ja VP valitsevad umbes 79% Itaalia siseturust. Pidades silmas nende kogu turuosa, isegi kui võtta arvesse importi, on kõnealused ettevõtted piiranud ostjate võimalusi saada kasu kohalike tootjate konkurentsist. Samas on peamistel ostjatel, hulgimüüjatel ja töötajatel raske Itaalias asuvate tootjate tarnetest loobuda, kuna see tooks kaasa riskid ja korrapäraste tarnete ebakindluse” (66. punkt).

24. Autotööstuse turul, seoses suhetega Fiati kontserniga, leitakse otsuses, et „FP ja SIV sõlmisid ajavahemikul 1982–1986 ning FP, SIV ja VP ajavahemikul 1983–1986 kokkulepped või vähemalt kooskõlastasid oma käitumist Fiati kontsernilt võetavate hindade osas ning ajavahemikul 1982–1987 turu jaotamise osas, võimaldades seeläbi täielikult prognoosida oma vastastikut tegevust. FP ja SIV-i kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus [...] on palju tõsisemad rikkumised, kui need, mis pandi toime koostöös VP-ga. Ka VP käitumine on siiski rikkumine, [kuivõrd] VP osales hindadega seotud kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses, [...] kohaldas täpselt hinnakirjade muudatusi, [...] osales tarnete jaotamise kokkulepetes [...] ja [...] tootis aktiivselt ja toodab ka praegu töötlemata ja töödeldud tooteid oma konkurentide nimel” (67. punkt).

25. Ettevõtete ja Piaggio kontserni suhete kohta märgitakse otsuses, et „1982. aasta lõpust kuni 1986. aastani leppisid FP ja SIV kokku või tegid koostööd Piaggiolt võetavate hindade osas ning kumbagi poolt tarnitavate koguste ja toodete osas. Nimetatud kokkulepete ja tegevuse kaudu, mis on ilmselged rikkumised, kujundasid kaks tootjat välja pikaajalise strateegia, et kõnealune klient jaotaks oma tellimused vastavalt nende poolt tehtud otsustele, jättes seega hinnaerinevuste süsteemi kasutades Piaggio täielikult ilma võimalusest valida oma tarneallikaid majanduslikul alusel. Nimetatud käitumine on eriti tõsine seetõttu, et FP ja SIV rakendasid oma kokkulepped tegelikkuses ellu, kohandasid neid vastavalt olukorra muutumisele ja kokkulepete täitmisele ning pikendasid neid üle esialgu kokkulepitud tähtaja (68. punkt).

26. Üldiselt järeldatakse otsuses autotööstuse turu osas järgmist:

„Need kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus on konkurentsipiirangud artikli 85 lõike 1 tähenduses. Nimetatud kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse kaudu löid kõnealused tootjad turul olukorra, kus nendevaheline mis tahes konkurents kaotati täielikult või vähemalt viidi miinimumini. Kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus võimaldasid asjaomastel isikutel seada eesmärgiks ja ka saavutada hindade ja müügikanalite tasakaalu tavapärasel konkurentsiolekorrast võimatul tasemel ning kinnistada oma turuosad. Kõnealuste tootjate rakendatud piirangute mõju on märkimisväärne, kuna FP ja SIV valitsevad Itaalia autotööstuse klaasiturust üle 80% ning FP, SIV ja VP valitsevad sellest turust üle 95%. Nimetatud tegevusega jäeti tarbijad ilma võimalusest saada kasu kohalike tootjate vahelisest konkurentsist, kuna isegi pärast impordi arvessevõtmist on sel turul ülekaalukalt suurimad

müüjad kohalikud tootjad. Lisaks tuleb meeles pidada, et kui tarbijad soovivad endale tagada korrapäraseid tarned, siis ei saa nad loobuda Itaalias asuvate tootjate tarnetest (69. punkt).

27. Vastastikuse klaasikaubanduse osas järeldatakse otsuses järgmist:

„Kokkulepped ja lepingud [...] süsteemse vastastikuse klaasikaubanduse kohta kolme tootja vahel on arvestatavad konkurentsipiirangud artikli 85 lõike 1 tähenduses, kuna nende tõttu ei ole pooled enam sõltumatud ja ei saa iseseisvalt oludega kohaneda. Kokkulepete ja lepingutega loobuvad tootjad kasust, mida nad võiksid klientidele suunatud otsemüügist saada teiste tootjate kaubapuuduse korral ning tulenevalt oma tootmisvõimsusest, spetsialiseerumisest ja tehnilisest töötlemisvõimsusest, ning on omakorda kaitstud sellise ohu eest juhul, kui olukord on vastupidine. [...] Kokkulepete ja lepingute lõppeesmärk on turg ja kliendid tootjate vahel ära jagada ning vältida positsioonide muutumist erinevates turusegmentides ja klientide poolset survet. Autotööstuse klaasiturul ulatub turu ja klientide jagamine aga veel kaugemale: teatavad tootjad teevad oma konkurentidele, kellel on olemas vajalik tehnoloogia ja töötlemisvõimalused, allhankeid lihtsalt selleks, et saada iga kliendi puhul endale osa tarnekvoodist” (70. punkt).

28. Seejärel märgitakse otsuses, et kõnealustel konkurentsipiirangutel võib olla oluline mõju ühendusesisesele kaubandusele, kuna „hinnakokkulepped hõlmavad ka tooteid, mida SIV impordib teistest liikmesriikidest, FP teistelt Saint-Gobaini kontserni ettevõtelt ja VP oma kontsernikaaslaselt Boussois’lt”; kuna „vastastikuse klaasikaubanduse kokkulepped hõlmavad ka kolme ettevõtte eksporditavaid tooteid”; kuna need kokkulepped „mõjutavad müügiimahte, mida on võimalik Itaalias saavutada naaberriikides valmistatud tooteid importides”; kuna „kõnealuse tegevusega luuakse ühetaoliste kauplemistingimuste süsteem, mis erineb diferentseeritud tingimuste süsteemist, mis oleks kehtinud tavapärasel konkurentsipiiranguteta olukorras, ning seeläbi muudetakse riikidevahelisi kaubavoogusid võrreldes piirangute puudumisega”; ning kuna „kokkulepped kahjustavad tugevalt liikmesriikidevahelist kaubandust, tugevdades riikidevahelist killustumist, mis takistab asutamislepingu eesmärgiks olevat majanduslikku läbipõimumist” (71. punkt).

29. Pärast seda, kui otsuses välistatakse käesoleva juhtumi suhtes asutamislepingu artikli 85 lõike 3 kohaldamine (72.–73. punkt), asutakse otsuses läbi vaatama artikli 86 kohaldamise tingimusi, määratledes esiteks asjaomase turu. Toote kohta märgitakse otsuses, et lehtklaasiturg tuleb lugeda eraldi turuks, ning geograafia osas märgitakse, et Itaalia turgu tuleb käsitada konkurentsi hindamiseks sobiva geograafilise turuna. Otsuses leitakse, et „tootmisüksuste geograafiline asukoht omab klaasitööstuses olulist tähtsust”; transpordikulu „on kahtlemata väga oluline tegur”; „kui soovitakse säilitada ettevõtte kasumlikkust, saab ekspordiks müüa üksnes marginaalsete kuludega toodetud koguseid”; ning „kohalikud tootjad [...] valitsevad suuremat osa kodumaisest turust” (77. punkti esimene lõik). Sellest tuleneb, et „tootmisüksuste geograafilise asukoha logistiline ja majanduslik tähtsus toob kaasa olukorra, kus korrapäraseid tarneid soovivad kliendid on sisuliselt sunnitud tuginema kohalikele tootjatele” (77. punkti teine lõik).

30. Seejärel kontrollitakse otsuses „kollektiivse turgu valitseva seisundi” olemasolu. Märgitakse, et „FP, SIV ja VP kui tugeva oligopoli osapooled on teatavas ulatuses konkurentsivõimetuslikud, mis võimaldab neil takistada tõhusa konkurentsi säilimist ja eelkõige saavad nad jätta teiste turuosaliste käitumise arvesse võtmata” (78. punkt).

31. Otsuse kohaselt tuleneb „FP, SIV-i ja VP kollektiivne turgu valitsev seisund” asjaolust, et „ühine turuosa, mille suurus on muude valdkondade klaasiturul umbes 79% ja autotööstuse klaasiturul umbes 95%, on iseenesest piisav, et anda FP-le, SIV-ile ja VP-le Itaalia lehtklaasiturul turgu valitsev seisund”; „otsene kontroll kodumaise tarnete üle ja kaudne kontroll välistarnete üle võimaldavad kolmel ettevõttel rakendada turusuundumustest ja konkurentsitingimustest sõltumatut kaubanduspoliitikat”; „katsetest hoolimata ei ole konkureerivad ettevõtted suutnud kolme ettevõtte positsiooni Itaalia turul nõrgestada”; „ettevõtted tegutsevad turul ühtse tervikuna, mitte eraldi isikutena”; „kolm tootjat omavad ühiselt erisuhteid hulgi müüjate ühendusega, millesse kuuluvad Itaalia peamised klaasimüüjad, nad algatavad ühenduse koostumisi ja teevad kõik võimaliku, et ühenduse liikmed kiidaksid heaks hinnakirjade muudatused ja tagaksid muudatuste ülekandmise järgmistele müügi etappidele”; „kolme tootja majandusotsused annavad tunnistust tihedast omavahelisest seotusest hindade ja müügitingimuste, kliendisuhete ja äristrateegiate valdkonnas”; ning „lisaks on kolm ettevõtet seadnud omavahel sisse struktuursed tootmissidemed läbi süsteemse kaubavahetuse” (79. punkt).

32. Otsuses järeldatakse, et ettevõtete selline käitumine on kollektiivse turgu valitseva seisundi kuritarvitamine, esiteks „seetõttu, et see piirab tarbijate võimalust valida tarneallikaid ja piirab ühenduse teiste lehtklaasitootjate turustusvõimalusi” (80. punkt), ja teiseks „kuna see on vaastuolus asutamislepingu artikli 3 punktis f sätestatud eesmärgiga luua süsteem, mis tagab, et konkurentsi ühisturul ei kahjustata” (81. punkti esimene lõik). Eelkõige leitakse otsuses, et „kõnealused kolm tootjat võtsid klientidelt võimaluse panna tarnijad omavahel hindade ja müügitingimuste osas konkureerima ning piirasid müügi võimalusi autoklaasi müügi kvootide kehtestamisega, kinnistades seeläbi oma väljakujunenud turupositsiooni ja piirates konkureerivate tootjate turulepääsu (81. punkti teine lõik).

33. Lõpetuseks selgitatakse otsuses neid tegureid, mida võeti arvesse trahvide suuruse kindlaksmääramisel. Otsuse kohaselt ei ole vaja määrata trahve artikli 86 alusel, kuna „ettevõtetele tuleb määrata trahv üksnes raskemate rikkumiste eest” ja „kollektiivse turgu valitseva mõju mõistet kasutatakse esmakordselt” (84. punkti a alapunkt). Otsuses märgitakse, et „rikkumised on väldanud suhteliselt kaua” (84. punkti b alapunkt), need „on tavapärasest laadi ja [...] kuuluvad selgelt artikli 85 alla” ning on „eriti rasked” (84. punkti c alapunkt). Siiski „on trahvide vähendamist õigustava asjaoluna võetud arvesse seda, et on olnud perioode, kus nõudlus on vähenenud ja ettevõtted on seetõttu olnud kahjumis” (84. punkti d alapunkt). Lõpetuseks märgitakse otsuses, et „VP roll on olnud FP ja SIV-i omast märgatavalt väiksem” (85. punkt).

34. Eeltoodud kaalutlusi silmas pidades on komisjon vastu võtnud järgmise otsuse:

„Artikkel 1

Fabbrica Pisana SpA, Società Italiana Vetro-SIV SpA ja Vernante Pennitalia SpA on rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1, võttes osa järgmistest kokkulepetest ja piiravatest tegevustest:

a) Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia, 1. juunist 1983 kuni 10. aprillini 1986, kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevusest seoses hindade ja müügitingimustega ning kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevusest, mille eesmärk oli mõjutada muude valdkondade lehtklaasituru peamiste hulgimüüjate ostu- ja müügipoliitikat;

b) Fabbrica Pisana ja SIV, 26. oktoobrist 1982 kuni 1. detsembrini 1986, ja Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia, 11. maist 1983 kuni 1. detsembrini 1986, kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevustest seoses autotööstuse lehtklaasisektoris Fiati kontsernile kehtestatud hindadega;

c) Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia, 1. jaanuarist 1982 kuni 30. juunini 1987, kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevusest seoses Fiati kontserni tarnekvootide jaotamisega autotööstuse lehtklaasiturul;

d) Fabbrica Pisana ja SIV, 1. jaanuarist 1983 kuni 1. maini 1986, kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevusest seoses Piaggio kontsernile kehtestatavate hindade ja tarnekvootidega autotööstuse lehtklaasiturul;

e) Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia, 1. jaanuarist 1982 kuni 31. detsembrini 1986, lehtklaasisektori toodetega vastastikuse kauplemise kokkulepetest turu jagamise eesmärgil.

Artikkel 2

Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia on rikkunud EMÜ asutamislepingu artikli 86 sätteid, kuritarvitades oma kollektiivset turgu valitsevat seisundit, käitudes viisil, mis jättis kliendid ilma võimalusest saada tarnijatelt konkureerivaid hindu ja müügitingimusi, ning piirasid müügikanaleid autotööstuse klaasile kvootide kehtestamise kaudu:

a) Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia, 1. juunist 1983 kuni 10. aprillini 1986, lehtklaasi osas väljaspool autotööstust;

b) Fabbrica Pisana ja SIV, 26. oktoobrist 1982 kuni 1. detsembrini 1986, ning Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia, 11. maist 1983 kuni 1. detsembrini 1986, Fiati kontsernile ette nähtud autotööstuse lehtklaasi hindade osas;

c) Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia, 1. jaanuarist 1982 kuni 30. juunini 1987, Fiati kontsernile ette nähtud autotööstuse lehtklaasi tarnekvootide osas;

d) Fabbrica Pisana ja SIV, 1. jaanuarist 1983 kuni 1. maini 1986, Piaggio kontsernile ette nähtud autotööstuse lehtklaasi hindade ja tarnekvootide osas.

Artikkel 3

Fabbrica Pisana, SIV ja Vernante Pennitalia peavad viivitamata lõpetama artiklites 1 ja 2 sätestatud tegevused (kui nad ei ole seda juba teinud) ning peavad edaspidi oma lehtklaasi alases tegevuses hoiduma mis tahes sarnase eesmärgi või mõjuga kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevusest, kaasa arvatud igasugune sellise teabe vahetamine, mis üldjuhul kuulub ärisaladuse alla ning mis võimaldaks neil jälgida selgesõnalise või vaikiva kokkuleppe täitmist või äritavade või turu jagamisega seotud kooskõlastatud tegevust.

Artikkel 4

Käesolevaga määratakse käesoleva otsuse adressaatideks olevatele ettevõtetele artiklis 1 sätestatud rikkumiste eest järgmised trahvid:

- Fabbrica Pisana SpA: trahv 7 miljonit eküüd,
- Società Italiana Vetro-SIV SpA: trahv 4,7 miljonit eküüd,
- Vernante Pennitalia SpA: trahv 1,7 miljonit eküüd.

Artiklid 5 ja 6

[välja jäetud]”

Menetlus

35. Hagejad esitasid 10. märtsil 1989 (SIV), 22. märtsil 1989 (FP) ja 23. märtsil 1989 (VP) Euroopa Kohtule hagid otsuse tühistamiseks. Hagid registreeriti Euroopa Kohtu kantseleis numbrite 75/89 (SIV), 97/89 (FP) ja 98/89 (VP) all.

36. Ühendkuningriik esitas Euroopa Kohtu kantseleisse 8. septembril 1989 taotluse, paludes luba astuda menetlusse komisjoni toetamiseks asutamislepingu artikli 85 kohaldamisega seotud nõuete osas ning hagejate toetamiseks EMÜ asutamislepingu artikli 86 kohaldamist käsitlevate nõuete osas.

37. Oma 4. oktoobri 1989. aasta määrusega andis Euroopa Kohus Ühendkuningriigile loa astuda menetlusse kolmes kohtuasjas: 75/89, 97/89 ja 98/89. Euroopa Kohus ei seadnud kõnealuseks menetlusse astumiseks piiranguid.

38. Enne kirjaliku menetluse lõppu saatis Euroopa Kohus 15. novembril 1989 vastavalt Euroopa ühenduste esimese astme kohtu asutamist käsitleva nõukogu 24. oktoobri 1988. aasta otsuse artikli 3 lõikele 1 need kolm kohtuasja arutamiseks esimese astme kohtule, kus need registreeriti numbrite T-68/89 (SIV), T-77/89 (FP) ja T-78/89 (VP) all. Seejärel jätkus kirjalik menetlus esimese astme kohtus.

39. Esimese astme kohtu kantseleisse 4. veebruaril 1990 esitatud dokumendis esitas menetlusse astuja oma kirjalikud märkused, mis on kõikide kolme kohtuasja osas identsed, kuna menetlusse astuja märgib, et ta soovib tõstatada põhimõttelised küsimused, mis ei sõltu konkreetsetest asjaoludest ega iga hageja väidetest. Lisaks märkis menetlusse astuja järgmist:

„Mis puutub artiklisse 85, siis Ühendkuningriigi menetlusse astumise ainus eesmärk on selgelt osutada, et astudes artikli 86 osas menetlusse hagejate toetuseks ei soovinud ta mingil juhul avaldada hagejatele toetust artikli 85 osas. Ühendkuningriik nõustub järeldustega, mille komisjon artikli 85 kohta oma otsuses esitas. Ühendkuningriik leiab ka, et määratud trahvide suurus on kohane. Ühendkuningriik ei soovi kummaski küsimuses rohkem märkusi esitada.”

Komisjon palus oma vastuses kõikides kolmes kohtuasjas, et kohus kutsuks Ühendkuningriiki üles valima, kumba poolt ta toetada soovib.

40. Pärast ettekandja-kohtuniku ettekande ärakuulamist sedastas esimese astme kohus oma 7. mai 1991. aasta määrustes uurimis- ja menetluse korraldamise meetmed ning tegi need ülesandeks ettekandja-kohtunikule. Ettekandja-kohtuniku eesistumisel toimus 29.–30. mail 1991 mitteametlik kohtumine pooltega.

41. Kohtumisel selgitas ettekandja-kohtunik, et ta kavatseb toimikute läbivaatamise ja istungipidamise hõlbustamiseks esitada pärast kohtumist kojale suuliseks menetluseks koostatud ettekanded, mille sisu võib igäiks pooltest heaks kiita kui enda seisukohtade täieliku ja üksikasjaliku kokkuvõtte, ning ühistoimiku kõikide kohtuasjade dokumentidest, mis sisaldab kõiki dokumente, mida pooled peavad oma asjade arutamiseks vajalikuks. Ta kutsus pooli saatma talle oma märkused suuliseks menetluseks koostatud ettekande projekti kohta, mille ta neile esitas, ning ühistoimikusse lisatavate dokumentide kohta. Ka palus ta komisjonil esitada tema valduses olevad originaalkujul dokumentaalsed tõendid, millele ta otsuse tegemisel tugines.

42. Seoses Ühendkuningriigi astumisega menetlusse kinnitas tema esindaja tema poolt 4. veebruari 1990. aasta märgukirjas esitatud seisukohta, mida käsitletakse 39. punktis. Esindaja märkis, et seetõttu avaldab Ühendkuningriik oma seisukoha üksnes nende hagejate väidete toetuseks, mis käsitlevad EMÜ asutamislepingu artikli 86 kohaldamist. Komisjon märkis, et sellisel juhul ei ole tal enam menetlusse astumise suhtes vastuväiteid.

43. Turu hindamise osas nõustusid pooled, et ühistoimikusse pannakse ühisel kokkuleppel kõik statistilised andmed, mis on vajalikud Itaalia ja Euroopa lehtklaasituru toimimise hindamiseks. Nad nõustusid, et seetõttu ei ole komisjoni ekspertarvamust selles küsimuses vaja.

44. Komisjon märkis enda läbi viidud uurimise osas, et hulгимүүjate osas on ta uurimist teostanud üksnes Socoveri ruumides ning kõik tollal leitud dokumendid on identifitseeritud. Ta märkis ka, et autotööstuse turuga seoses ei ole ta Fiati ja Piaggio ruumides kontrollimisi ega muud uurimist teostanud ning ei ole neile teabetaotlusi saatnud.

45. Poolte esitatud teatavate dokumentide suhtes esitatud vastuväidete kohta märkis komisjon, et ta on endiselt vastu „Mazzucca” ettepanekule hulгимүүjate konsortsiumi asutamiseks, kuid nõustub, et esimese astme kohus võib selles küsimuses teha otsuse, kuivõrd see osutub vajalikuks.

46. Seoses VP 19. novembri 1990. aasta taotlusega saada luba ettevõttesisese 25. veebruari 1985. aasta dokumendi ja sellele lisatud nimekirja esitamiseks, leppisid komisjon ja VP kokku, et need dokumendid võib toimikusse panna koos märkega hilinenud esitamise kohta ning vajaduse korral otsustab esimese astme kohus oma otsuses, kas neid saab arvesse võtta. Nimetatud dokumendid saadeti seejärel komisjonile, kes esitas nende kohta kirjalikud märkused. Hulгимүүjate konsortsiumi asutamise kava, VP esitatud kaks dokumenti ja komisjoni märkused nende kohta lisati ühistoimikusse ning esimese astme kohus võib otsustada nende vastuvõetavuse üle.

47. Lisaks kinnitas komisjon, et lehekülgi 47 ja 50 FP vastusest talle saadetud väiteteatisele ei edastatud haldusmenetluse käigus VP-le ja SIV-ile ja ei saa seetõttu nende vastu kasutada.

48. Tunnistajate väljakutsumise ja küsitlemise taotluste osas võttis VP tagasi oma taotluse kutsuda tunnistajana välja Socoveri töötaja härra Borgonovo, et uurida tema poolt tehtud ja otsuses VP vastu kasutatud märkuste sisu. Ta piirdus Borgonovo (Socover) poolt esitatud kirjalikule avaldusele viitamisega. VP võttis tagasi ka oma taotluse kutsuda tunnistajana välja Fiati pädev esindaja, et uurida VP käitumist Fiati suhtes.

49. Komisjon esitas kõik FP töötaja härra Benvenuti käsikirjalised märkmed, mille mitmed väljavõtted juba toimikus sisaldasid. FP tegi hiljem komisjoniga koostööd, et teha vajalikud leheküljed kättesaadavaks esimese astme kohtule ja teistele pooltele. Pooled jõudsid kokkuleppele nende märkmete transkriptsiooni osas.

50. Ettekandja-kohtuniku taotlusel teatas komisjon, et otsuse 79. punkti kuuendas lõigus sisalduv lause „ettevõtted tegutsevad turul ühtse tervikuna, mitte eraldi isikutena” moodustab olulise osa tema seisukohast asutamislepingu artikli 86 kohaldamise kohta ning et komisjoni ülesanne on seda põhjendada.

51. Pooled nõustusid suuliseks menetluseks kolme kohtuasja liitmisega, kui see on vajalik.

52. Pärast nimetatud kohtumist andsid pooled üle täiendavaid dokumente ning esitasid oma märkused suuliseks menetluseks koostatud ettekande projekti kohta. Ettekandja-kohtuniku taotlusel saatis komisjon nimekirja, mis saabus esimese astme kohtu kantseleisse 14. juunil 1991 ning milles on märgitud dokumendid, kus komisjoni arvates viidatakse selgesõnaliselt VP-le. Ettekandja-kohtunik valmistas iga kohtuasja jaoks ette lõpliku suuliseks menetluseks

koostatud ettekande ja ühistoimiku, mis sisaldas dokumente – vajadusel koos poolte poolt kinnitatud transkriptsioonide ja tõlgetega – mille alusel pooled nõustusid asuma suuliste märkuste ära kuulamisele. (Ühistoimiku dokumente mainitakse edaspidi koos viite ja leheküljenumbri-ga).

53. Esimese astme kohtu 4. juuni 1991. aasta määrusega liideti kohtuasjad T-68/89, T-77/89 ja T-78/89 suuliseks menetluseks.

54. Poolte suulised märkused ja vastused esimese astme kohtu küsimustele kuulati ära 12.–15. novembri 1991. aasta istungil.

55. Suulise menetluse käigus palus esimese astme kohus pooltel esitada oma märkused seoses kohtuasjade T-69/89, T-77/89 ja T-78/89 võimaliku liitmisega lõpliku kohtuotsuse tegemiseks. Pooled liitmise osas vastuväiteid ei esitanud.

56. Kuna kohtuasjade T-68/89, T-77/89 ja T-78/89 sisu on omavahel seotud, on vastavalt esimese astme kohtu kodukorra artiklile 50 kohane need kohtuasjad lõpliku kohtuotsuse tegemiseks liita.

Poolte nõuded

57. Hageja SIV on esitanud esimese astme kohtule järgmised nõuded:

1. tühistada komisjoni 7. detsembri 1988. aasta otsus, mis käsitleb EMÜ asutamislepingu artiklites 85 ja 86 sätestatud menetlust (IV/31.906 – lehtklaas), kuna otsus on tehtud menetlusnorme rikkudes ning igal juhul rikub see *audi alteram partem* põhimõtet ja eelkõige kaitseõigust;

2. tühistada komisjoni otsus, kuna selles rikutakse ja kohaldatakse ebaõigesti EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõiget 1 ning artiklit 2 ja artikli 3 punkti f;

3. teise võimalusena tühistada otsuse see osa, mis käsitleb väidetavat asutamislepingu artikli 86 rikkumist;

4. kolmanda võimalusena tühistada otsuse resolutiivosa artikkel 4, mis käsitleb SIV-ile määratud trahvi, kuna selles ei ole märgitud trahvide suuruse kindlaksmääramise alust ega ole võetud arvesse tagajärgi, mida nende trahvide tasumine võib kaasa tuua;

5. neljanda võimalusena vähendada SIV-ile määratud trahvide suurust vastavalt õiglastele põhimõtetele.

58. Oma vastuses hageja SIV-ile palub komisjon esimese astme kohtul:

1. jätta hagi rahuldamata, kuna see on põhjendamatu;

2. mõista hagejalt välja kohtukulud.

59. Hageja FP on esitanud esimese astme kohtule järgmised nõuded:

1. tühistada vaidlusaluse otsuse artiklid 1, 2 ja 3 hagejat puudutavas osas;

2. tühistada vaidlusaluse otsuse artikli 4 see osa, millega määratakse hagejale trahv, või teise võimalusena vähendada olulisel määral selle trahvi suurus;

3. mõista kostjalt välja kohtukulud.

60. Oma vastuses hageja FP-le palub komisjon esimese astme kohtul:

1. jätta hagi rahuldamata, kuna see on põhjendamatu;

2. mõista hagejalt välja kohtukulud.

61. Hageja VP on esitanud esimese astme kohtule järgmised nõuded:

1. tühistada komisjoni 7. detsembri 1988. aasta otsuse, mis käsitleb EMÜ asutamislepingu artiklites 85 ja 86 sätestatud menetlust (IV/31.906 – lehtklaas), see osa, milles leitakse, et:

a) VP osales 1. juunist 1983 kuni 10. aprillini 1986 kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses seoses hindade ja müügitingimustega ning kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli mõjutada muude valdkondade lehtklaasituru peamiste hulgimüüjate ostu- ja müügipoliitikat;

b) VP osales 11. maist 1983 kuni 1. detsembrini 1986 kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevustes seoses autotööstuse lehtklaasisektoris Fiati kontsernile kehtestatud hindadega;

c) VP osales 1. jaanuarist 1982 kuni 30. juunini 1987 kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses seoses Fiati kontserni tarnekvootide jaotamisega autotööstuse lehtklaasiturul;

d) VP osales 1. jaanuarist 1982 kuni 31. detsembrini 1986 lehtklaasisektori toodetega vastastikuse kauplemise kokkulepetes turu jaotamise eesmärgil;

ja määratakse VP-le neil alustel trahv;

2. mõista komisjonilt välja kohtukulud.

62. Oma vastuses hageja VP-le palub komisjon esimese astme kohtul:

1. jätta hagi rahuldamata, kuna see on põhjendamatu;

2. mõista hagejalt välja kohtukulud.

63. Menetlusse astuja esitas kõikides kohtuasjades esimese astme kohtule järgmised nõuded:

1. tühistada vaidlusaluse otsuse artikkel 2 ning artikli 3 see osa, milles viidatakse artiklile 2;

2. jätta ülejäänud osas, mis seondub asutamislepingu artikliga 85 ja määratud trahvide suurusega, hagit rahuldamata.

SIV-i vastuväited seoses menetluse käigu ning otsusealuseks olevate põhjendustega

A – SIV-i väited

64. Enne oma õigusväidete esitamist kohtuasja sisu kohta esitab SIV rea vastuväiteid seoses menetluseeskirjade järgimise, eelkõige *audi alteram partem* põhimõtte ja üldisemalt kaitseõiguse järgimisega.

65. SIV kritiseerib seda, et komisjon kehtestas talle märkuste esitamiseks väga lühikesed tähtajad, samas kui komisjoni ettevalmistused kestsid väga pikka aega. Sellega seoses tugineb ta 7. juuni 1983. aasta otsusele liidetud kohtuasjades 100–103/80 *Musique Diffusion Française v. komisjon* (1983) EKL 1825 ning 13. veebruari 1979. aasta otsusele kohtuasjas 85/76 *Hoffmann-La Roche v. komisjon* (1979) EKL 461, milles Euroopa Kohus rõhutas kaitsja õigust teha teatavaks oma seisukohad seoses väidetavate faktide ja asjaolude tõlevastavuse ja asjakohasuse kohta ning dokumentide kohta, millega komisjon tõendab oma väidet, et asutamislepingut on rikutud.

66. SIV juhib tähelepanu aktiivsele ja otsustavale mõjule, mis Cobellil võis olla komisjoni tegevusele, ning väidab, et komisjon on salastanud Cobelliga seotud dokumente. Seepärast taotleb SIV, et esimese astme kohus nõuaks kohtumenetluse käigus komisjonilt välja kõik märkmed, kirjavahetuse ja dokumendid Alfonso Cobelli ja/või tema ettevõtte ning komisjoni advokaatide vaheliste komisjoni menetlusega seotud suhete kohta.

67. SIV väitel kogus komisjon Fiati ruumides tema ja klaasitootjate kaubandussuhete kohta teavet, mida ta ei edastanud asjaomastele pooltele ega nõuandekomitee liikmetele. SIV taotleb, et esimese astme kohus nõuaks nõuandekomitee esitatud arvamusega seotud protokollide ning kõikide komitee või selle liikmete ja komisjoni vaheliste dokumentide ja kirjavahetuse esitamist.

68. SIV väidab, et otsuse järelduste aluseks olevad põhjendused on sügavalt ekslikud. Näiteks märkis komisjon, et Itaalia klaasitootjad tegid hulгимүүjatele identseid allahindlusi, olles eelnevalt vaikuliselt välja valinud need (vähesed) tõendid, mis võisid sellist väidet kinnitada, kuid jättes väite üldise asjakohasuse ja objektiivsuse kontrollimata. Selline suundumus

sobitada põhjendusi konkreetsete järeldustega tuleneb SIV-i väitel selgelt sellest, et kolmandate isikute poolt kujundatud ja esitatud väited on passiivselt omaks võetud.

69. SIV väidab, et komisjon on asjassepuutuva kolme tootja esitatud väiteid ja dokumente tegelikkuses ignoreerinud ning lihtsalt kandnud väiteteatise põhisisu üle otsusesse.

70. Samuti väidab SIV oma vastuses, et komisjon on olnud samaaegselt nii kohtunik kui ka süüdistaja. Kuigi Euroopa Kohus on sellise vastuväite varem juba tagasi lükanud (29. oktoobri 1980. aasta otsused liidetud kohtuasjades 209–215 ja 218/78 *Van Landewyck v. komisjon*, tuntud ka *Fedetabi* otsuse nime all, (1980) EKL 3125, ja eespool nimetatud otsus kohtuasjas *Musique Diffusion française*), palus hageja esimese astme kohtul vaadata see praktika läbi Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 6 lõike 1 ning ÜRO kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 14 lõike 1 valguses. SIV leiab, et Euroopa Kohtu varasemad põhjendused ei ole enam asjakohased, kuna kõikide siseriiklike menetluste reform, kaasa arvatud halduskohtumenetluse reform, mille tingis kohustus viia siseriiklikud süsteemid kooskõlla rahvusvaheliste lepingutega ette nähtud põhimõtetega, peab kindlasti mõjutama ka ühenduse süsteemi.

71. SIV leiab igal juhul, et komisjoni tegevusele omane topeltfunktsioon ehk nii uurimis- kui ka otsustusvolituste teostamine seab komisjonile veelgi rangema kohustuse kaitseõigusest austada (eespool nimetatud otsus kohtuasjas *Musique Diffusion française*). Eelkõige ei tohi komisjonil olla õigust takistada kaitse juurdepääsu komisjoni kogutud dokumentidele ja teabele.

B – Komisjoni väited

72. Komisjon juhib esiteks tähelepanu, et ta andis SIV-ile märkuste esitamiseks kolm kuud (6. novembrist 1987, mil ta saatis SIV-ile kaebuse, kuni 2. veebruarini 1988, mil SIV esitas väiteteatisele oma vastuse), mis oli rohkem kui piisav aeg kõikide väiteteatisele vastamiseks vajalike märkuste ettevalmistamiseks. Pealegi oli suur osa kogutud dokumentidest pärit SIV-ilt eneselt või juba varem SIV-ile hästi teada. Komisjon juhib tähelepanu, et SIV-i taotlusel pikendas ta vastuse esitamise tähtaega.

73. Komisjon ei nõustu väitega, nagu oleks ta omistanud Cobelli kaebusele liigset tähelepanu. Otsuse aluseks olev uurimine viidi osaliselt läbi enne kaebuse esitamist ning ei ole igal juhul kaebuse esitamisega seotud.

74. Seoses Cobelli ja/või tema advokaatide ja komisjoni vahelise teabevahetusega, mille avalikustamist SIV nõuab, leiab komisjon, et need dokumendid ei ole vaidlusaluse otsusega mingil viisil seotud. Iga kord, kui komisjon on Cobelli esitatud väiteid või tõendeid arvesse võtnud, kasvõi kaudselt, on otsuses sellele selgesõnaliselt viidatud. Samadel põhjustel ei nõustu komisjon ka väitega, nagu oleks ta „võtnud Fiatilt” teavet, mida otsuses ei mainita.

75. Komisjon lükkab tagasi väite, et asjassepuutuvate tootjate esitatud märkusi arvesse ei võetud. Ta märgib, et neid märkusi kaaluti väga hoolikalt ning võrreldi neile lisatud tõenditega ja vaidlusaluse otsuse aluseks olevate faktidega.

76. Komisjoni sõnul lisati kõik vaidlusaluse otsuse aluseks oleva menetlusega seotud dokumendid väiteteatisele ja saadeti SIV-ile. SIV-ile ei seatud mingeid piiranguid otsuse aluseks olevatele tõenditele juurdepääsu osas.

77. Seoses SIV-i taotlusega nõuda välja nõuandekomiteega seotud dokumendid leiab komisjon, et need dokumendid ei ole käesoleva juhtumiga mingil viisil seotud.

78. Komisjon lükkab tagasi väite, et ta ei põhjendanud oma otsust piisavate tõenditega.

79. Seoses lisanõudega, mille hageja esitas oma vastuses ja mis käsitleb väidetavat Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni ja ÜRO rahvusvahelise kodaniku- ja poliitiliste õiguste pakti rikkumist, märgib komisjon, et vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, mis sisaldub 18. oktoobri 1989. aasta otsuses kohtuasjas 374/87 (*Orkem v. komisjon* (1989) EKL 3283) ja 17. oktoobri 1989. aasta otsuses kohtuasjas 85/87 (*Dow Chemical Iberica v. komisjon* (1989) EKL 3165) ning eespool nimetatud 29. oktoobri 1980. aasta otsuses kohtuasjas *Fedetab* ja 7. juuni 1983. aasta otsuse kohtuasjas *Musique Diffusion française*, on tema käitumine SIV-i suhtes kogu menetluse käigus oluliselt ületanud kaitsele tagatavate õiguste miinimumtaset, mida nõuab Euroopa Kohus.

80. Oma hagi esitab SIV ka EMÜ asutamislepingu artiklil 2 ja artikli 3 punktil f põhineva nõude. SIV leiab, et kui kõiki otsuses märgitud põhimõtteid täita, siis oleks sellel tööstuse ja kaubanduse seisukohalt objektiivselt katastroofilised tagajärjed: eelkõige kaoks vajalike investeeringute suuruse ja pikaajalise plaanimise tõttu täielikult igasugune konkurents; soodustataks monopoolsete tootmis- ja kaubandussüsteemide teket, hinnatõusu erinevatel müügitasanditel ja tarnekriisi.

81. Komisjon lükkab need väited tagasi, kuna leiab need olevat üldised, vastuolulised ja segased. Ta märgib, et otsuse aluseks on rida vaieldamatuid fakte ja neid fakte selgitavaid märkusi, mille väärtust tõenditena ei saa SIV seada kahtluse alla turu toimimist käsitlevate oletustega.

C – Esimese astme kohtu hinnang

82. Esimese astme kohtu kodukorra artikli 48 lõike 2 esimese lõigu ning esimese astme kohtu menetluse suhtes varem *mutatis mutandis* kehtinud Euroopa Kohtu kodukorra artikli 42 lõike 2 esimese lõigu kohaselt ei või menetluse käigus esitada uusi väiteid, kui need ei tugine faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mis on tulnud ilmsiks kirjaliku menetluse käigus. Euroopa inimõiguste kaitse konventsiooni artikli 6 ja ÜRO rahvusvahelise kodaniku- ja poliitiliste õiguste pakti artikli 14 rikkumisel põhineva väite esitas hageja esmakordselt alles vasturepliigi etapil. See ei põhine kirjaliku menetluse käigus ilmsiks tulnud faktilistel ja õiguslikel asjaoludel. Seepärast ei saa seda väidet vastu võtta.

83. Esimese astme kohus leiab ka, et hageja ei ole selgitanud, mil viisil on komisjon väidetavalt rikkunud *audi alteram partem* põhimõtet ja kaitseõigusi. Seepärast ei saa *audi alteram partem* põhimõtte ja kaitseõiguste rikkumisel põhinevatele väidetele tuginedes nõuda otsuse tühistamist tervikuna. Nende väidete seda osa, mida ei ole veel arvesse võetud ja mis seondub otsuse konkreetsete aspektidega, käsitletakse nende aspektide sisulise põhjenduse juures.

84. Esimese astme kohus leiab, et asutamislepingu artikli 2 ja artikli 3 punktil f põhineval väitel puudub õiguslik alus ning sellele tuginedes ei saa otsuse tühistamist nõuda.

Põhiküsimus

85. Hageja SIV esitab oma nõuete toetuseks järgmised väited:

- artikli 85 lõike 1 rikkumine ja ebaõige kohaldamine Itaalia klaasitootjate vaheliste kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse olemasolu hindamisel;
- artikli 85 lõike 1 rikkumine ja ebaõige kohaldamine selle kohaldatavuse tingimuste osas;
- asutamislepingu artikli 86 rikkumine ja ebaõige kohaldamine;
- määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 rikkumine ja ebaõige kohaldamine määratud trahvide osas.

86. Hageja FP esitab oma nõuete toetuseks järgmised väited:

Artikli 85 lõike 1 kohaldamise osas:

- seoses muude valdkondade klaasituruga:
  - faktide ebaõige hindamine ja ebapiisavad tõendid;
  - kooskõlastatud tegevuse mõiste ebaõige kohaldamine;
- seoses autotööstuse klaasituruga:
  - faktide ebaõige hindamine ja ebapiisavad tõendid;
  - majandusliku ja õigusliku konteksti ebaõige hindamine;
- seoses tootjate vahelise klaasikaubandusega:
  - faktide ebaõige hindamine ja ebapiisavad tõendid;

– konkurentsi objekti ja piirava mõju puudumine.

Artikli 86 osas:

- kollektiivse turgu valitseva seisundi mõiste ebaõige kohaldamine;
- faktide ebaõige hindamine;
- artiklite 85 ja 86 õigusvastane üheskoos kohaldamine.

Trahvide osas:

- määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 rikkumine.

87. Hageja VP esitab oma nõuete toetuseks järgmised väited:

- usaldusväärsete tõendite puudumine VP osalemise kohta õigusvastases kokkuleppes;
- sõltumatutest allikast tõendite hankimatajätmine;
- toote, turu ja VP turukäitumise ekslik hindamine.

88. Kõigi kolme hageja nõuded võib jagada kolmeks üldiseks nõudeks, mis käsitlevad vastavalt: (A) turu hindamist, (B) faktilisi järeldusi ja tõendeid ning (C) õiguslikku hinnangut. Hagejate väitel ei sisalda otsus majanduslikku turuanalüüsi, mistõttu otsus on tervikuna ekslik. Tõenditega seoses väidavad hagejad, et suurem osa arvesse võetud tõenditest koosneb valikulistest tsitaadiosadest, mida oleks pidanud lugema dokumentide, milles need sisaldasid, ja turul valitseva tegelikkuse kontekstis. Seepärast on väidetavate tõendatud faktide õiguslik hinnang hagejate väitel ebaõige nii artikli 85 kui artikli 86 kohaldamise osas.

89. Seoses teise nõudega, mis käsitleb fakte ja tõendeid, tuleb käesoleval etapil ära märkida asjaolu, mis ilmnes alles pärast seda, kui komisjonil paluti, nagu eespool märgitud (41. punkt), panna toimikusse originaalkujul tema valduses olevad tõendavad dokumendid, millele ta oma otsust tehes tugines.

90. Määruse nr 17 artikli 14 lõike 1 punkti b kohaselt võib komisjon ettevõtete ruumides uurimist teostades üksnes teha või nõuda raamatupidamis- ja äridokumentidest koopiaid või väljavõtteid. Käesoleval juhul on suur osa dokumentidest, millele komisjon oma väiteteatises viitab ja mille ta ettevõtetele valguskoopiadena edastas, itaaliakeelsed käsikirjalised märkmed, mis sageli on vaevalt loetavad. Mõningatel juhtudel nähtub komisjoni poolt ettevõtetele edastatud dokumendi vormist selgelt, et see on vaid osa originaaldokumendist. Osa dokumente olid ettevõtete või nende tüdarettevõtete sisesed märkmed. Nende puhul nähtus dokumentide vormist taas selgelt, et need on üksnes originaaldokumentide osad. Mõnedel juhtudel aga ei olnud edastatud dokumendist selgelt arusaadav, et tegemist on dokumendi osaga.

91. Esimese astme kohtu uurimine näitas, et ettevõtetele edastamiseks dokumentaalseid tõendeid koostades jäeti osa olulisi löike tahtlikult välja või kustutati, kuigi need ei olnud seotud ärisaladusega. Eelkõige tuleb märkida, et SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta käsikirjalistest märkmetest (374) kustutati jäljetult üheksa sõna.

92. Otsuses viidatakse neile 30. jaanuari 1985. aasta märkmetele nelja korral: esiteks kasutatakse neid märkmeid tõendina selle kohta, et on olemas „kolme tootja vaheline kokkulepe hinnakirjade ja müügingimuste kohta” muude valdkondade turul (faktilise osa 62. punkt ja põhjenduste 27. ja 32. punkt) ning teiseks tõendina „aruteludest selle kohta, kuidas panna Fiati kontsern hinnatõusudega nõustuma” (faktilise osa 47. punkt). Otsuse 24. punkti teises lõigus märgitakse selgesõnaliselt, et see dokument saadeti ettevõtetele koos väiteteatisega ning sellele viidatakse väiteteatise 23. punktis (lk 17). Originaalkujul on kõnealune lõik järgmine:

„Problema Fiat

– Scaroni [FP] pensa di non potersi battere per fermare PPG

– aumento fori e staffette come cavallo di Troia in Fiat per aumento prezzi”

[„Fiati probleem – Scaroni [FP] arvab, et tal ei ole võimalik PPG-d [VP] peatuma sundida; – aukude ja klambrite suurendamine [küljeakende tõstemehhanism] kui Trooja hobune Fiatis hindade tõstmiseks”].

Koos väiteteatisega saadetud valguskoopiast olid kustutatud sõnad „Scaroni pensa di non potersi battere per fermare PPG,, („Scaroni arvab, et tal ei ole võimalik PPG-d peatuma sundida”). Väiteteatises endas osundatakse lõiku järgmiselt: „Problema Fiat – aumento fori e staffette come cavallo di Troia in FIAT per aumento prezzi”, ning mingil viisil ei viidata, et osa sõnu on välja jäetud.

93. Esimese astme kohus leiab, et nende üheksa sõna väljajätmisega on sedeli sisu ilmselgelt ja vaieldamatult muutunud. Koos nende üheksa sõnaga oleks sedelit võinud käsitada selge tõendina ühelt poolt SIV-i ja FP ning teiselt poolt VP vahelise konkurentsi kohta. Komisjon ei suutnud istungil nende sõnade kustutamise kohta objektiivset põhjendust esitada.

94. Esimese astme kohus peab vajalikuks märkida, et see ei ole ainus näide taolisest käitumisest, mida kommenteeritakse ka allpool (vt eelkõige 214., 215., 224., 236. ja 246. punkt). Esimese astme kohus märgib ka, et eespool nimetatud SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta märkmed ja veel ühed SIV-i märkmed 24. juunist 1985 (715) sisalduvad otseselt või kaudselt VP-le viitavate dokumentide nimekirjas, mille komisjon esitas esimese astme kohtule kui kaudselt VP-le viitavad dokumendid, samas kui nende sedelite täisversioonist ilmneb, et neis viidatakse VP-le otseselt. See asjaolu näib ka osutavat, et nende dokumentide täisversioonid ei olnud kõikidele komisjoni talitustele kättesaadavad.

95. Neid asjaolusid arvesse võttes leiab esimese astme kohus, et hagejate teise üldise nõude hindamiseks peab ta hoolikalt kontrollima komisjoni poolt otsuses arvesse võetud tõendite laadi ja olulisust.

Kuna aga tõendite laad ja olulisus on tihedalt seotud asjaomase turu laadi ja toimimisega ning kõik pooled on oma argumentides keskendunud peamiselt turu laadi analüüsile, siis on kohane vaadata nende argumentide kontekstis esiteks läbi otsuses turu kohta esitatud hinnang. Seejärel vaadatakse läbi arvesse võetud tõendid ning neil tõenditel põhinevad faktilised järeldused, mis on otsuses esitatud. Lõpetuseks vaadatakse läbi asutamislepingu artiklitega 85 ja 86 seonduv õiguslik hinnang.

A – Turgu käsitlev hinnang

1. Vaidlusalune otsus

96. Otsuse see osa (2.–17. punkt) on jaotatud kolmeks alajaotiseks: toode, pakkumine ja nõudlus. Tuleb aga kohe märkida, et istungil teatas komisjon, et kirjalikud tõendid kolme tootja vaheliste kokkulepete kohta on vaieldamatud ja selgesõnalised ning seetõttu on turu struktuuri uurimine tema arvates täiesti tarbetu. Otsuse seda osa tuleb tema sõnul käsitada pigem kirjelduse kui analüüsina.

a) Toode

97. Otsuse 2.–5. punktis esitatud toote kirjeldus on sisuliselt juba ära toodud eespool 1.–3. punktis. Otsuses märgitakse, et Itaalia turg „moodustab umbes 20% Euroopa autotööstuse turust ja umbes sama suure protsendi Euroopa muude valdkondadest turust” (6. punkt). Itaalia lehtklaasituru arengut kirjeldatakse otsuse 1. lisas olevates tabelites.

b) Pakkumine

98. Otsuses leitakse, et kolm tootjat suutsid katta „keskmiselt 79% Itaalia klaasinõudlusest väljaspool autotööstust ja keskmiselt 95% Itaalia autotööstuse klaasinõudlusest” (II lisa 7. punkt). Sellele järgneb (8.–10. punktis) kõnealuse kolme tootja kirjeldus.

99. FP on SG tütarettevõtte ja SG omab Itaalias FP või kontserni teiste ettevõtete kaudu mitmeid ettevõtteid, kaasa arvatud Itaalia turu suurim töötlev hulgimüüja Luigi Fontana SpA. FP-le kuulub floatklaasitehas Pisas; teine floatklaasitehas, mis asub San Salvos, kuulub talle ühiselt SIV-ga ja seda haldab SG tütarettevõtte Flovetto. FP on Itaalia ainus valulaasitootja (8. punkt).

100. SIV, mille enamusosanik on riiklik valdusfirma EFIM, omab kahte floatklaasitehast San Salvos, millest ühte haldab Flovetto. Lisaks kuulub SIV-ile üks autoklaasi tootev ettevõtte Itaalias ja üks Hispaanias, veel üks peegelklaase tootev ettevõtte San Salvos ning kaks

klaasimüügiettevõtete, mis asuvad Frankfurtis ja Pariisis. Aastal 1986 omandas SIV enamusesosaluse ettevõtetes Venezia Vetro ja Splintex SpA ning võõrandas ettevõtte Ilved ettevõttele Glaverbel (9. punkt).

101. PPG tütarettevõtte VP omab kahte floatklaasitehast, mis asuvad Cuneos ja Salernos, ning kontrollib autoklaasi tootvat ettevõtet Pennitalia Securglass. Aastal 1982 ostis PPG Boussois', ettevõtte, millel on „pikk klaasitootmistraditsioon ja tugev positsioon Prantsuse autoklaasi- ja muu klaasi turul” (10. punkt).

102. Otsuse 11. punkt sisaldab kahte tabelit, milles on esitatud kolme ettevõtte turuosad (Itaalia turul) vastavalt II lisa andmetele ning turuosad Euroopa turul. Euroopa lehtklaasiturgu valitseb tugev oligopol, millesse kuuluvad SG, SIV, PPG, Pilkington, Glaverbel (Asahi kontserni ettevõtte) ja Guardian. Nende kontsernide tegevus hõlmab kõiki tootmis- ja turustusetappe (12. punkt).

103. Kõnealuse turu tootmisvõimsuse osas tugineb otsus prognoosidele, mille Euroopa lehtklaasitootjate liit (Groupement européen des producteurs du verre plat, edaspidi „GEPVP”) on esitanud 1986. aasta juunis (kümneliikmelise ühenduse kohta, aastani 1996) ja 1987. aasta juunis (kaheteistkümneliikmeline ühenduse kohta, aastani 1989). Ühenduse toodang oli ajavahemikul 1980–1987 täiesti piisav ning eksport mitteliikmesriikidesse ületas pidevalt importi väljastpoolt ühendust. Lisaks suureneb ühenduses klaasinõudlus ka kõige optimistlikumate prognooside kohaselt pelgalt 1–3% aastas. Seepärast prognoosis GEPVP, et 1980-ndate alguse suur tootmisvõimsuse ülejääk jätkub mõnevõrra madalamal tasemel ka järgmistel aastatel.

104. FP esitatud andmete kohaselt on 150 000-tonnise aastatoodanguga floatklaasiliini rajamiseks vajalik investering umbes 70,5–86 miljonit eküüd, kui tegemist on olemasoleva tehasega, ning uue tootmisüksuse puhul kaks korda rohkem. Seepärast on uute tootjate turuletulek lähitulevikus välistatud (12. punkt).

105. Autotööstuse turul on aga iga klaasitööstlustehnika jaoks vaja eraldi tootmisliini, kuna iga tootmisliin projekteeritakse spetsiaalselt nõudlusele vastavate vormide ja tehniliste tingimuste kohaselt. Seepärast iganevad liinid tehniliselt suhteliselt kiiresti, seitsme-kaheksa aastaga, olenevalt tehnilistest arengutest mootorsõidukitootmises. FP andmeil on aastas 650 000 mootorsõidukit varustava liini maksumus 40 miljonit eküüd. „Vaid vähesed ettevõtted suudavad kanda mootorsõidukiklaasi töötlemisega seotud kulusid ja riske” (13. punkt).

c) Nõudlus

106. Muude valdkondade klaasituru kliendid on hulгимüüjad ja tootjad. Umbes 40% nõudlusest moodustavad töötledjad, kes ostavad otse tootjatelt, ning ülejäänud 60% moodustavad hulгимüüjad. Hulгимüüjad ise töötlevad vähemalt poole ostetud klaasist ning suurem osa ülejäänust müüakse otse lõpptarbijatele ja väiksem osa väiketöötledjatele (14. punkt, esimene lõik). Sageli konkureerivad töötledjad lehtklaasitootjatega, kes ka ise klaasi

töötlevad. Vahel sõltuvad töötledjad klaasitootjate tehnoloogiasirdest ja valmistavad seega tooteid, mis on töödeldud tarnija litsentsi alusel (14. punkt, teine lõik).

107. Autoklaasitootjate kliendid on autotootjad. Otsuses kirjeldatakse kahte tootearenduse etappi: prototüübietapp, kus osaleb üks-kaks klaasitootjat, ning müügiapp, kus autotootja vajab rohkem klaasitootjaid (15. punkt).

108. Otsuses märgitakse (16. punkt), et muude valdkondade turul „on nõudlus ajavahemikul 1979–1983 langenud, peegeldades Euroopa majanduslangust. Alates 1984. aastast on nõudlus taas kasvanud, võimaldades tootjatel – eriti alates 1985. aasta teisest poolest – märgatavalt hindu tõsta. Nagu 12. punktis märgiti, prognoositakse järgmiseks kümnendiks klaasinõudluse kasvu 1–3% võrra aastas”.

109. Autotööstuse turg on „tihedalt seotud autotootmise suundumusega, mis pärast teist naftakriisi tegi Itaalias ja kogu Euroopas kuni 1984. aastani läbi languse. Alles 1985. aastal pöördus tootmine väikesele kasvule, mis 1986. ja 1987-ndal aastal veelgi kiirenes. Prognooside kohaselt jääb autoklaasi nõudluse kasv järgmise kümnendi kestel alla muu klaasi nõudluse kasvule” (17. punkt).

2. Hagejate argumendid

110. Hagejad on kogu menetluse käigus nii komisjonis kui esimese astme kohtus rõhutanud, et otsus on tervikuna ebaõige seetõttu, et selles ei ole esitatud majanduslikku turuanalüüsi. Istungit esitasid hagejad oma ühise turuanalüüsi. On kohane märkida ära selle esituse põhisisu ja lisada sellele hagejate üksikud eraldi argumendid.

a) Põhimõtteline argument

111. Hagejad väidavad, et kuigi otsuses kirjeldatakse autotööstuse turgu ja sellest väljaspool olevat turgu, ei tehta sellest kirjeldusest vajalikke järeldusi poolte käitumise ja esile tõstetud majanduslike nähtuste analüüsimisel. Komisjon on kohustatud arvesse võtma kõiki asjaolusid, sealhulgas asjaomase turu eritunnuseid, mis moodustavad ettevõtete väidetava käitumise õigusliku ja majandusliku tausta (Euroopa Kohtu 16. detsembri 1975. aasta otsus liidetud kohtuasjades 40–48/73, 50/73, 54–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73 *Suiker Unie* (1975) EKL 1663). Kuna kooskõlastatud tegevust kategooriliselt eitatakse, oleks analüüsi eesmärk pidanud olema mitte üksnes tõendada, et ettevõtete käitumisel on konkurentsi piirav mõju, vaid eelkõige ka tõendada, et ettevõtete käitumine võis olla tingitud üksnes õigusvastasest kooskõlastamisest, mitte aga pelgalt turujõududest. Seepärast oli turuanalüüs hädavajalik kahel põhjusel: esiteks, et kirjalike tõendite puudumisel tõendada väidetava kooskõlastatud tegevuse olemasolu ning teiseks tõendada selle konkurentsi piiravat mõju.

b) Tootega seotud argumendid

112. Kuigi pooled nõustuvad, et lehtklaasi on kolme liiki, täpsemalt tõmmatud klaas (aknaklaas), valuklaas (itaalia keeles „greggi”) ja plaatklaas (mida varem toodeti püsivalu

teel, kuid nüüd peaaegu üksnes ainult floatimise teel), juhivad nad tähelepanu asjaolule, et nende klaasiliikide turuosad Itaalias on vastavalt 0,5%, 4,5% ja 95% (Assovetro andmed, 227). Seega, kuigi otsus käsitleb lehtklaasi üldiselt, on see seotud peaaegu üksnes floatklaasi alase käitumisega.

113. Valuklaas on kahest teisest lehtklaasiliigist täiesti erinev nii omaduste (valgust läbilaskev, kuid mitte läbipaistev) kui ka kasutusviiside poolest. Selle teatavateks ehitus- ja dekoratiivotstarveteks kasutatava toote nõudlus väheneb (188). Seda liiki klaasi tootmine on vähese lisandväärtusega ega ole enam kasumlik, kuna seda imporditakse odavalt ja suurtes kogustes Ida-Euroopast ja Türgist (188, 235). Alates 1983. aastast on FP ainus tootja, kellel on Itaalias veel valuklaasi tootmisliin (229, 235). Komisjon jättis tähelepanuta ehituses kasutatava valuklaasi ja floatklaasi erinevuse ning kasutas valuklaasi käsitlevaid dokumente FP ja SIV-i kritiseerimiseks floatklaasi valdkonnas.

114. Tavalisest floatklaasist on hagejate väitel saanud üldlevinud ja harilik toode. Floatahjade ehitamiseks kasutavad kõik kolm tootjat sama tehnoloogiat; floatklaasi tootmistehnoloogiad on enam-vähem sarnased kogu Euroopas ja isegi kogu maailmas; kvaliteedistandardid ja -kriteeriumid, töökorraldus ja kvalifikatsiooni tase on kõikides Euroopa tehastes üldjoontes samaväärsed. Sellest tuleneb, et baastoodete tasandil on klientidel väga raske erinevate tootjate toodetel vahet teha. Harilikust lehtklaasist on saanud tõeline tooraine, „commodity”, nagu kuld ja alumiinium. Seetõttu on klaasi hind enam-vähem sama kõikides riikides, kus on suuri klaasitootjaid. Hinnaerinevused, kui neid on, olenevad sekundaarsetest kuludest, nagu näiteks transpordikulud. See järeldus on oluline turukorraldusest arusaamiseks ning ettevõtete teatavate tavade ja käitumisviiside tõeliseks mõistmiseks.

115. Floatklaasi valmistatakse väga erineva värvi ja paksusega. Lisaks värvitule klaasile on Euroopa muude valdkondade turul kuus värvi ja autotööstuse turul neli värvi. Värvilise klaasi tootmine on keerukam ja kulukam, kui värvitu klaasi tootmine, kuna selles kasutatakse lisandina mineraale ja kemikaale. Klaasi eri paksusi on umbes 15, kahest millimeetrist kuni 20 millimeetrini.

116. Komisjon on ise oma 1981. aasta otsuses tunnistanud, et lehtklaas on homogeenne toode (punkt II. A.3 a.1, lk 39), kuid käesolevas otsuses on ta jätnud või unustanud selle asjaolu arvesse võtmata, et selgitada teatavaid turul esinevaid nähtusi.

117. Lehtklaasitööstus hõlmab erinevaid tegevusi ja ametialasid, millest olulisemad on baasklaasi tootmine (mida eespool juba käsitleti), töötlemine ja eritoodete valmistamine.

118. Otsuses jäeti tähelepanuta töötlemise olulisus. Ligi 78% kogu toodangust on töödeldud (isoleerklaas, lamineeritud ehitusklaas ja peegelklaas, ehituses kasutatav turvaklaas, majapidamisklaas, peegliklaas). Töötlemine hõlmab lamineeritud klaasi, tugevdatud klaasi, karastatud klaasi, topeltklaasi, isoleerklaasi ja kiletatud klaasi tootmist. Itaalias on töötlejateks peamiselt sõltumatud ettevõtted, kellest osa tegeleb üksnes töötlemisega, teised aga hulgimüügi, müügi ja töötlemisega. Üksnes töötlejal on oma dünaamika; nende prioriteedid erinevad hulgimüüjate omadest ning nad on väiksema hinnatundlikkusega ja ei

tee spekulatiivseid oste, kuna nende kasumlikkus tuleneb töötlemise lisandväärtusest, mitte aga toodete ostmisest ja müümisest.

119. Otsuses esitatud väidetav käitumine (identsed hinnakirjad ja allahindlused, samad avaldamiskuupäevad, hulgimüüjate liigitus, kohtumised jne) puudutab hagejate sõnul üksnes lihtsaid floatklaastooteid, mida turustatakse hulgimüüjate kaudu. Kõnealune käitumine hõlmab üksnes 30% kogu Itaalia klaasitarbimisest, mitte aga 76–80%, nagu otsuses väidetakse, ning see moonutab käitumise mõju ja raskusastme hinnanguid.

120. Eritooted, mida otsuses samuti eiratakse, on kõrgtehnoloogilised tooted, mis vastavad väga kõrgetele kasutusnäitajatele ja/või standarditele (peegelklaasid, lamineeritud klaasid, selektiivklaasid ja hõbetatavad klaasid).

Need tooted on igal tootjal väga erinevad ning tootjate vahel käib pidevalt tõeline tehnoloogiline võitlus uute toodete väljatöötamiseks, mis on nende turupositsiooni sisukohalt strateegiliselt olulised.

Need tiheda konkurentsiga tooted moodustavad üle ühe kolmandiku hagejaettevõtete käibest. Lisaks on need tooted muude toodete seisukohalt konkurentsivahend, kuna võimaldavad igal tootjal tugevdada oma kaubamärgi mainet, siseneda uutele turgudele ning tugevdada seeläbi oma positsiooni baaslehtklaasi ja töödeldud klaasi turul. Eritooted on ka muude valdkondade turu elavnemise aluseks.

121. Autotööstuse turg ja väljaspool olev turg on korraldatud ja toimivad täiesti erinevalt: muude valdkondade turule tarnitakse peamiselt läbi hulgimüüjate ja töötlejate, kellele tootjad müüvad oma töötlemata või töötlemisliinil töödeldud tooted, samas kui autotööstuse turul on kogu klaas töödeldud vastavalt mootorsõidukitootjate spetsifikatsioonidele ja tootjad tarnivad selle otse sõidukitootjatele. Vahendajate puudumist autotööstuse turul selgitab sellel turul nõutava töötlemise olulisus ja keerukus, suured töötlemiskulud, vajadus olla autotöötlejatega tihedates ja pidevates suhetes, et mudeleid arendada ja täiustada, ning „täpselt õigeaegse” tarnimise nõue (tarnimine koosteliinile, ilma et mootorsõidukitootjal oleks laovarusid).

122. Kuigi komisjon tunnustas nende kahe turu erinevust artikli 85 seisukohalt, keeldus ta sama tegemast seoses artikli 86 kohaldamisega. Komisjon märkis ilma mis tahes selgituseta, et arvesse tuleb võtta lehtklaasiturgu üldiselt.

123. Seoses floatklaasi tööstusliku tootmise iseärasustega juhivad hagejad tähelepanu, et floatklaasiahjud on väga rasked ja mittepaindlikud tootmisseedmed. Kasumlikkuse saavutamiseks peavad need olema suuremahulised (ligikaudu 500 tonni päevas) ning neid tuleb kasutada maksimaalselt (24 tundi päevas) ja ratsionaalselt. Floatklaasiahju ehitamine on märkimisväärne investeerimisotsus (umbes 100 miljonit eküüd), mistõttu tööstus ei saa kiiresti või paindlikult nõudluse muutumisele reageerida. Pärast kasutuselevõtmist peab ahi pidevalt töötama, mis toob vältimatult kaasa tootmise suurenemise ja ületootmise ohu.

124. Floatklaasitehas ei ole paindlik ka seetõttu, et ühel floatklaasiliinil saab samaaegselt valmistada üksnes ühte värvi ja ühte paksust. Iga värvimuudatus nõuab aega (umbes 14 päeva) ning toob kaasa toodangu märkimisväärse vähenemise (500-tonnise päevatoodanguga ahju puhul 7000 tonni müügikõlblikku toodangut). Majandusliku tasuvuse saavutamiseks peavad tootmistsüklid olema pikad ja vastavuses suure nõudlusega, samas kui turg nõuab suurt tootevalikut. Ka ei ole suurte mõõtmete tõttu majanduslikult otstarbekas lehtklaasi suurtes kogustes või pikka aega ladustada.

125. Lisaks tuleb korrapäraseid remont- ja hooldustöid teostada siis, kui ahi on külm, ning seetõttu peatada tootmine iga viie või kuue aasta järel. Floatklaasi tootmisliinid on nende remont- ja hooldustööde tõttu kasutusest kõrval mitu kuud, nagu ka siis, kui tehakse tehnoloogilisi parendusi või suurendatakse nende võimsust.

126. Kõikide nende asjaolude tõttu on raske pakkumist ja nõudlust kooskõlastada ning tehniliselt ja majanduslikult on igal tootjal võimatu pakkuda igal konkreetset hetkel täielikku tootevalikut. Need tehnilised ja majanduslikud piirangud, mille tõttu tuleb kõige ratsionaalsemal viisil kooskõlastada tootmisvõimsust ja turul tegutsemist, selgitavad tootjate objektiivset huvi vastavalt vajadusele oma konkurentide käest osta või neile müüa.

127. Kuigi on tõsi, et „vaid vähesed ettevõtted suudavad kanda mootorsõidukiklaasi töötlemisega seotud kulusid ja riske” (13. punkt), rõhutavad asjaosalised, et selle põhjuseks on 121. punktis esitatud kaalutlused.

c) Pakkumisega seotud argumendid

128. Hagejate hinnangul oli Euroopa (müüdava) toodangumaht 1989. aastal umbes 5 100 000 tonni, 1986. aastal 4 444 000 tonni ning 1982. aastal 4 176 000 tonni (allikas: GEPVP, 175). Itaalia floatklaasitoodang oli 1985.aastal 700 000 tonni ja 1986. aastal 673 000 tonni, mis toodeti viiel floatklaasiliinil, millest üks kuulus FP-le, üks SIV-ile, üks FP-le ja SIV-ile ühiselt ning kaks VP-le (allikas: Assovetro Istat, 187). SIV käivitas 1987. aasta lõpus uue floatklaasitehase Porto Margheras (Veneziana Vetro).

129. Euroopa lehtklaasiturul, Ühendkuningriik kaasa arvatud, on Itaalia tähtsuselt kolmas või neljas turg (olenevalt aastast), moodustades 1986. aastal kogu Euroopa lehtklaasitarbimisest 14,1%, ning selle osakaal ei ole kunagi ületanud 16,3% (189).

130. Otsuses märgitakse, et kolm Itaalia tootjat kontrollivad 79% Itaalia muude valdkondadest turust. Hagejad leiavad, et nende osa Itaalia muude valdkondade turul oli vaadeldaval ajavahemikul maksimaalselt 63,7% – aastal 1986, mil SIV omandas kontrolli Vetrocoke üle. Nende keskmine turuosa aastatel 1982–1986 oli umbes 56,2%. Komisjon selgitas seda asjaoluga, et importi Prantsusmaalt ei saa käsitada sõltumatu impordina, juhul kui müüjaks oli Itaalia tootjaga seotud ettevõtte. Seda seisukohta ei põhjendatud. VP sösarettevõttel Boussois’l on üks kolmandast isikust aktsionär, kellele kuulus 30% suurune osalus ning kes sundis ettevõtet tegutsema enda parimates huvides, ilma et see sõltunuks VP-st, millest 20% kuulus sõltumatutele aktsionäridele ja mis seetõttu ei olnud samuti täielikult

PPG kontrolli all. Boussois' import Itaaliasse oli sõltumatu import (Euroopa Kohtu 22. oktoobri 1986. aasta otsus kohtuasjas 75/84 *Metro v. komisjon* (1986) EKL 3021). Igal juhul moodustas import 1986. aastal umbes kolmandiku Itaalia muude valdkondadest lehtklaasiturust. Kuigi pärast Boussois' ülevõtmist PPG poolt aastal 1982 muutus see turustruktuur vähe, nähtub impordivoogudest – isegi sõsarettevõtete impordist –, et import on majanduslikult tasuv. Ekspordivoog on samuti märkimisväärne (30%).

131. Seepärast märgitakse otsuses ebaõigesti, et Itaalia on asjaomane geograafiline turg, kuna ettevõtted saavad ekspordiks müüa üksnes marginaalsete kuludega toodetud koguseid. Toimikus puuduvad selle väite kohta tõendid. Oma 1981. aasta otsuses ning komisjoni 23. juuli 1984. aasta otsuses 84/388/EMÜ kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse kohta Beneluxi riikide lehtklaasisektoris (EÜT 1984, L 212, lk 13, edaspidi „1984. aasta otsus“) rõhutas komisjon ühendusesisese kaubanduse olulisust. Nii märkis ta oma 1981. aasta otsuses (6. punkt, lk 35) esiteks, et Itaalia tootjate turuosad Itaalia lehtklaasiturul tervikuna olid järgmised: FP – 20%, SIV – 14%, VP – 14%, Fabbrica Sciarra – 3%, Vetro Coke – 3%, ning ülejäänud 46% moodustas import; teiseks märgiti, et SIV ja VP müüsid 1976. ja 1977. aastal umbes 55% oma toodangust teiste liikmesriikide turule.

132. Kuigi on tõsi, nagu otsuses märgitakse, et 1980-ndate alguses oli lehtklaasiturul raske kriisiperiood, mida iseloomustas märkimisväärne tootmisvõimsuse ülejääk, pidevalt kasvavad tootmiskulud, ehitus- ja mootorsõidukisektori kriis ja energiakulude kasv, mis põhjustasid tootjatele suuri kahjumeid, viisid tootjad siiski läbi vajalikud restruktureerimismeetmed (kahjumlike ja iganenud tootmisüksuste sulgemine, töötajate arvu vähendamine, rekapiitalseerimine, uued investeringud efektiivsematesse tootmisvahenditesse, eritoodete alane teadus- ja arendustegevus jne). Erinevalt teistes ühenduse rasketööstuse harudest (näiteks terasetööstus) suutis lehtklaasitööstus kriisi üle elada ilma suurema sekkumise ning riikide ja ühenduse poolsete sektorikesksete erimeetmeteta. Sellest tulenevalt oli lehtklaasitööstus vaidlusaluse otsusega hõlmatud ajavahemikul 1982–1986 dünaamiline tööstusharu, kus ei püütud kriisi leevendada turu jagamise ja muude keelatud kokkulepetega, vaid reageeriti positiivselt, võttes otstarbekaid majanduslikke meetmeid.

133. Hagejate sõnul on komisjon ekslikult märkinud, et turg oli seisakus, pideva tootmisvõimsuse ülejäägiga ja uutele tootjatele ligipääsmatu. Vastupidi, turul on toimunud – ja toimub ka edaspidi – arvukaid ning põhjalikke muutusi: Asahi võttis üle Glaverbeli, PPG võttis üle Boussois', Pilkington võttis üle Flachglasi; Guardian asus kriisi tippajal tegutsema Luksemburgis; alates 1981. aastast on kasutusele võetud üheksa uut tootmisliini, suurendades tootmisvõimsust 1981. aasta 3,8 miljonilt tonnilt 1989. aastaks 5,1 miljoni tonnini. Kõik need arengud kajastavad tihedat konkurentsi tootjate vahel, kes võistleavad üksteisega uute investeringute ja uute toodete abil.

134. Hoolimata Euroopa üldisest olukorrast, mida iseloomustab tootmisvõimsuse ülejääk, on Itaalia turul olnud puudus pakkumisest, mis on selle välistootjatele eriti ligitõmbavaks muutnud. Seda tõendas Itaalia impordi ja ekspordi bilanss (253A).

135. Lisaks juhivad SIV ja VP tähelepanu, et vaadeldud ajavahemikul oli Itaalias väga kõrge inflatsioon, kõikides olenevalt aastast 12 ja 20% vahel, millest nähtub, et hinnatõusud olid pigem näilised kui reaalsed ning paralleelsed hinnatõusud ei olnud tingimata ebaseaduslikud (215).

136. Teiseks oluliseks teguriks on see, et „tootja” mõiste hõlmab tegelikult erinevaid tegevusvaldkondi: hariliku lehtklaasi tootja, ehitusklaasi töötaja, autoklaasi töötaja, eritoodete tootja. Kuigi on tõsi, et kõik need tegevused seonduvad lehtklaasiga, on need seotud eri turgudega, millest igal on oma loogika. Seepärast ei olnud hariliku lehtklaasiga kauplemisel tingimata mõju töödeldud autoklaasi turule, kus kehtivad teised seadused.

137. Kolmest tootjast igal on oma strateegia, rõhuga erinevatel valdkondadel:

– FP keskendub Saint-Gobaini kontserni sisese ülesannete jaotuse kohaselt Itaalia turule ning märkimisväärsele töötlemistegevusele väljaspool autotööstust oleval turul;

– SIV peab oma konkurentsieeliseks pigem autoklaasi töötlemisele keskendumist, samas kui hariliku lehtklaasi tootjana jaotab ta (vähemalt otsusega hõlmatud ajavahemikul) oma töötlemisvõimsust ja müüki vähem üle kogu Euroopa, eksportides 1986. aastal 50% oma tootmismahust;

– VP tegevus keskendub lihtklaasi tootmisele ja töötlemist on kaasatud vähem; 1986. aastal eksportis ta 40% oma toodangust.

138. Kolm ettevõtet on ka erineva struktuuriga: SIV ei kuulu rahvusvahelisse kontserni ning on Itaalia riikliku valdusfirma EFIM kontrolli all, kellel avalik-õigusliku mittetööstusliku partnerina on erakontsernidest erinevad eesmärgid, huvid ja tegutsemismeetodid.

139. Lisaks on kõikide ettevõtete turuosad oluliselt muutunud: ajavahemikul 1982–1986 suurendas FP autoklaasi alla mittekuuluva klaasi osas oma turuosa 22% võrra, samas kui SIV-i ja VP turuosad vähenesid vastavalt 8 ja 12% võrra.

d) Nõudlusega seotud argumendid

140. Autotööstuse turu osas rõhutavad pooled esiteks, et töötajate konkurentsiseisund on täiesti erinev tänu töötlemisel loodavalt lisandväärtusele, ning teiseks, et komisjon jättis tähelepanuta hulgimüüjate käitumise.

141. Hulgimüüjate osas on nõudlus tugevalt kontsentreeritud, kuna 20 olulisemat hulgimüüjat saavad üle 80% selle kanali kaudu müüdavatest toodetest. Valdkonnal on olnud väga suuri raskusi iganenud meetodite ja juhtimispõhimõtete ning tegevuseks sobimatu likviidsusseisundi tõttu, mis põhjustab ebaharilikult kõrgeid finantskulusid, ning integreeritud turustussüsteemiga tootjate poolse konkurentsi tõttu. Nende raskustega toimetulekuks püüdsid hulgimüüjad ühineda rühmitusteks. Itaalia suurimad lehtklaasi hulgimüüjale keskendunud ettevõtted on alates 1970-ndate keskpaigast loonud ühendusi, mille eesmärk on

kehtestada kõikidele ühine kaubanduspoliitika nii ostu- kui edasimüügi etapil. 1981. aasta otsusega mõisteti hukka need hulgemüüjate vahelised ühistegevuse lepingud, mille eesmärk oli piirata omavahelist konkurentsi. Selline ulatuslik hulgemüüjate organiseerumine, mille eesmärgiks on saada paremaid tingimusi ning piirata hulgemüüjate vahelist konkurentsi, on Itaalia ehitussektori lehtklaasituru oluline iseärasus.

142. Cobelli kaebust hoolikalt lugedes on selgelt arusaadav, et kaebuse põhjuseks on asjaolu, et kõik hulgemüüjatele ei võimaldatud samu soodustingimusi ning mõnedele antud soodustingimused viisid paljude ettevõtete – nende seas Cobelli – pankroti ja sulgemiseni. See järeldus langeb kokku Itaalia lehtklaasimüügi valdkonna probleeme käsitleva Battelle aruande (276) järeldustega. Kõnealune väide on oma olemuselt täiesti erinev tootjatele esitatud süüdistustest, et nad leppisid kokku hinnatõus. Lisaks tuleb juhtida tähelepanu, et Cobelli väitel muutus olukord väljakannatamatuks alates 1982. aastast ehk vahetult pärast komisjoni 1981. aasta otsust, millega mõisteti hukka hulgemüüjate ühistegevuse lepingud ning tootjate poolt hulgemüüjate nõudel võetud kohustus teha ühenduste liikmetele eriallahindlusi vastavalt kliendinimekirjadele. Sisuliselt kaebab Cobelli olukorra peale, mis muutus väljakannatamatuks seetõttu, et tootjad ei allunud enam hulgemüüjate nõudmistele kehtestada kõikidele klientidele ühised hinnad ja tingimused.

143. Autotööstuse turu osas väidavad hagejad, et kuigi otsuses esitatakse autoklaasituru peamised tunnused õigesti, jätab komisjon tähelepanuta sellest kirjeldusest tulenevad tagajärjed. Mootorsõidukitootjad on tegevuse kavandajad ja juhtijad ning autoklaasitarnijad on neist tugevas sõltuvuses. Turg on täielikult nõudluspõhine. Klaasitarnijate seisukohalt piiravad mootorsõidukitootjate võimu üksnes auto klaasosade tootmise ja kujundamise tehnilised võimalused, mille osas tuleb arvesse võtta klaasitootjate esitatud tingimusi. Pärast mudeli valmimist saab sõidukitootja aga täiesti iseseisvalt otsustada, milliseid tarneid ta soovib.

144. Hagejad rõhutavad ka otsuses tunnustatud asjaolu, et töötlemisliinid iganevad tehniliselt väga kiiresti ning kulude tasateenimiseks peavad need töötama maksimumvõimsusel. Seepärast püüab tootja saada mootorsõidukitootjalt võimalikult suuri tellimusi ega ole üldjuhul huvitatud talle eraldatud kvoodi jagamisest teistega. Samuti püüab ta prognoosida mootorsõidukitootja tulevikuvajadusi mudelite, tehniliste tingimuste ja tõenäoliste koguste osas, et nõudluse tekkimise korral seda rahuldada. Uue töötlemisliini paigaldamiseks ja töölepanekuks kulub üks aasta. Liin kui spetsialiseeritud autoklaasitootmise vahend on pärast paigaldamist väga paindumatu ning peab kasumlikkuse saavutamiseks töötama täisvõimsusel.

145. Mudeliarenduse protsessiga seoses on selge, et kui „tootja/arendaja” saaks otsustada, hoiaks ta kogu turu endale ja saavutaks sellega märkimisväärse mahusäästu. Tal ei ole mingit huvi jagada turgu konkureerivate tootjatega. Mootorsõidukitootjad aga sellist poliitikat ei järgi ning toimikus on palju selgeid tõendeid Fiati tugeva positsiooni kohta lepinguläbirääkimisel (721 jj).

146. Seoses tarneallikate jagamise ja „kvootidega”, mida mootorsõidukitootja jaotab juhul, kui ta ei soovi hankida üksnes ühelt tarnijalt, tuleb märkida, et tarnijate arv on piirneb siiski

iga mudeli puhul kahe või kolmega ning sellest praktilisest kaalutlusest tulenebki „kvootide” jaotamise süsteem. Need kvoodiosad on kindlaks määratud protsentidena, mitte komponentide arvu ega kogustena. Kvoodile vastav kogus oleneb asjassepuutuva automudeli müügiedust. Sellist süsteemi kohaldavad kõik Euroopa mootorsõidukitootjad ja käesoleval juhul kohaldas seda Fiat. Seetõttu kannab tarnija riski, kuna juhul, kui mudeli müük ületab prognoose, võib tal olla raskusi oma kvoodile vastava arvu komponentide tarnimisel, ning kui ta Fiati tellitud kogust tarnida ei suuda, on oht, et järgmistel läbirääkimistel karistatakse teda kvoodi vähendamisega. Teiselt poolt, kui tarnija tellimuste esitamise ajal näeb, et tellimuste maht ei vasta tema kvoodile, võib ta esitada kaebuse Fiati peaostuosakonnale. Seega on kvootide ja hindade üle peetavad läbirääkimised omavahel seotud: suurema kvoodi saab hindu alandades, mistõttu tarnija huvides on pidevalt jälgida kokkulepitud tarnekvooti täitmist.

147. Mootorsõidukitootjad ei kehtesta klaasitootjatele mitte üksnes tehnilisi tingimusi ja iga mudeli jaoks vajalikke koguseid, vaid määravad kindlaks ka tarnerütmi. Selline tarnete „*just in time*” nõue tähendab, et tarned tuleb teha konkreetsel tootmisprotsessi etapil, mitte aga seda, et tootja saab kasutada üksnes kohalikke tarnijaid, nagu komisjon näib uskuvat.

148. Hagejate ühisele turukirjeldusele lisab VP, et komisjon on eksinud seoses tema eriseisundiga muude valdkondade turul ning kujutanud seda ebaõigesti. VP ei tegele töötlemisega ise ega ka läbi sidusettevõtete. Seetõttu ei saa VP konkureerida oma klientidega, kaasa arvatud kaebaja Cobelliga. Selline poliitika, mis sunnib Cobelli ja teised Lõuna-Itaalia kliendid turult lahkuma, oleks vastuolus VP huvidega. Cobelli kaebus ei sisalda ühtki usaldusväärset tõendit VP õigusvastase käitumise kohta. Muude valdkondade klaasiturul on VP-l oma konkurentidest umbes kolm korda rohkem kliente, kellest umbes 55% on töötlejad. Müüdud klaasi arvestuses on VP müük töötlejatele pidevalt kasvanud, moodustades 1985. aastal 42,2% VP kogumüügist väljaspool autotööstust ning 1988. aastal juba 53,3%.

149. Lisaks, kui komisjon ei oleks VP-d menetlusse kaasanud, oleks SIV-i ja FP ühine turuosa vaadeldaval ajavahemikul muude valdkondade turul kõikunud vahemikus 21,2%–36,1%. See väiksem turuosa võib selgitada otsuses esitatud „kollektiivse turgu valitseva seisundi” süüdistust. VP arvates võis artiklit 86 käsitleva komisjoni järelduse õigustamine olla üheks tema vastu algatatud menetluse põhjuseks.

150. SIV rõhutab, et autotööstuse turul on tema turuosa langenud 50,3%-lt 37,5%-ni. SIV-il ei oleks olnud mingit mõtet osaleda „kokkulepetes” teiste tootjatega, kuna tema turuosa oli oluliselt vähenenud, eelkõige suhetes Fiatiga, kelle peamine tarnija ta varem oli (721 jj).

3. Komisjoni argumendid

151. Komisjon rõhutab, et kogu otsusega hõlmatud ajavahemiku jooksul – jaanuarist 1982 kuni juunini 1987 – oli Euroopa lehtklaasiturule iseloomulik tootmisvõimsuse ülejääk. Seda väidet ei mõjuta asjaolu, et pärast väidetavate faktide esinemist koostatud statistiliste andmetega on võimalik tagasiulatuvalt tõendada, et tootmisvõimsuse ülejääk oli prognoositust väiksem. Uusimate andmete, täpsemalt GEPVP 1988. aasta andmete (172, 173

ja 174) kohaselt oli kogu otsusega hõlmatud ajavahemikule omane tootmisvõimsuse ülejääk, mis tähendab, et igasuguse usutavuse kaotavad väited, nagu oleks sel ajavahemikul nii autotööstuse turul kui muude valdkondade turul läbi viidud hinnatõusude põhjuseks olnud turutingimused.

152. Komisjon ei saa nõustuda väitega, et kolm tootjat kontrollivad üksnes 30% Itaalia muude valdkondade klaasiturust. Nagu otsuse II lisas märgitakse, on nende turuosa väljaspool autotööstust oleval klaasiturul umbes 73–79%. Kõnealuse kolme Itaalia tootja turuosad on olnud stabiilsed. Lisaks sellele, et kolme tootja ühine turuosa Itaalia turul on jäänud sisuliselt samaks (otsuse 11. punkt), ei ole ka iga tootja eraldi turuosa olulisel määral muutunud, kuigi SIV-i osa autotööstuse turul on vähenenud paari protsendipunkti võrra.

153. Komisjon kordab, et otsuses nimetatud dokumentidest ilmnevad selgelt tootjate vahelised kokkulepped ning nende olemasolu kinnitavad ka tegelikud sündmused. Isegi kui turul oleks valitsenud tugev kasv, piiratud pakkumine ja väga suur nõudlus, oleks ettevõtete käitumine olnud keelatud kokkulepe.

154. Seoses tootjate kontrolli all olevate ettevõtete (näiteks Boussois') impordiga Itaaliasse leiab komisjon, et ebaloogiline oleks seda tootjate turuosadest maha arvata, kuna see eeldaks teatavat sõltumatusetaset, mis samasse kontserni kuuluvate ettevõtete vahel aga puudub. Ei saa lugeda, et see import oleks võinud konkureerida kõnealuse kolme Itaalia tootja oma toodanguga. Komisjon märgib, et erinevalt eespool nimetatud Euroopa Kohtu 22. oktoobri 1986. aasta otsusest *Metro v. komisjon*, mis käsitles teatavaid sama kontserni ettevõtteid, kes müüsid tehniliselt erinevaid tooteid erinevate tootenimede all ja erinevate hindadega, on käesoleval juhul kõne all toode, mida VP kirjeldab kui üliväikese lisandväärtusega baastoodet (töötlemata lehtklaas).

155. Komisjon väidab, et tema analüüs keskendus ühelt poolt Boussois' ja Saint Gobaini (Prantsusmaa) importkaupade ja teiselt poolt FP, SIV-i ja VP toodangu vahelisele konkurentsile. Kui eespool nimetatud import kõrvale jätta, jäävad alles üksnes suhteliselt mõõdukad kogused, mis – kuigi tegemist oli FP, VP ja SIV-iga konkureerivate hulgimüüjate impordiga – kindlasti ei mõjutanud neid järeldusi, milleni komisjon otsuses jõudis.

156. Cobelli poolt klaasitootjate vastu esitatud kaebuse usaldusväärsuse ja täpsuse osas rõhutab komisjon, et otsuse aluseks on tema enda uurimine ning iga kord, kui otsuses viidatakse kõnealusele kaebusele, viidatakse selgesõnaliselt ka kõikidele kaebusest tehtud järeldustele ja asjassepuutuvatele dokumentidele.

157. Komisjoni hinnangul ei saa VP väita, et tema kohta ei käi dokumendid, milles viidatakse „klaasitootjatele”. Tuleb arvesse võtta dokumentide arvu ja praegust majanduslikku olukorda. Sellest, et VP ei töödeldud autotööstusega mitteseotud klaasi, võis loomulikult tuleneda, et ta kohtles töötlevaid hulgimüüjaid soodsamalt, kuid mitte see, et tema huvid oleksid olulisel määral erinenud FP ja SIV-i huvidest. Komisjon kordab, et miski ei lükka ümber asjaolu, et VP tõstis oma hindu SIV-i ja FP-ga samaaegselt või vahetult pärast neid.

4. Esimese astme kohtu hinnang

158. Esimese astme kohus märgib esiteks, et komisjon on hagejate turuanalüüsi teataval määral omaks võtnud. Oluline osa komisjoni lehtklaasitootmise kirjeldusest on muutmata kujul võetud FP vastusest väiteteatisele (kuigi komisjon ei ole alati allikale viidanud). Ka mõningad 11. punktis ning otsuse I ja II lisas esitatud arvud on võetud hagejate esitatud andmetest. Komisjon on siiski kasutanud vaid väikest osa hagejate esitatud andmetest ning ei ole otsuses ega käesolevas asjas kohtule esitatud väidetes selgitanud, miks peeti usaldusväärseks üksnes väljavalitud lõike. Ka on komisjon väga harva lükanud üksikasjalikult ümber järeldused, mille hagejad on enda esitatud andmetest teinud. Komisjon märkis kohtuistungil isegi, et kirjalikud tõendid kolme tootja vaheliste kokkulepete kohta on sedavõrd ühesed ja selged, et turu struktuuri uurimine on täiesti tarbetu.

159. Esimese astme kohus ei saa nõustuda komisjoni seisukohaga, et turu analüüsimine on tarbetu. Vastupidi, kohus leiab, et asjaomase turu õige määratlemine on vajalik eeltingimus mis tahes kohtuotsuse tegemiseks väidetava konkurentsivastase tegevuse kohta. Kuigi komisjon ei ole oma otsustes kohustatud käsitlema kõiki ettevõtete poolt tõstatatud argumente, leiab esimese astme kohus, et hagejate eespool nimetatud argumente silmas pidades oleks komisjon pidanud turu struktuurid ja toimimise täpsemalt läbi vaatama, et põhjendada, miks on hagejate tehtud järeldused alusetud. Esimese astme kohus on ise täheldanud, et hagejad on esitanud mitmeid üksikasjalikke argumente, mille aluseks on samad andmed, mida komisjon on osaliselt kasutanud enda otsuse põhjendamiseks, samas kui komisjon on ennast kaitstes eelkõige viidanud üksnes otsuse tekstile.

160. Seepärast leiab esimese astme kohus, et tema ülesanne ei ole teha omapoolset turuanalüüsi, vaid kontrollida, nii palju kui võimalik, otsuses esitatud ja asja hindamisel olulist tähtsust omavate järelduste õigsust.

a) Itaalia turu areng

161. Otsuses märgitakse, et selle I lisas on esitatud Itaalia lehtklaasiturul toimunud muudatused. I lisas esitatud kolm tabelit aga koosnevad eri allikatest võetud arvudest. Arvud „Assovetro” ja „Istat” on võetud tabelitest, mille SIV esitas haldusmenetluse käigus (183–185, 187–188), samas kui 1. ja 2. tabeli esimeses reas olevad arvud näivad olevat võetud kolme tootja poolt esitatud muudest andmetest. Eri allikatest võetud arvude segamine on andnud vähemalt kaks tulemust. Esiteks, Itaalia turu tarbimises on impordi osakaal vähenenud. Teiseks ei ole aastane impordi ja tarbimise suhe ning ka selle suhte muutumine (tõus või langus) asjassepuutuval ajavahemikul sama, nagu see oleks olnud juhul, kui kasutatud arvud oleks võetud samast allikast.

162. Pärast seda, kui komisjon on nende arvude põhjal välja arvutanud läbipaistva klaasi tarbimise, on ta saanud kogusest maha arvanud „impordi Prantsusmaalt” ja „kolme tootja impordi teistest riikidest”. Allmärkuses märgitakse, et:

„Import Prantsusmaalt on maha arvatud seetõttu, et Prantsusmaal on üksnes kaks tootjat, nimelt Fabbrica Pisana emettevõtte Saint-Gobain ning Vernante Pennitalia sidusettevõtte Boussois. Import neilt kahelt Prantsusmaa tootjalt on suunatud peamiselt Itaalia tootjatele. Kui emb-kumb neist Prantsusmaa ettevõtetest müüb klaasi otse Itaalia turul, ei saa seda käsitada konkureeriva müügina.”

Esimese astme kohtule esitatud dokumentidest nähtub, et „importi Prantsusmaalt” kajastavad arvud saadi teatavatest SIV-i esitatud andmetest, mis käsitlesid kogu eksporti teistest riikidest Itaaliasse (183, 185). Kuigi allmärkuses tunnistatakse, et import Prantsusmaalt Itaaliasse ei olnud alati ette nähtud Itaalia tootjatele, ning kuigi VP oli komisjonile esitanud arvud Boussois’ müügi kohta Itaalias, mis toimus tema sidusettevõttest sõltumatult (213), on komisjon I lisas esitatud tabeleid koostades nähtavasti eeldanud, et sidusettevõtete poolne igasugune mis tahes liiki lehtklaasi import Prantsusmaalt Itaaliasse oli 100-protsendiliselt suunatud kõnealusele kolmele Itaalia tootjale. Komisjon püüab seda meetodit õigustada, viidates, et muudest allikatest peale hagejatega seotud ettevõtete pärinesid üksnes väikesed impordimahud. Seda õigustust ei toeta aga otsus ega ka esimese astme kohtule esitatud dokumendid.

163. Komisjon teatas vastuseks esimese astme kohtu küsimusele, et „importi teistest riikidest” käsitlevad arvud hõlmavad üksnes importi teistest ühenduse liikmesriikidest. Ta kinnitas selgesõnaliselt, et nende arvude osas ei ole arvesse võetud importi mitteliikmesriikidest. Esimese astme kohtule esitatud dokumentidest aga nähtub, et Itaalia lehtklaasituru toimimises oli sageli oluline tähtsus Türgist ja Ida-Euroopa riikidest Itaaliasse tuleval impordil. Kui komisjonil paluti istungil täpsustada, millisest allikast on pärit tema „importi teistest riikidest” käsitlevad arvud, viitas ta dokumendile, mis ühistoimikus ei sisaldu ja millest need arvud ei näi tegelikkuses pärit olevat.

164. Komisjon ei suutnud esimese astme kohtule selgitada, miks ta pidas vajalikuks erinevatest allikatest võetud statistilisi andmeid kombineerida. Selline meetodika näib esmapilgul kahtlane. Igal juhul leiab esimese astme kohus eespool toodud põhjustel, et otsuse I lisal põhinevaid järeldusi ei saa usaldada.

165. Esimese astme kohus juhib tähelepanu, et ta ei ole komisjoni poolt talle esitatud dokumentide alusel suutnud rekonstrueerida ka tõestust otsuse 6. punktis esitatud väitele, et Itaalia turg moodustab umbes 20% Euroopa turust.

b) Pakkumisvõimaluste ja nõudluse suhe

166. Komisjon rõhutab nii otsuses kui oma väidetes, et kogu otsusega hõlmatud ajavahemiku jooksul valitses turul seisak ja tootmisvõimsuse ülejääk. Toimikus sisalduvates dokumentides esitatud mitmetest graafikutest (eriti graafikust 176, millele komisjon istungil esimese astme kohtu tähelepanu juhtis) nähtub selgelt, et „müügivõimsuse” (saleable capacity) ja „kogumüügi” (total sales) vahe alates 1981. aastast järk-järgult vähenes. GEPVP koostatud graafikust 178 nähtub, et 1985. aastal hakkas müük ületama tootmisvõimsust. GEPVP 1987.

aasta juuni aruandes, millele otsuses selgesõnaliselt viidatakse (12. punkti kolmas lõik), mainitakse „pakkumise pingelist olukorda” (tight supply situation) aastatel 1986 ja 1987.

167. Esimese astme kohus leiab, et neist dokumentidest tulenevaid järeldusi ei saa tähelepanuta jätta, nagu komisjon näib tegevat, väites, et turuolukorda tuleb hinnata prognooside, mitte aga hiljem tuvastatud faktide alusel. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud oma hüpoteesi, nagu oleks turul valitsenud seisak ja pidev tootmisvõimsuse ülejääk.

168. Esimese astme kohus leiab, et kuna turu seisaku ja pideva tootmisvõimsuse ülejäägi hüpoteesi ei saa tõendamatusesse tõttu arvesse võtta, on seda vajalikum uuesti hinnata hagejate poolt esitatud andmeid uute floatklaasiahjude kasutuselevõtu kohta kõnealusel ajavahemikul. Neid andmeid võiks käsitada hagejate poolt väidetava dünaamilise turu tõenditena.

c) Kolme tootja turuosa muude valdkondade turul

169. Otsuse 7. punkti kohaselt suutsid kolm tootjat katta umbes 79% Itaalia klaasivajadusest väljaspool autotööstust. Otsuse 11. punktis on esitatud tabel „kolme ettevõtte turuosad II lisa esitatud andmete alusel arvutatuna”. Selle tabeli kohaselt kasvab aga „väljaspool autotööstust” olevate arvude summa 79%-ni alles aastal 1985. Ka ei suutnud komisjon põhjendada 11. punkti teises tabelis esitatud arve SG, SIV-i ja PPG turuosa kohta Euroopa tasandil.

170. Hoolimata esimese astme kohtu selgesõnalisest palvest esitada talle kõik otsuse lisades sisalduvate tabelite allikad ei ole komisjon esitanud ühtegi dokumenti, mis sisaldaks II lisa 1. tabeli esimeses reas olevaid väidetavaid „GEPVP andmeid”. Ka ei ole esimese astme kohus suutnud talle esitatud dokumentide ega teabe alusel kindlaks teha, kas ja kui suures ulatuses on II lisa tabelite koostamisel arvesse võetud asjaolu, et komisjoni hinnangul tuleb sidusettevõtete importi käsitada osana Itaalia toodangust.

171. Seepärast ei saa esimese astme kohus ettevõtete käitumist väljaspool autoturgu oleval turul hinnata lähtuvalt hüpoteesist, et kolm Itaalia tootjat kontrollisid tegelikkuses nelja viiendikku Itaalia turust. Samas ei saa esimese astme kohus ka lugeda tõendatuks, et kolme tootja turuosad oleksid olnud oluliselt väiksemad. Seepärast peab esimese astme kohus tõdema, et see oluline küsimus on lahendamata.

B – Asjaolude tuvastamine ja tõendid

172. Nagu eespool märgitud (15. punkt), vaadeldakse otsuses ettevõtete käitumist kolme peamise jaotise all: muude valdkondade turg, autotööstuse turg ja tootjate omavaheline klaasikaubandus. Muude valdkondade turgu käsitlev jaotis on jagatud viieks alajaotiseks, milles käsitletakse vastavalt identseid hindu, identseid allahindlusi, identset põhiklientide klassifikatsiooni, tootjate vahelise kooskõlastatud tegevuse elemente ning tootjate ja hulgimüüjate suhteid. Autotööstuse turgu käsitlev jaotis koosneb kahest alajaotisest, mis käsitlevad vastavalt suhteid Fiati ja Piaggioga.

173. Enamiku küsimuste puhul on kohane tõendid ja tuvastatud asjaolud läbi vaadata otsuses esitatud järjestuses. Tuleb siiski märkida, et osa dokumente seonduvad kahe või enama jaotise ja/või alajaotisega ning seetõttu on vaja viidata teise jaotise või alajaotise all esitatud asjaoludele.

1. Ettevõtete käitumine muude valdkondade sektoris

a) Identsed hinnad

174. Otsuses märgitakse (18.–19. punkt), et kolm Itaalia tootjat edastasid Itaalia klientidele lähedastel kuupäevadel ning vahel ka samal päeval identseid hinnakirju. Otsuse III lisas on loetletud nende hinnakirjade klientidele saatmise ja jõustumise kuupäevad. Hinnakirjade muutmist ei algatanud alati sama tootja, vaid mõnikord üks kolmest tootjast, mõnikord teine. Kolm tootjat saatsid vähemalt pooled läbi vaadatud hinnakirjadest samal kuupäeval või lühikese ajavahemiku jooksul. Novembris 1981 oli VP sunnitud tühistama eelmise aasta septembris teatavaks tehtud hinnatõusu, kuna FP ja SIV ei olnud hinnatõusuga kaasa tulnud. Pärast seda vahejuhtumit „ei ole enam kunagi toimunud hinnatõusu, millele kõik teised tootjad ei oleks kohe samaga vastanud”.

175. Esimese astme kohus märgib, et siinkohal ei tehta vahet hinnakirjadega hõlmatud kolmel klaasiliigil. Seepärast on tuvastatud asjaolu väga üldine ja puudutab kahte aspekti: esiteks kolme ettevõtte poolt saadetud hinnakirjade ühetaolisus ja teiseks nende kuupäevade lähedus, mil ettevõtted hinnakirjad saatsid ja mil need jõustusid. Esimese astme kohus märgib aga, et otsuse III lisas esitatud kuupäevade loend algab juunist 1981 ja lõpeb oktoobris 1986, samas kui otsuse artikli 1 punktis a piiratakse rikkumine ajavahemikuga 1. juunist 1983 kuni 10. aprillini 1986. Sellest tuleneb, et rikkumise tuvastamisel saab arvesse võtta üksnes viimatinimetatud ajavahemikul saadetud hinnakirju. Väljaspool seda ajavahemikku saadetud hinnakirjad pakuvad siiski huvi otsuse metodoloogia seisukohalt. Kuna otsuse põhjendustes ega III lisas ei esitata üksikasjalikke andmeid hinnakirjade sisu kohta, pidas esimese astme kohus vajalikuks need juhtumite kaupa läbi vaadata.

176. FP avaldas 26. juunil 1981 (427) uued värvitu ja värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 25. juulil 1981. SIV avaldas 14. juulil 1981 (300) uued samade klaaside hinnakirjad, mis jõustusid 14. septembril 1981. SIV-i värvitu klaasi hinnakiri oli FP hinnakirjaga identne 3–12 mm paksuse suure standardmõõtmetes lehtklaasi osas. SIV-i värvilise klaasi hinnakiri ei ole esimese astme kohtule kättesaadav. VP avaldas 1. septembril 1981 (494) uued värvitu ja tõmmatud klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 1. oktoobril 1981. (Värvilist klaasi VP tollal ei tootnud). VP värvitu klaasi hinnakiri oli identne FP ja SIV-i poolt mõned nädalad varem avaldatud hinnakirjadega, välja arvatud 3 mm klaasi osas. Oma 9. novembri 1981. aasta kirjaga (497) tühistas VP 1. septembril 1981 teatavaks tehtud hinnakirjad ja teatas varasemate 23. märtsi 1981. aasta hinnakirjade taaskehtestamisest. VP avaldas 1. veebruaril 1982 (A183) taas uued hinnakirjad, mis jõustusid 1. märtsil 1982. Need hinnakirjad olid identsed VP poolt 1. septembril 1981 avaldatud ja 9. novembril 1981 tühistatud hinnakirjadega. Selles tuleneb, et otsuse 19. punktis märgitakse ebaõigesti, et

„novembris 1981 oli VP sunnitud tühistama eelmise aasta septembris teatavaks tehtud hinnatõusu, kuna FP ja SIV ei olnud hinnatõusuga kaasa tulnud”.

177. FP avaldas 7. mail 1982 (430) uued värvitu ja värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 15. juunil 1982. VP avaldas 20. mail 1982 (302) uued värvitu ja värvitud klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 30. juunil 1982. SIV-i värvitu klaasi hinnakiri oli identne FP hinnakirjaga. SIV-i värvilise klaasi hinnakiri ei ole esimese astme kohtule kättesaadav. VP avaldas 24. juunil 1982 (498) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 1. septembril 1982. VP hinnakiri oli identne FP ja SIV-i hinnakirjadega, välja arvatud 3 mm klaasi osas.

178. VP avaldas 17. veebruaril 1983 (A185) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 5. aprillil 1983. FP avaldas 7. märtsil 1983 (433) uue (üksnes) värvitu klaasi hinnakirja, mis oli VP hinnakirjaga identne 3–12 mm paksuse suure standardmõõtmetes lehtklaasi osas ja mis jõustus 11. aprillil 1983. Ka SIV avaldas 7. märtsil 1983 (A047) uued värvitu ja värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 7. aprillil 1983. Ka see värvitu klaasi hinnakiri oli VP hinnakirjaga identne. Kuna SIV-i värvilise klaasi hinnakiri ei ole Euroopa Kohtule kättesaadav, ei saa kohus võrrelda seda teiste tootjate seda liiki klaasi hinnakirjadega.

179. VP avaldas 21. juulil 1983 (500) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 10. oktoobril 1983. FP avaldas 2. septembril 1983 (A014) uue värvilise klaasi hinnakirja, mis jõustus 5. septembril 1983. SIV avaldas 19. septembril 1983 (304) uued värvitu ja värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 2. novembril 1983. Värvitu klaasi hinnakiri oli VP hinnakirjaga identne 3–10 mm paksuse suure standardmõõtmetes lehtklaasi osas; värvilise klaasi hinnakiri oli identne FP hinnakirjaga. FP avaldas 26. septembril 1983 (A001) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis oli VP ja SIV-i hinnakirjadega identne 3–10 mm paksuse suure standardmõõtmetes lehtklaasi osas ja mis jõustus 2. novembril 1983.

180. VP avaldas 16. detsembril 1983 (A187) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 15. veebruaril 1984. See hinnakiri, nagu ka kõik järgmised VP hinnakirjad, sisaldas 2 mm klaasi hinda. FP avaldas 27. detsembril 1983 (A003) uued värvitu ja värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 13. veebruaril 1984. SIV avaldas 28. detsembril 1983 (A409) identse värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 20. veebruaril 1984. FP ja SIV-i avaldatud hinnakirjad 2 mm klaasi hinda ei sisaldanud. See SIV-i ja FP hinnakirjade ja teiselt poolt VP hinnakirja erinevus jätkus ka edaspidi. SIV-i ja FP hinnakirjad olid identsed. Need erinesid VP hinnakirjadest standardmõõtmetes 4 mm ja 5 mm klaasi ja 19 mm suurte klaasilehtede osas.

181. VP avaldas 20. aprillil 1984 (A189) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 21. mail 1984. SIV avaldas 7. mail 1984 (A051) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis oli VP hinnakirjaga identne (välja arvatud 2 mm klaasi osas) ja jõustus 23. mail 1984. FP seda liiki klaasi uut hinnakirja ei avaldanud. SIV avaldas samuti 7. mail 1984 (A051) uue värvilise klaasi hinnakirja. Selle hinnakirja avaldamisele viidatakse otsuse III lisas, kuid esimese astme kohtule esitatud dokumentides see hinnakiri puudub. Kuigi esimese astme kohtul ei olnud võimalik seda asjaolu kontrollida, näib, et FP ei avaldanud uut värvilise klaasi hinnakirja.

182. FP ja SIV avaldasid 3. juulil 1984 (435 ja 308) uued identsete hindadega värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 20. augustil 1984 (FP) ja 3. septembril 1984 (SIV). Neis hinnakirjades alandati hindu olulisel määral, viies need tagasi 1983. aasta septembri ja detsembri hinnakirjade tasemele. FP avaldas 3. juulil 1984 (435) uue värvilise klaasi hinnakirja, mis jõustus 20. augustil 1984. SIV uut hinnakirja ei avaldanud. VP avaldas 27. juulil 1984 (502) uue värvitu klaasi hinnakirja esmakordselt ka värvilise klaasi hinnakirja, mis jõustus 3. septembril 1984. VP värvitu klaasi hinnakiri oli identne FP ja SIV-i suurte klaasilehtede hinnakirjaga, kuid standardmõõtmetes klaasi osas erines neist olulisel määral. VP värvilise klaasi hinnakiri oli samuti FP hinnakirjaga identne 3–12 mm paksuse suure standardmõõtmetes lehtklaasi osas, kuid erines sellest olulisel määral standardmõõtmetes klaasi osas. Mõlemal juhul olid VP hinnakirjades esitatud standardmõõtmetes klaasi hinnad FP ja SIV-i hinnakirjades esitatuist kõrgemad.

183. VP avaldas 25. oktoobril 1984 (505) uue värvitu klaasi hinnakirja ja otsuses nimetamata muudatuse standardmõõtmetes värvilise klaasi hinnas, mis jõustusid 9. novembril 1984. Kiri, millega need andmed teatavaks tehti, oli järgmine:

„Nagu näete, peegeldab see hinnakiri hetkel Itaalia turul valitsevat hindade seisu.

Oleme kaotanud – nagu teised tootjad mõned kuud varem – hinnaerinevuse „standardsete” ja „suurte lehtede” vahel, jättes keskmiste paksuste hinnad muutmata.

Oleme siiski vähesel määral muutnud mitmete teiste paksuste hindu, et viia need paremasse kooskõlla tootmiskuludega suhtes teiste paksuste hindadega.

Kuna uus hinnakiri peegeldab üksnes praegust hindade olukorda meie turul, ei ole selles täielikult arvesse võetud tootmiskulude (näiteks energia, tööjõud, transport, pakendamine ja toorained) pidevat tõusu. Neid asjaolusid võetakse aga arvesse meie järgmises hinnakirjas, mis avaldatakse arvatavalt järgmise aasta jaanuaris.

Meie pronksivärvi ja roheline floatklaasi hinnad jäävad muutumatuks; siiski oleme ka selles hinnakirjas kaotanud „standardsete” ja „suurte lehtede” vahelise erinevuse.

Lõpetuseks juhime teie tähelepanu asjaolule, et pidasime vajalikuks teha teatavaid muudatusi erinevate paksustega pakutavate mõõtude arvus.”

Selle kirjaga teatavaks tehtud VP hinnakirja ning sama aasta juulis FP ja SIV-i avaldatud hinnakirjade võrdlusest ilmneb esiteks, et VP pakkus FP ja SIV-i eeskujul sama hinda standardmõõtmetes klaasile ja suurtele lehtedele, ja teiseks, et osa VP hindu olid FP ja SIV-i hindadega identsed, osa aga mitte.

184. FP avaldas 12. novembril 1984 (438) uue värvitu ja värvilise klaasi hinnakirja, mis jõustus 16. jaanuaril 1985. SIV avaldas 15. novembril 1984 (310) identsed hinnakirjad, mis jõustusid 15. jaanuaril 1985. VP avaldas 22. novembril 1984 (508) uued värvitu ja värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 14. jaanuaril 1985. VP hinnakirjadega taaskehtestati

teatavad erinevused „standardsete” ja „suurte lehtede” hindade vahel. Värvitu klaasi 16 eri hinnast, jättes kõrvale 2 mm klaasi hinna, on üksnes viis hinda identsed FP ja SIV-i hinnakirjadega. VP värvilise klaasi suurte lehtede hinnad on identsed FP ja SIV-i hindadega, kuid standardmõõtmets klaasi hinnad on erinevad, kuna FP ja SIV-il olid mõlema suuruse hinnad samad.

185. VP avaldas 7. märtsil 1985 (511) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 14. märtsil 1985. Selle hinnakirjaga tõsteti üksnes standardmõõtmets klaasi hindu. SIV avaldas 11. märtsil 1985 (313) pakendatud värvitu klaasi hinnatõusud. Viimatinimetatud hinnakirjas olid samad hinnad, kui VP standardmõõtmets klaasi hinnakirjas. FP tollal oma hinnakirjade muutmisest ei teatanud.

186. FP ja SIV avaldasid 13. mail 1985 (314 ja 441) uued värvitu klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 15. juunil 1985 (FP) ja 18. juunil 1985 (SIV). VP avaldas 27. mail 1985 (513) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 24. juunil 1985. Kõik hinnakirjad olid identsed, kui välja arvata asjaolu, et SIV-i hinnad erinesid standardmõõtmets 5 mm klaasi osas.

187. VP avaldas 8. juulil 1985 (515) – mitte 8. augustil 1985, nagu väidetakse otsuses – uue värvilise klaasi hinnakirja, mis jõustus 2. septembril 1985. FP ega SIV tollal oma värvilise klaasi hinnakirjade muutmisest ei teatanud.

188. SIV avaldas 26. juulil 1985 (386 ja A053) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 29. juulil 1985. Sama 1985. aasta juuli lõpus – täpsed andmed puuduvad, kuid arvatavalt 28. juulil 1985 (A007 ja A008) – avaldas FP uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 1. augustil 1985. See hinnakiri oli identne SIV-i hinnakirjaga, välja arvatud standardmõõtmets 10 mm klaasi hind. VP avaldas 31. juulil 1985 (517 ja 598) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis oli identne FP hinnakirjaga ja mis jõustus 5. augustil 1985, mitte 3. augustil, nagu otsuses väidetakse. Selle hinnamuudatuse asjaolusid vaadeldakse alajaotises B.1.d. „Tootjate kooskõlastatud tegevuse tunnused” (vt 221.–222. punkt).

189. SIV avaldas 28. augustil 1985 (A055) uue värvilise klaasi hinnakirja, mis jõustus 4. oktoobril 1985. Selles hinnakirjas esitatud hinnad olid kõrgemad VP poolt 1985. aasta juulis avaldatud hindadest. Septembris 1985 (A013) – täpne kuupäev ei ole teada – avaldas FP uue värvilise klaasi hinnakirja, mis oli identne SIV-i avaldatud hinnakirjaga. VP avaldas 12. septembril 1985 (vt 6. veebruari 1986. aasta teade, A191, 3. punkt) uue värvilise klaasi hinnakirja, mida otsuse III lisas ei mainita. Selle uue hinnakirjaga tõsteti juulis avaldatud hinnakirjaga võrreldes hindu 8% võrra (VP töötaja hr Giordano memo, 11. september 1985, 528). Esimese astme kohtule esitatud dokumentide seast 1985. aasta septembri hinnakiri puudub, kuid talle kättesaadavate dokumentide alusel saab esimese astme kohus järeldada, et kõnealune 8%-line hinnatõus võrreldes 1985. aasta juuli hinnakirjaga oleks viinud VP hinnad selgelt kõrgemale äsja avaldatud FP ja SIV-i hinnakirjade hindadest.

190. SIV avaldas 21. oktoobril 1985 (384 ja A057) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 28. oktoobril 1985. Oktoobri lõpus – täpsem kuupäev ei ole teada – avaldas FP identse hinnakirja (479), mis jõustus 25. oktoobril 1985 (A010). Sellega seoses märgitakse otsuses

(III lisa 2. märkus), et FP väitis oma vastuses väiteteatisele, nagu oleks ta teinud selle uue hinnakirja teatavaks telegrammi teel, mille koopia (dokument 16), kuupäevaga 19. ja 21. oktoober, pandi menetlustoimikusse. Esimese astme kohtule esitatud dokumentides see telegramm puudub ning lisaks on kohus tuvastanud, et teise FP-st pärineva dokumendi kohaselt (A010) avaldati uued viivitamata jõustunud hinnakirjad 25. oktoobril 1985. VP avaldas 25. oktoobril 1985 samuti uue hinnakirja (519), mis jõustus 4. novembril 1985 ning oli identne SIV-i ja FP hinnakirjadega.

191. VP tegi 6. veebruaril 1986 (253A) teatavaks märkimisväärse värvilise klaasi hinnatõusu, mis jõustus 3. märtsil 1986 (mitte aga 1. aprillil 1986, nagu väidetakse otsuses). FP avaldas veebruaris 1986 – täpne kuupäev ei ole teada – uue värvilise klaasi hinnakirja (445), mis jõustus 10. märtsil 1986. FP avaldas 10. märtsil 1986 (443), mitte aga veebruaris 1986, uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 17. märtsil 1986. Kaheksal juhul 14-st olid FP kehtestatud värvilise klaasi hinnad samad, mis VP-l. SIV avaldas 14. märtsil 1986 (316) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 24. märtsil 1986. Esimese astme kohtule esitatud dokumentide hulgas on SIV-i värvilise klaasi hinnakiri, mis jõustus 17. märtsil 1986; selle avaldamiskuupäev on aga teadmata. SIV-i värvilise klaasi hinnad olid samad, mis VP-l. SIV-i värvitu klaasi hinnad olid 13 juhul 16-st erinevad FP avaldatud hindadest. Lisaks avaldas VP 21. märtsil 1986 (521) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 1. aprillil 1986. VP hinnad erinesid FP hindadest neljal juhul 16-st; 10 juhul 16-st erinesid need SIV-i hindadest. VP viimase hinnatõusuga seotud asjaolusid käsitletakse allpool alajaotises B.1.d „Tootjate kooskõlastatud tegevuse tunnused” (vt 214. punkt).

192. SIV avaldas 9. septembril 1986 (A059) uued värvitu ja värvilise klaasi hinnakirjad, mis jõustusid 29. septembril 1986. Otsuse III lisas märgitakse, et FP avaldas 17. septembril 1986 uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 1. oktoobril 1986. Seda avaldamisteadet ega FP hinnakirja esimese astme kohtule esitatud dokumentide hulgas ei ole. VP 29. septembri 1986. aasta sisememos (530) on aga kirjas, et „mõned päevad hiljem [pärast SIV-i teadet], 17. septembril, avaldas Saint Gobain oma hinnakirja, mis oli SIV-i omaga väga sarnane ning mille erinevused tulenesid üldjuhul peamiselt arvude ümardamisest”. VP memo autor märgib, et „me ei ole nende hinnatõusudega nõus”, misjärel analüüsitakse memos hinnatõusude suhtes vastu võetavat strateegiat. Üks päev pärast selle memo kirjutamist, 30. septembril 1986 (523), avaldas VP uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 31. oktoobril 1986. Selles hinnakirjas ei olnud üksi 18 hinnast identne SIV-i hinnakirjaga. FP 7. oktoobri 1986. aasta sisememos märgitakse:

„Septembris avaldasid F. Pisana ja SIV uue Planiluxi [värvitu klaas] ja Parsoli [värviline klaas] hinnakirja koos hinnatõusudega [...] mille tulemusena hinnad tõusid keskmiselt umbes 6.5%. [...] Mõned päevad tagasi tuli välja üksnes PPG [VP] Planiluxi [värvitu klaas] hinnakiri; see erineb meie hinnakirjast ja millega hindu tõstetakse keskmiselt 4,8%”. Autor järeldab, et FP ei saanud oma senist hinnakirja kehtima jätta. Memost tuleneb, et FP oli oma uue värvilise klaasi hinnakirja avaldanud samaaegselt oma värvitu klaasi hinnakirjaga, kuigi värvilise klaasi hinnakirja avaldamist otsuse III lisas ei mainita. VP avaldas 20. oktoobril 1986 (526) uue värvitu klaasi hinnakirja, mis jõustus 15. novembril 1986. Kõik selles

hinnakirjas sisalduvad hinnad olid oluliselt madalamad, kui SIV-i 9. septembri 1986. aasta hinnakirjas.

193. Selle kontrolli tulemusena leiab esimese astme kohus, et otsuse III lisas on kolme tootja hinnamuudatuste ajastuse ja seonduvate asjaolude kohta esitatud üksnes osalised ning kohati ebatäpsed andmed. Sellest tuleneb, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud otsuses esitatud väidet, et kolm Itaalia tootjat edastasid Itaalia klientidele lähedastel kuupäevadel ning vahel ka samal päeval identseid hinnakirju. Üksnes 1985. aasta mais, juulis ja oktoobris on võimalik kolme tootja avaldatud hinnakirjade puhul tuvastada – sedagi üksnes värvitu klaasi osas – kuupäevade ja hindade kokkulangevust otsuses märgitud viisil. Seoses 1985. aasta juuli juhtumiga nähtub alajaotises B.1.d „Tootjate kooskõlastatud tegevuse tunnused” kirjeldatud tõendite kontrollimisest, et VP tegi oma hindade muutmise kohta otsuse alles mõned päevad pärast SIV-i ja FP uute hinnakirjade avaldamist.

194. Lisaks leiab esimese astme kohus kontrollimise põhjal, et VP teadete avaldamisajad erinevad oluliselt FP ja SIV-i teadete avaldamisaegadest. Ka on selge, et värvilise klaasi hinnamuudatuste avaldamisajad erinesid täielikult värvitu klaasi hinnamuudatuste avaldamisaegadest.

195. Seepärast on esimese astme kohtu hinnangul ebaõige otsuses esitatud väide (19. punkt, teine lõik), et „pärast VP 1981. aasta kogemust ei ole enam kunagi toimunud hinnatõusu, millele kõik teised tootjad ei oleks kohe samaga vastanud”.

196. Siiski näitab esimese astme kohtu poolt teostatud kontroll, et kuni oktoobrini 1985 oli FP ja SIV-i värvitut klaasi käsitlevates teadetes peaaegu alati kokkulangevusi nii kuupäevade kui hindade osas. Selle järelduse tagajärgi käsitletakse allpool (326.–333. punkt) hagejate menetlusega seotud väidete kontekstis. Lisaks märgib esimese astme kohus, et kontrollimisel ei leidnud tõendamist FP väide, et ta avaldas kaks korda aastas „hooajalised” hinnakirjad.

b) Identsed allahindlused

Vastavalt otsusele (20. ja 21. punkt) tegid kolm tootjat identseid allahindlusi vastavalt kategooriatele või tasemetele, kuhu kliendid olid liigitatud. Seejärel loetletakse aastatel 1983–1986 kategooriatesse või tasemetele A, B ja C kuulunud klientidele tehtud allahindlused. Kolmele tootja poolt tehtud allahindluste skaalade kokkulangevus ei tulene objektiivsetest asjaoludest, nagu näiteks tootjalt ostetud kogused või maksetingimused. „Nagu istungil tunnistati, ostab iga klient üldjuhul suurema osa oma vajadusest ühelt tarnijalt ning jaotab ülejäänud osa oma vajadusest teiste tarnijate vahel, teades, et eri tarnijatelt ostetavatest kogustest olenemata on müügingimused tema jaoks alati samad.”

198. Esimese astme kohus märgib esiteks, et ainus siinkohal asjasse puutuv faktiline järeldus on kolme tootja poolt kategooriatesse A, B ja C liigitatud klientidele tehtud allahindluste ühetaolisus. Alles hiljem käsitletakse seda, kes neisse kolme kategooriasse liigitatud kliendid olid (22.–23. punkt) ja allahindluste tegemist arvete esitamise etapil (34. punkt). Seega näib

mõttekäigu aluseks olevat hüpotees, et kõik kolm tootjat liigitasid oma kliente ühise kategooriate või tasemete süsteemi kohaselt. Selle hüpoteesi põhjust otsuses aga ei selgitata.

199. Kui komisjonil paluti esimese astme kohtule selgitada, milliste dokumentide alusel ta järeldas, et allahindlused olid identsed, viitas komisjon mitmetele dokumentidele (319–351, 452–463, 544–571, A016–A037, A121–A127 ja A194–A285), mis sisaldavad kõikide kolme tootja arhiividest leitud tabeleid, kus on kirjas klientidele eri aegadel tehtud allahindlused. Nende dokumentide uurimisel selgub, et süsteemi klientide jaotamiseks kategooriatesse A, B, C ja D võttis kasutusele üksnes SIV ja alles 11. märtsist 1985 (A335). Enne seda kuupäeva liigitas SIV kliente piirkondlikul alusel kahele tasemele (livelli). SIV-ist pärinevad dokumendid näitavad, et ta andis igale kategooriale või tasemele baasallahindluse ning tegi seejärel täiendavaid allahindlusi. FP-st ja VP-st pärinevad tabelid koosnevad pelgalt pikkadest erinevate perioodide kliendinimekirjadest, kus iga nime juurde on märgitud talle tehtud allahindluse protsent. VP näib olevat kohaldanud vähemalt seitset allahindlustaset (vt näiteks 544). Nii palju kui esimese astme kohus on suutnud komisjoni kasutatud metoodikat jälgida, näib see seisnevat kolme tootja poolt teavatele ettevõtetele tehtud allahindluste võrdlemises, mille põhjal komisjon järeldas esiteks, et kõik tootjad olid oma klientide liigitamiseks kasutanud sama süsteemi, ning teiseks, et nad olid igale kliendikategooriale teinud samu allahindlusi.

200. Esimese astme kohus leiab, et eespool nimetatud dokumentide alusel ei saanud komisjon ilma täiendavate tõenditeta jõuda hüpoteesini, et kõik kolm tootjat liigitasid oma kliente ühise kategooriate süsteemi alusel ning veel vähem järelduseni, et kõik kolm tootjat tegid selle liigitussüsteemi alusel samu allahindlusi. Kolme tootja tabelite läbivaatamisel selgub, et kõik nad ei teinud allahindlusi sama süsteemi ja samade kriteeriumite alusel. Esimese astme kohus leiab, et kolme tootja poolt mõningatele hulgimüüjatele tehtud allahindluste kokkulangevus ei ole iseenesest piisav, et tõendada kolme tootja vahelist süsteemset kooskõlastatud tegevust hulgimüüjate suhtes üldiselt.

201. Kuivõrd tootjad olevat tunnistanud, et kliendid võisid olla kindlad kõikidelt tootjatelt samade tingimuste saamises, siis märgib esimese astme kohus, et komisjon viitab ärakuulamise protokollile leheküljele 4, kus on ära toodud FP Milletti järgmised sõnad:

„Hulgimüüja ei tee kõiki oste ühelt ainsalt tarnijalt, kuna tootjate vastastikusest toodetega kauplemisest hoolimata ei ole ühelgi tarnijal täielikku tootevalikut; hulgimüüja vajab krediiti, mistõttu on ohtlik sõltuda ühest ainsast tarnijast; tarnijal ei ole huvi müüa hulgimüüjale 100 protsenti tema ostudest, kuna risk oleks liiga suur. Hulgimüüjal on üldjuhul lemmiktarnija, kellelt ta ostab 60–70% oma toodetest. See tarnija pakub talle kõige soodsamaid tingimusi, millega teised tarnijad peavad sisuliselt kohanduma, kuna vastasel juhul oleks neil raske müüa. Kui viimatinimetatud tarnijad annaksid lemmiktarnijast paremad tingimused, viiks ta oma tingimused viivitamata kooskõlla. Seetõttu tekib keskpikas perspektiivis olukord, kus tootjate poolt hulgimüüjatele pakutavad tingimused on sisuliselt ühetaolised.”

Esimese astme kohus leiab, et see lõik ei ole kaugeltki tõend tootjate konkurentsi piirava tegevuse kohta, vaid pigem tõend selle kohta, et klientidel on võimalik tootjad omavahel konkureerima panna, et tagada endale kõikidelt tootjatelt samad ostutingimused.

202. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud otsuse selles osas esitatud faktilisi asjaolusid ning eelkõige ei ole ta tõendanud, et kolm tootjat tegid identseid allahindlusi vastavalt kategooriatele või tasemetele, kuhu kliendid liigitati.

c) Identne põhiklientide klassifikatsioon kategooriate või tasemete järgi

203. Otsuses märgitakse (22. punkt), et põhikliendid ehk need kliendid, kes moodustavad üle poole nõudlusest, liigitati samasse kategooriasse või tasemele olenemata sellest, milliselt tootjalt nad kaupa ostsid. Otsuses viidatakse IV lisale, mis käsitleb üksnes 1985. ja 1986. aastat, kuna (22. punkti 1. märkus) „kõik tootjad ei suutnud kogu teavet esitada”. Erandid tulenesid asjaolust, et „osa tootjaid, näiteks VP, püüavad soodsamalt kohelda töötlejaid, või sellest, et iga tootja püüab soodsamalt kohelda teatavate piirkondade teatavaid kliente”. Otsuses märgitakse, et „klientide liigitamine kategooriatesse või tasemetele ei sõltunud nende ostudest konkreetset tootjalt, vaid iga kliendi kõikidest ostudest kõikidelt tootjatelt”. V lisas esitatud tabeli kohaselt ajakohastati seda liigitust mitu korda aastas. Otsuse 23. punkti viiendas lõigus märgitakse, et „IV lisa tabelist nähtub, et kolm tootjat liigitasid peamised hulgimüüjad samasse kategooriasse”.

204. Esimese astme kohus leiab, et esiteks tuleb läbi vaadata otsuse IV lisa tabeli allikad, kuna otsuse kohaselt on see tabel käesoleva jaotise järelduste põhitõend. Kõnealune tabel pealkirjaga „Itaalia peamiste hulgimüüjate analüüs ja liigitus” on jaotatud kahte ossa. Vasakpoolses osas esitatakse SG koostatud dokument, mille FP lisas väiteteatisele antud vastusele (451). Kõne all on 43 hulgimüüja ja töötleva hulgimüüja loend, kus iga nime juures on märgitud SG arvutuste kohased iga hulgimüüja float-, tõmmatud, valu- ja töödeldud klaasi ostud tonnides aasta kohta Itaalia ja välismaa tootjatelt. Hulgimüüjad on loetletud ostude alusel kahanevas järjestuses ning kolmandas veerus on märgitud nende ostude summa protsendina üldkogusest. Tabeli parempoolse osa, milles käsitletakse aastaid 1985 ja 1986, koostas komisjon eespool kirjeldatud järelduste alusel, mis seonduvad FP, SIV-i ja VP poolse klientide jaotamisega kategooriatesse A, B ja C. Iga tootjat käsitlevas veerus on iga hulgimüüja nime juurde märgitud täht „A” või „B” või tähed „ncl” (ei ole klient). Seega otsuse IV lisa väidetavalt tõendab, et hulgimüüja X liigitasid kõik kolm tootjat aastatel 1985 ja 1986 kategooriasse A, samas kui hulgimüüja Y liigitasid FP ja VP kategooriasse A ning SIV kategooriasse B.

205. Esimese astme kohus leiab, et komisjoni kasutatud meetodika on on väga kahtlustäratav. Tegemist on „lõika ja kleebi” meetodiga, kus ühelt poolt kasutatakse FP poolt toimikusse lisatud tabelit ja teiselt poolt komisjoni poolt rekonstrueeritud väidetavat FP, SIV-i ja VP poolset klientide liigitust kategooriatesse või tasemetele. Esimese infoallika osas tuleb juhtida tähelepanu, et SG poolt koostatud tabel lisati tegelikult toimikusse selleks, et üldiselt kirjeldada Itaalia klaasinõudluse struktuuri ja eelkõige kontsentratsiooni. Ilmneb, et see on

pelgalt hinnang ostudele, mille Itaalia float-, tõmmatud, valu- ja töödeldud klaasi hulgimüüjad ja töötlevad hulgimüüjad tegid ühe aasta jooksul Itaalia ja välismaistelt tootjatelt. Ei ole teada, millistel andmetel see tabel põhineb, ning komisjon ei ole selles osas sõltumatut kontrolli läbi viinud. Lisaks ei sisalda tabel andmeid selle kohta, kui suur oli Itaalia tootjatelt ostetud toodete osakaal. Seoses teise infoallika ehk komisjoni väidetava rekonstruktsiooniga, mis käsitleb Itaalia tootjate poolt klientide liigitamist kategooriatesse või tasemetele, viitab esimese astme kohus kahes eelmises jaotises (B.1.a ja b) juba tuvastatud asjaolule ja sellest tehtud järeldustele.

206. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei saa üksnes IV lisale tuginedes väita, et kolm tootjat liigitasid oma põhikliente identsel viisil. Isegi kui eeldada, et IV lisa võiks tunnustada klassifikatsioonisüsteemi käsitleva tõendina, tuleb igal juhul märkida, nagu ka otsuses tõdetakse, et tootjate klassifikatsioonid ei olnud absoluutselt identsed. Otsuse kohaselt on „erandeid” võimalik seletada. Esimese astme kohus leiab, et nende erandite tõttu on vaja läbi vaadata alused, millel käesolevas jaotises sisalduvad komisjoni faktiväited põhinevad.

207. Esimese astme kohus leiab, et mõiste „põhikliendid” eeldab kolme tootja ühise nimekirja olemasolu, mille alusel on võimalik põhikliendid kindlaks teha. Allahindluste tabelid, millele komisjon on esimese astme kohtu tähelepanu juhtinud, võimaldavad kindlaks teha kliendid, kellele tootjad tegid suurimaid allahindlusi (vt näiteks SIV-i osas 340 ja 344, FP osas 452–465 ja VP osas 544–547). Kuigi võib oletada, et iga tootja tegi suurimaid allahindlusi oma kõige olulisematele klientidele, on allahindlusenimekirjade võrdlemisel siiski ilmne, et „põhikliendid” ei olnud kolmel tootjal samad. See tõdemus ei ole mingil viisil vastuolus eespool nimetatud SG tabeliga, kuna tabelist nähtub selgelt, et üksnes neli hulgimüüjat ostsid igapäev üle 5% kogu 1986. aasta mahust ning suurem osa hulgimüüjatest ostsid igapäev kogumahust 2–3%.

208. Ka olnuks normaalne, et VP-le, kes ise klaasi ei töötle, olnuks töötlevad hulgimüüjad olulisemad, kui FP-le ja SIV-ile. Seepärast kontrollis esimese astme kohus allahindlusi, mida tehti töötlevale hulgimüüjale Sangallile, kes on IV lisa nimekirjas teisel kohal ning seega eeldatavasti kõikide tootjate jaoks oluline klient. Kohus leidis, et kolme tootja poolt Sangallile tehtud allahindlused ei ole kaugeltki identsed. Kui komisjonil paluti istungil avaldada allahindlused, mille kolm tootjat tema väitel Sangallile tegid, siis esitas komisjon ka ise arve, mis ei olnud kaugeltki identsed.

209. Tuleb märkida, et otsuse 34. punktis nimetatud ja allpool käsitletavat arved tõendavad, et identsed ei olnud ka kolme tootja poolt Cobellile tehtud allahindlused.

210. Esimese astme kohus rõhutab siiski, et seni on nii otsuse kui ka selle kohtuliku läbivaatuse sisuks olnud üksnes hinnakirjade, allahindluste ja põhiklientide klassifikatsiooni identsus.

d) Ettevõtete kooskõlastatud tegevuse tunnused

211. Otsuses märgitakse (24. punkt), et „hindade ja allahindlusskaalade ühetaolisus ning põhiklientide ühetaoline liigitamine kategooriatesse või tasemetele tuleneb tootjate kooskõlastatud tegevusest, milles lepiti otseselt kokku läbirääkimistel, kohtumistel ja kontaktide kaudu või põhiklientide esindaja vahendusel”. Seejärel loetletakse otsuses arvesse võetud dokumentaalsed tõendid ja nende alusel tehtud komisjoni järeldused (25.–33. punkt). Otsuses märgitakse, et kokkulepitud hindu ja allahindlusi kohaldata ka tegelikult (34. punkt). Sellele järgneb arvete loend, millest väidetavalt nähtub, et kõik kolm tootjat tegid identseid allahindlusi ühele ja samale kliendile, kes ostis väga erinevaid koguseid.

212. Esimese astme kohus leiab, et esiteks on vaja läbi vaadata dokumentaalsed tõendid, milles komisjoni poolt kohtule esitatud nimekirja andmeil viidatakse otse või kaudselt VP-le. Otseselt VP-le viitavad dokumendid on järgmised: 12. juuli 1983. aasta (otsuse 25. punkt) ja 12. märtsi 1986. aasta (32. punkt) Socoveri märkmed. Kaudselt VP-le viitavad dokumendid on järgmised: FP ja SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta märkmed (27. punkt) ning 12. aprilli 1985. aasta (29. punkt), 10. juuli 1985. aasta (30. punkt) ja 23. juuli 1985. aasta (31. punkt) Socoveri märkmed. Esimese astme kohus juhib aga tähelepanu otsuses märgitule, mille kohaselt „Socoveri märkmed on selgesõnalised, kuna neis mainitakse alati kolme tootja poolt vastu võetud otsuseid”.

213. Socoveri 12. juuli 1983. aasta käsikirjalised märkmed (258), mis tehti pärast Socoveri ja FP kohtumist, sisaldavad järgmisi sõnu: „Scale sconti e supercredito: gli altri non hanno tenuto fede agli impegni, („Allahindlusega müük ja superkrediit: teised ei ole oma kohustusi täitnud”)), millele järgneb viide SIV-ile ja VP-le. Loomulikult võib seda lõiku lugeda kui tõendit kolme tootja vahelisest kokkuleppest hulгимүүjate allahindluste ja krediidi kohta. Tuleb aga märkida, et komisjon loeb väidetava rikkumise algusajaks 1. juunit 1983. Märkmete kontekstist aga tuleneb, et selles viidatud „teiste” kohustus ei saa olla kohustus, mis võeti ja mida rikuti lühikese ajavahemiku jooksul 1. juunist kuni 12. juulini 1983. Sellest tuleneb, et kuigi neid märkmeid oleks võinud käsitada tõendina kolme tootja vahel enne 1. juunit 1983 hulгимүүjate suhtes kehtinud kokkuleppe kohta, ei saa need olla tõendiks selle kohta, et kõnealune kokkulepe jätkus kogu väidetava rikkumise kestel.

214. Socoveri 12. märtsi 1986. aasta käsikirjalised märkmed (263), mis on kirjutatud pärast Socoveri ja VP kohtumist, sisaldab sõnu „Anche loro adotteranno gli aumenti previsti da SG e SIV col 1/4/86 e saranno rigidi (?)” („Kas ka nemad võtavad kasutusele SG [FP] ja SIV-i kavandatava hinnatõusu alates 1/4/86 ja on jäigad (?)”). Otsuse kohaselt (32. punkt) tähendavad need sõnad, et VP-d oli juba 12. märtsil 1986 teavitatud – vähemalt oli seda teinud SIV –, et teised kaks tootjad kavandavad alates 1. aprillist 1986 hinnatõusu ning et VP oli 12. märtsil 1986 teavitanud Socoveri, et ta oli juba otsustanud rakendada samasugust hinnatõusu. Tuleb aga märkida, et eespool osundatud lõigule järgnevad märkmetes vahetult järgmised sõnad: „Se così fosse lunedì 17/3 dovremmo segnalare quanti carichi noi possiamo ritire che ce li manderanno loro” („Kui nii, siis esmaspäeval 17/3 peame teatama, mitu laadungit saame võtta, et nad saaksid need meile saata”), mis esmapilgul tähendab, et 12. märtsil 1986 ei olnud lõplikku otsust tehtud. Sellist tõlgendust toetab 20. märtsi 1986. aasta VP sisememo (529) tekst, mille on kirja pannud Giordano, kes oli üks 12. märtsi 1986. aasta Socoveriga kohtumise osavõtjatest. Giordano märgib esiteks, et SIV ja FP olid juba –

vastavalt 14. ja 17. märtsil 1986 – teatanud hinnatõusudest. Seejärel kirjeldab ta hinnatõusu soodustavaid asjaolusid, täpsemalt nõudluse püsimist, mõningate ahjude sulgemist remonttöödeks (eelkõige Türgis asuv floatklaasitehas, „mis põhjustab Itaalia turul suuri probleeme”) ning seda, et VP kavatseb alustada värvilise klaasi tootmistsükli, mis toob kaasa värvitu klaasi puuduse. Giordano jäeldab sellest, et SIV-i ja FP teatatud hinnatõusuga tuleks üldiselt kaasa minna. See memo, mis on koostatud *in tempore non suspecto*, lükkab seega ümber tõlgenduse, nagu oleks VP kaheksa päeva varem teatanud Socoverile oma kavatsusest järgida FP ja SIV-i hinnatõusu.

215. Seoses väidetava kaudse viitega VP-le on esimese astme kohus juba juhtinud tähelepanu asjaolule, et SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta käsikirjalistest märkmetest (374) olid kustutatud sõnad „Scaroni arvab, et tal ei ole võimalik PPG-d [VP] peatuma sundida”. Need märkmed sisaldasid tegelikult otsest viidet VP-le, kuid sellises vormis, mis ei sobinud kokku eeldusega, et kolme tootja vahel oli tugev kokkulepe. Sellega seoses juhib esimese astme kohus tähelepanu, et SIV-i 30. oktoobri 1984. aasta märkmed (369) (mida mainitakse otsuse 26. punktis, kuid mis ei sisaldu VP-le viitavate dokumentide loendis) sisaldavad järgmisi sõnu: „AUTO – secondo Scaroni non alimentare PPG” („Auto – Scaroni ütles, et PPG-le [VP] ei tarni”). See viide on samuti selgesõnaline ning kokkusobimatu väitega, nagu oleks kolme tootja vahel olnud tugev kokkulepe.

216. Isegi kui autotööstuse turul valitses tihe konkurents, ei saa siiski välistada, et toimus kooskõlastamine muude valdkondade turul, mistõttu esimese astme kohus peab seda võimalust uurima. Otsuses märgitakse (27. punkt), et eespool nimetatud SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta märkmed, ja FP märkmed (474) sama FP ja SIV-i kohtumise kohta on eriti olulised, kuna näitavad, et:

„SIV ja FP teatasid vastastikku, et sisuliselt nad täidavad kokkuleppeid ning eelkõige järgivad nad värvitu klaasi hindu. Lamineeritud klaasi osas süüdistas SIV aga FP-d mitmesugustes kartellikokkuleppe rikkumistes, näiteks teatavatele hulгимүүjatele täiendavate allahindluste tegemises. SIV pakkus, et igal tootjal peaks olema oma eeliskliendid, kellele tehakse täiendavaid allahindlusi. SIV omalt poolt kohustus allahindluste ning „super A” kategooriasse liigitatud klientide osas kohaldama samu tingimusi, kui teised tootjad.”

Otsuses rõhutatakse (32. punkt, kolmas lõik), et SIV-i märkmetes „mainitakse [...] kolme tootjat [...] allahindluste võrdlusparameetrima” ning et FP märkmetes „[viidatakse] [...] tootjate vahelise kartelli olemasolule”.

217. Esiteks tuleb märkida, et FP ja SIV-i kohtumisel, mida nimetatud märkmetes käsitletakse, arutati nähtavasti mitmesuguseid kahele ettevõttele ühist huvi pakkuvaid küsimusi, millest osa käsitletakse ühtedes märkmetes üksikasjalikumalt kui teistes. Üldiselt on FP märkmed SIV-i märkmetest üksikasjalikumad. Teiseks tuleb uurida kohtumise aega kolme tootja poolt avaldatud hindade kontekstis. Nagu esimese astme kohus juba märkis (vt 183. punkt), avaldas VP 25. oktoobril 1984 uue hinnakirja, mis oli osaliselt vastavuses FP ja SIV-i poolt sama aasta juulis avaldatud hinnakirjadega. 18 päeva ja 21 päeva hiljem, vastavalt 12. ja 15. novembril 1984 avaldasid FP ja SIV täiesti uued identsed hinnakirjad.

Üks nädal pärast SIV-i viimatinimetatud hinnakirja avaldas VP uue hinnakirja, mis ei olnud FP ja SIV-i hinnakirjadega identne.

218. On tõsi, et SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta märkmetes (374) kasutatakse sõnu „noi faremo le stesse condizioni degli altri” („me kohaldame samu tingimusi, nagu teised”) ning et FP märkmetes on kirjas, et „Ing. Papi [SIV] dichiara que loro tengono i prezzi mentre noi scartelliamo almeno per i colorati e laminati tenendo fermo il ch[iaro]. Ing. D’Errico [SIV]: l’accordo di fondo tiene ma ci sono piccoli mezzucci che in pratica pregiudicano l’accordo”. (Papi [SIV] teatab, et nad jätavad hinnad samaks, aga meie rikume kartelli vähemalt värvilise ja lamineeritud klaasi osas ja jätame värvitu samaks. D’Errico [SIV]: lepingu põhiosa peab, aga on mitmeid pisirikkumisi, mis praktikas kokkulepet kahjustavad.”). Tuleb aga märkida, et VP asus värvilist klaasi pakkuma alles 1984. aasta lõpus ning VP ei pakkunud lamineeritud klaasi.

219. Seepärast leiab esimese astme kohus, et kuigi kõnealused kahed märkmed võib lugeda tõendiks kooskõlastatud tegevusest või vähemalt FP ja SIV-i üksikasjalikust diskussioonist teatavate klientide suhtes kohaldatavate hindade ja allahindluste üle, ei ilmne neist märkmetest iseenesest, et väljendid „gli altri” („teised”), „scartelliamo” („meie rikume kartelli”) ja „l’accordo di fondo” („lepingu põhiosa”) tähendaksid tingimata, et VP oli osaline varasemas kokkuleppes, nagu otsuses väidetakse. Üksnes FP ja SIV-i suhete osas, nagu need märkmetes kajastuvad, peab esimese astme kohus märkimisväärseks asjaolu, et koos väiteteatisega saadetud FP märkmete versioonist kustutas komisjon esimesed sõnad: „Reclami: chiediamo l’armistizio” („Reklaam: meie soovime vaherahu”). „Vaherahu” mõiste eeldab võitluse olemasolu.

220. Socoveri 12. aprilli 1985. aasta märkmetes (260), mis on üles kirjutatud pärast kohtumist FP-ga, ei viidata teistele tootjatele. Socoveri 10. juuli 1985. aasta käsikirjalised märkmed (261), mis on samuti kirjutatud pärast kohtumist FP-ga, sisaldavad sõnu „il dr Roberti [FP] sta lavorando a livello europeo per un aumento dal 1/x abbastanza consistente (7/8%)” („Dr Roberti [FP] töötab Euroopa tasandil, et 1. oktoobrist tehtaks üsna märkimisväärne hinnatõus (7/8%)”). Otsuse kohaselt (30. punkt) tähendab see, et „üks FP juhte teavitas Socoveri, et FP peab teiste tootjatega kõnelusi 7–8% suuruse hinnatõusu üle”. Sõnu „Euroopa tasandil” tuleb siiski lugeda nende õiges kontekstis, milleks on Saint Gobaini kontserni Euroopa äritegevus. Sellest tuleneb, et tõenäolisemalt töötas FP töötaja dr Roberti Saint Gobaini kontserni sees Euroopa tasandil. Igal juhul on nende sõnade tähendus ebaselge.

221. Pärast seda, kui otsuses Socoveri 10. juuli 1985. aasta märkmete tõlgenduse alusel leitakse (30. punkt), et kolm tootjat teatasid oktoobris 1985 tõepoolest klientidele 7,5% suurusest hinnatõusust, mainitakse otsuses (31. punkt) veel ühte Socoveri käsikirjalist märget (262), mis käsitleb kohtumist SIV-i töötaja Caberliniga 23. juulil 1985 ehk 13 päeva pärast kohtumist FP-ga. See märged on järgmine: „Si sta varando un aumento sul float del 10% già nel prossimo mese di Agosto. Ribadisce l’idea di un certo numero di clienti preferenziali a cui concede un premio finale anno del 3% sul float” („[SIV] kavatseb tõsta floatklaasi hinda 10% võrra juba järgmisel kuul, augustis. [Caberlin, SIV] toetab ideed anda mõningatele eelisklientidele floatklaasilt 3% aastalõpuboonust”). Otsuse kohaselt tähendavad need sõnad,

et „SIV-i kommertsdirektor teatas Socoverile, et tootjad kavandasid floatklaasi osas alates augustist 10%-list hinnatõusu”. Pärast märkme sellist tõlgendamist märgitakse otsuses (31. punkt), et kolm tootjat tegid tõepoolest juuli lõpus klientidele teatavaks 8%-lise hinnatõusu.

222. Kui komisjonil paluti selgitada, millistel dokumentidel põhinevad järeldused, et 1985. aasta juulis tõsteti hinda 8% ja oktoobris 7,5%, vastas komisjon esimese astme kohtule (595 ja 597), et piisab 1985. aasta mai hinnakirjale lisada 8%, kui saadakse 1985. aasta juuli hinnakiri, ning piisab 1985. aasta juuli hinnakirjale lisada 7,5%, kui saadakse 1985. aasta oktoobri hinnakiri. Otsuse III lisa kohaselt aga avaldas SIV 1985. aasta juuli hinnakirja 26. juulil (jõustus 29. juulil), FP 28. juulil (jõustus 1. augustil) ja VP 31. juulil (jõustus 3. augustil). Kui kolm tootjad olid 23. juulil 1985 alles valmistumas 10%-liseks hinnatõusuks alates augustist ning mõned päevad hiljem järgnes 8%-line hinnatõus, siis ei ole võimalik, et FP oli 13 päeva varem samade tootjatega kokku leppimas 7–8% suurust hinnatõusu oktoobriks. Esimese astme kohus leiab, et 10. juuli ega 23. juuli 1985. aasta märkmetes ei viidata otseselt „teistele tootjatele”. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei oleks tohtinud neid selliselt tõlgendada. Lisaks leiab esimese astme kohus, et eriti oluline ning tootjate vahelise pideva ja tiheda kooskõlastatud tegevuse väitega kokkusobimatu on asjaolu, et kolm päeva enne 26. juulit 1985, mil tehti teatavaks hinnatõus, mille suurus komisjoni väitel oli 8%, teatas SIV Socoverile, et ta on augustiks ette valmistamas 10%-list hinnatõusu.

223. Eeltoodut arvesse võttes leiab esimese astme kohus, et dokumentaalsed tõendid, millele komisjon tugines, ei ole piisavad, et otseselt või kaudselt tõendada VP osalemist kolme tootja kokkuleppes, nagu väidetakse otsuse 24. punktis. SIV-i ja FP osas on vaja lisaks SIV-i ja FP 30. jaanuari 1985. aasta märkmetele (27. punkt), mida eespool juba analüüsiti, vaadata läbi järgmised dokumendid: SIV-i 30. oktoobri 1984. aasta märkmed (26. punkt), FP 28. märtsi 1985. aasta märkmed (28. punkt), Socoveri 12. aprilli 1985. aasta märkmed (29. punkt), FP 6. märtsi 1985. aasta kiri SIV-ile ning FP 23. aprilli, 30. aprilli ja 16. detsembri 1985. aasta ja 3. veebruari 1986. aasta märkmed kohtumiste kohta SIV-i ja FP-ga, et teha kindlaks, kas nendega saab tõendada kõnealuse kahe tootja vahelist koostööd.

224. Algatuseks tuleb märkida, et FP oli Itaalias ainus valuklaasi (vetro greggio ou greggi, „toorklaas”) tootja ning et FP ja SIV kasutasid ühiselt San Salvos asuvat floatklaasitehast (FP poolt kasutas seda tema tütarettevõtte Flovetto). Mõned eespool nimetatud dokumentidest käsitlevad valuklaasi müüki FP poolt SIV-ile ning sellest tulenevat vertikaalset müüja-ostja suhet nende kahe tootja vahel. Kõne all on eelkõige lõigud 6. märtsi 1985. aasta kirjast FP-lt SIV-ile (485 või 869), ning FP märkmed kohtumistest SIV-iga 23. ja 30. aprillil 1985 (486 või 871), millele viidatakse otsuse 33. punkti kolmandas ja neljandas lõigus. Esimese astme kohus leiab, et kahe tootja vahelise vertikaalse müüja-ostja suhte olemasolu, juhul kui see seondub tootega, mida toodab vaid üks neist, ei tõenda iseenesest ebaseadusliku horisontaalse kokkuleppe olemasolu. Igal juhul peab komisjon endalt küsima, kas selline vertikaalne suhe, mis oli FP ja SIV-i vahel, oleks võinud kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust. Lisaks leiab esimese astme kohus, et otsuses tsiteeritakse üksnes ühte lõiku FP 6. märtsi 1985. aasta kirjast SIV-ile ning et selle kirja koopias, mis saadeti koos väiteteadisega, oli kustutatud kolmas lõik. See lõik on järgmine:

„Assistiamo in questo periodo ad una politica commerciale SIV assolutamente dirimpante ed addirittura abbiamo verificato casi in cui il vostro prezzo di vendita è inferiore a quello da voi a noi corrisposto. Per di più, ci è impossibile (e mi chiedo se l'impossibilità è pratica o strumentale) organizzare un incontro per definire:

1. quantitativi e prezzi dei vostri acquisiti 1985

2. condizioni e modalità di vendita da voi praticate sul mercato per i prodotti acquistati presso di noi.”

[„Praegu aga näeme me SIV-i poolt sootuks häirivat müügipoliitikat ning oleme isegi täheldanud juhtumeid, kus teie müügihind on madalam, kui see hind, mida te meile maksate. Lisaks on võimatu (olgu see võimatus siis tõeline või kujuteldav) korraldada kohtumist, et määrata kindlaks:

1. teie ostude kogused ja hinnad aastal 1985;

2. müügingimused, mida te meilt ostetud toodetele turul kohaldate”].

225. Mõningates dokumentides käsitletakse FP ja SIV-i suhteid seoses San Salvos asuva ühise floatklaasitehase Flovetro juhtimisega. Kõne all on otsuse 33. punkti viiendas lõigus esitatud tsitaadid FP märkmetest, mis käsitlevad 16. detsembri 1985. aasta (487 või 873) ja 3. veebruari 1986. aasta (488 või 874) kohtumisi. Kui mitte pidada ebaseadusliku horisontaalse kokkuleppe tõendiks pelgalt seda, et kaks konkurenti juhivad ühiselt tootmisüksust – ja antud juhul komisjon seda ei väida – , siis leiab esimese astme kohus, et kaasjuhtide ühine tegutsemine, vältimaks olukorda, kus nende ühisest tootmisüksusest saadavad kogused võiksid põhjustada ebaausat konkurentsi, ei saa iseenesest tõendada ebaseaduslikku horisontaalset kokkulepet.

226. SIV-i 30. oktoobri 1984. aasta käsikirjalistele märkustele (369) viidatakse otsuses seoses kahe punktiga: valuklaasi ei tohtinud müüa FP hinnast odavamalt ning kolmekihilise klaasi suhtes võeti vastu ühine poliitika. Neist esimene seondub müügingimustega, mille FP kui müüja kehtestas SIV-ile kui ostjale toodete osas, mida viimane ise ei valmistanud. Teise punkti osas tsiteeritakse otsuses järgmist lõiku: „Laminati – (sopratutto bistrati) – Scaroni – desiderio in [?prospettiva/proposito?] di una politica di riporto in fabbrica invece che fare [?transformare/trasformazioni?] – per il triplo strato fare una politica comune” („laminaadid – (eriti kahekihilised) – Scaroni [FP] – soov seoses tehases kohaldamise poliitikaga töötlemise asemel – ühine poliitika kolmekihilise osas”). Märkmetest tervikuna nähtub, et pooled (SIV ja FP) arutasid korduvalt oma ühise tootmisüksuse juhtimist. Esimese astme kohus leiab, et otsuse aluseks olev lõik võibki viidata kõnealuse ühistegevuse ühele aspektile.

227. FP 28. märtsi 1985. aasta märkmed (475) käsitlevad lepingut, mille alusel FP müüs SIV-ile 1000 tonni valuklaasi. Seepärast on FP ja SIV-i vahel taas kord vertikaalne suhe. Otsuses märgitakse (28. punkt), et „kaks ettevõtet leppisid kokku, et SIV ei müü valuklaasi 16 loetletud kliendile, kes reserveeriti FP-le. Need 16 reserveeritud klienti ei ole Fontana

tütarettevõtteid, nagu väidab FP oma vastuses väiteteatisele, kuna Fontana tütarettevõtteid on kaheksa, mitte 16, ning kuna on ebaloogiline reserveerida kliente, kes on juba oma olemuselt reserveeritud, kuna nad on ematettevõtte kontrolli all”. Esimese astme kohtule esitatud hagi väidab FP, et „kuigi on tõsi, et praegu on [Fontana] tütarettevõtteid kaheksa [...], [tuleneb see] struktuurimuudatustest, millega 16 eri ettevõttest tehti kaheksa”. Komisjon – ilma et ta eitaks tollal 16 tütarettevõtte olemasolu – juhib oma vastuses tähelepanu, et „FP-le reserveeritud 16 klienti... ei saa olla FP tütarettevõtteid eelkõige seetõttu, et kõnealused tütarettevõtteid ei ole SIV-i kliendid”. Sellega seoses piisab, kui märkida, et eespool viidatud 10. juuli 1985. aasta märkmetes (261), märkis Socover, et FP heaks töötav Roberti kavatses „edendada ekspordi 4/5-1 klientidest, kellel on siin organisatsioon”, ning nende sõnade all on ridade vahele märgitud nimed Socover, Fontana, Savas and d’Adda. Esimese astme kohtule esitatud dokumentides – näiteks hulgemüüjate poolt 11. oktoobril 1984 saadetud teleksis (270), mida mainitakse otsuse 37. punktis, ja Socoveri 12. aprilli 1985. aasta märkmetes (260), mida mainitakse 29. punktis – on teisigi viiteid, mis on vastuolus väitega, et Fontana ei saanud olla ühegi teise tootja klient peale FP.

228. Seoses eespool nimetatud Socoveri 12. aprilli 1985. aasta märkmetega (260, otsuse 29. punkt) väidetakse otsuses, et sellest dokumendist nähtub selgelt, et „Socover ja FP arutasid ka tellimuste jaotamist tootjate vahel kahe eelnenud aasta alusel”. Olles läbi vaadanud märkmete tervikteksti, mida koos väiteteatisega ei saadetud, juhib esimese astme kohus aga tähelepanu, et märkmetes ei mainita teisi tootjaid peale FP; teiseks viidatakse selles 16. jaanuari 1985. aasta hinnakirjale ning sellel kuupäeval jõustunud hinnakirja avaldas üksnes FP; ning kolmandaks viidatakse selles vahetegemiseta valuklaasile, mida tootis üksnes FP. Seepärast ei saa komisjon käsitada neid märkmeid tõendina aruteludest teiste tootjate kohta peale FP.

229. Käesoleva jaotisega seoses on vaja kontrollida ka otsuse 34. punktis nimetatud arveid. Otsuses märgitakse, et nende arvete kontrollimine „näitab, et samalt kliendilt, kes ostis neilt kolmelt tootjalt väga erinevaid koguseid, võeti täpselt sama hinda ja talle tehti täpselt samu allahindlusi”. Poolte nõuetest ja esimese astme kohtu poolt teostatud uurimisest selgub, et kõnealune klient oli Cobelli ning teistelt klientidelt võetud hindu ja neile tehtud allahindlusi ei kontrollitud. Läbi vaadatud arvetest olid 1983. aastal viis SIV-ilt ja FP-lt ning neli VP-lt; 1984. aastal viis SIV-ilt, kolm FP-lt ja kuus VP-lt; 1985. aastal kolm SIV-ilt ja VP-lt ning kaks FP-lt. Valikukriteeriume ega kättesaadavate arvete koguarvu ei täpsustatud.

230. Tuleb märkida, et arvete vorm erineb tootjati märkimisväärselt ning arvete läbivaatamisel ei ilmne esmapilgul, et hinnad ja allahindlused on identsed. Kui komisjon paluti selgitada, kuidas ta selles küsimuses järelduseni jõudis, valis komisjon kolm 1985. aasta jaanuari arvet standardmõõtmetes värvitu 3 mm klaasi eest, mille alusel ta leidis (489), et „SIV-i/FP ja VP arvetel on ühikuhinnad samad, kuigi erinevalt esitatud”. On tõsi, et netohinnad ühiku kohta on sisuliselt samad – FP-l 3607 Itaalia liiri ruutmeetri eest, VP-l 3608 Itaalia liiri ruutmeetri eest ja SIV-il 3607,4 Itaalia liiri ruutmeetri eest. Nende dokumentide täpsem läbivaatus aga näitab, et esiteks algavad FP ja SIV-i arvetel on baashinnaks 5500 Itaalia liiri ruutmeetri eest, samas kui VP baashind arvest ei selgu; teiseks näib, et VP arve viitab suurtele klaasilehtedele, samas kui FP ja SIV-i arved näivad viitavat standardmõõtmetes klaasile (vt 184. punkt); kolmandaks, sama ühikuhinnani jõudmiseks tegi

VP allahindlusi, mis erinesid SP ja SIV-i allahindlustest, ning SIV-i arvutusmeetod erines FP omast. Sellest tuleneb, et kuigi komisjoni valitud kolmest arvest nähtub, et tootjad jõudsid sama ühikuhinnani, ei tõenda need, et kolm tootjat võtsid identseid hindu ja tegid identseid allahindlusi, nagu komisjon väidab. Sellega seoses tuleb juhtida tähelepanu, et kolm tootjat ei ole eitanud, vaid on isegi rõhutanud asjaolu, et samalt kliendilt võetud netohind ühiku kohta on turu struktuurist tingituna olnud sageli sama.

231. Esimese astme kohtul on olnud võimalik üksnes teatud ulatuses kontrollida järeldusi, mida võib teha otsuses nimetatud arvete alusel. Siiski tuleb ära märkida kontrolli käigus ilmnenud kaks asjaolu. Esiteks ilmnas, et mõningatel juhtudel ei kohaldanud tootjad tarne ajal teoreetiliselt kehtinud hinnakirja, et pakkuda paremat hinda. Teiseks hõlmas allahindluste süsteem erinevate protsendimäärade järk-järgulist lahutamist baashinnast. Lisaks allahindluste erinevale suurusele ilmnas, et nende kohaldamise järjekord ning sellest tulenev matemaatiline protsess oli eri tootjatel erinev. Eelkõige SIV kohaldas põhi- ja lisaallahindlust kahest teisest tootjast erineval viisil.

232. Olles läbi vaadanud otsuses esitatud tõendid, leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud otsuse 24. punktis esitatud väidet, et otsuse resolutiivosa artikli 1 punktis a sätestatud ajavahemikul 1. juunist 1983 kuni 10. aprillini 1986 tõid kolme tootja vahelised kokkulepped kaasa ühetaolised hinnad ja allahindluseskaalad ning põhiklientide ühetaolise liigitamise kategooriatesse või tasemetele. Esimese astme kohus leiab, et osa tsiteeritud dokumentidest, eriti FP ja SIV-i märkmeid 30. jaanuari 1985. aasta Rooma kohtumise kohta, võis komisjon parimal juhul kasutada tõendina FP ja SIV-i kooskõlastatud tegevuse kohta. Neist dokumentidest aga ei piisa, et tõendada kokkulepet, isegi FP ja SIV-i vahelist, mille eesmärk oluks saavutada täielikult ja püsivalt identsed hinnad, allahindlused ja klientide klassifikatsioon. Kuivõrd võib olla vaja silmas pidada samalt kliendilt võetud netohindu ühiku kohta, siis hagejad ei ole eitanud, et need netohinnad võisid olla samad.

e) Tootjate ja hulгимүүjate vahelised suhted

233. Otsuse kohaselt (35. punkt) hoolitsesid kolm tootjat selle eest, et nende hindu ja allahindlusi rakendataks ka järgmistel müügietaappidel. Komisjon tunnistab, et olenemata väiteteatises esitatud süüdistustest, mille aluseks on Cobelli väited (vt 10. punkt), ei ole tal otseseid tõendeid tootjate ja hulгимүүjate kohtumistest, välja arvatud 17. aprilli 1986. aasta kohtumine, kus osalesid teiste seas FP ja SIV ning mille eesmärk oli tutvustada Fontana Sudi uut juhatajat, kusjuures SIV-i esindaja osavõtt ei olnud eelnevalt kavandatud. Otsuses märgitakse, et „teatavad dokumendid esiteks näitavad, et osa kohtumisi hulгимүүjatega korraldati tootjate algatusel ning identsete hindade ja allahindluste abil õnnestus tootjatel suunata hulгимүүjate ärialaseid valikuid, ja teiseks kinnitavad, et kliendid eeldasid kõikide tootjate hindade identsust”. Seejärel uuritakse ja kommenteeritakse otsuses mitmeid dokumente (36.–42. punkt). Seoses nende dokumentidega (allpool 236. punktis analüüsitud 11. oktoobri 1984. aasta teleks) rõhutatakse otsuses, et „hulгимүүjad ei saa end spontaanselt sellise tegevusega siduda, kui nende huvides oleks saada parimaid hindu, kaubelda parimaid müügitingimusi pakkuvate tarnijatega ning saavutada hea kasumimarginaal” (37. punkti

neljas lõik). Sellega seoses on kohane meenutada käesoleva kohtuotsuse põhjendustes (21. punkt) viidatud hulгимүүјјate majanduslikku sõltuvust.

234. Enne komisjoni esitatud dokumentaalsete tõendite analüüsimist juhib esimese astme kohus tähelepanu komisjoni 1981. aasta otsusele (vt 4. punkt), mis käsitleb muu hulgas hulгимүүјјate ühendusi, mille eesmärgiks oli esiteks „ühine äripoliitika; selle saavutamiseks pidi iga ühendus edendama ühist müügi poliitikat, avaldades, kohaldades ja järgides lehtklaasi ka töödeldud toodete müügi hindu”, ning teiseks „koostöö tootjatega, et edendada klaasitarbimist suurendavat tootmispoliitikat ja suurendada töödeldud toodete väärtust asjakohase müügi poliitika kaudu” (1981. aasta otsuse punkt I.C.I.3.a). Otsuses käsitleti ka kolme tootja (FP, SIV ja VP) ning hulгимүүјјate ühenduste ebaseaduslike kokkuleppeid. Komisjon leidis, et „huvitatud poolte vahel on kokkulepete kogu kehtivusaja vältel olnud pingeid ja erimeelsusi” (punkt I.C.III, teine lõik). Trahvi ei määratud muu hulgas seetõttu, et „konkurentsi piiravaid klausleid rakendati osaliselt ja piiratud ulatuses” (punkt II.C, teine lõik). Käesolevas asjas kõne all olevas otsuses aga väidetakse, et tootjatel õnnestus mitu aastat hiljem kasutada oma majanduslikku võimu, et hulгимүүјјate huvide ja tahte vastaselt ning varasemast ebaedust hoolimata seada sisse 1981. aasta otsusega hukka mõistetud süsteemiga sarnane süsteem.

235. Otsuse kohaselt (36. punkt) viitavad Socoveri 12. juuli 1983. aasta märkmed (258), mida analüüsiiti juba 213. punktis, „et Socover on kanal, mille kaudu edastatakse teateid hulгимүүјјatelt tootjatele ja tootjalt hulгимүүјјatele”. Socover ei aruta FP-ga talle kehtestatud tingimusi, mis oleksid talle suurt huvi pakkunud, vaid arutab tootjate kohustusi kõikide hulгимүүјјate suhtes”. Esimese astme kohus on juba tõdenud, et komisjon võis neid märkmeid käsitada tõendina kolme tootja poolt hulгимүүјјate ees võetud kohustusest, kuid väljaspool väidetava rikkumise aega. Küsimus on pigem selles, kuidas hinnata seda kohustust kui tõendit, millega komisjon saaks näidata, et Socover oli vahendajaks tootjate ja teiste hulгимүүјјate või vähemalt suuremate hulгимүүјјate grupi vahel. Selle küsimuse kontekstis tuleb kõnealuseid märkmeid kahtlemata lugeda selliselt, et Socover esindas hulгимүүјјate gruppi, kelle ees – vähemalt Socoveri enese väitel – olid kõik kolm tootjat kohustusi võtnud. Teiselt poolt ei nähtu neist märkmetest, et Socoveri oli kolme tootja jaoks nende vahendaja kõikidele hulгимүүјјatele.

236. Otsuse 37. punktis käsitletakse teleksit (270), mis saadeti 11. oktoobril 1984 pärast 10. oktoobril 1984 Roomas toimunud kohtumist, kus osales 28 hulгимүүјјat. Otsuses märgitakse, et see teleks saadeti „tootjatele”. Otsuses märgitakse, et see teleks „näitab selgelt allakirjutanute kavatsust tootjatega koostööd teha”. Teleksile allakirjutanud tegelikult „confirmano la volontà di collaborare al miglioramento dei prezzi di mercato et considerano indispensabile che vengano rispettati i prezzi, gli sconti e le condizioni di vendita confermati” („kinnitavad oma valmisolekut teha koostööd turuhindade parandamiseks ning peavad vajalikuks järgida heakskiidetud hindu, allahindlusi ja müügi tingimusi”). Koos väiteteatisega saadetud teleksi koopiast oli aga kustutatud adressaadi kutsung. Kui komisjonil paluti istungil esitada teleksi originaal, esitas ta viis teleksi eksemplari, mille adressaatideks olid vastavalt SIV, Saint-Gobain, Pilkington, Vetrococ ja Glaverbel. VP-le adresseeritud eksemplari komisjoni toimikus ei olnud ning dokumentide numeratsioonist tulenevalt on välistatud, et

selline eksemplari oleks olnud Socoveri arhiivis, kust saadi ülejäänud viis eksemplari. Seepärast on selge, et teleks ei olnud adresseeritud tootjatele FP, SIV ja VP, nagu otsuses väidetakse, vaid see saadeti kolmele teisele ettevõttele, kellel olid tootmisüksused välismaal. Samuti tuleb märkida, et teleksi teine lõik (mis on otsusest välja jäetud) on sõnastatud järgmiselt: „Nello stesso tempo auspicano che vengano costituiti tre livelli, differenziando in due gruppi le aziende non comprese allo stato attuale nel primo livello” („Samal ajal soovivad nad, et moodustataks kolm taset, kus jaotataks kahte rühma need ettevõtted, kes praeguseks ajaks ei paikne esimesel tasemel”). See lause viitab, et kui oli olemas ühtne kategooriate või tasemete süsteem, siis olid selle osalisteks veel kolm tootjat.

237. On siiski tõsi, nagu otsuses märgitakse, et VP müügidirektori Ricciardi lähetusaruandest (619–620) nähtub, et ta kohtus 11. oktoobril 1984 Milanos Socoveri Borgonovoga. Seega on võimalik, et Borgonovo andis talle suuliselt teada teistele tootjatele saadetud teleksi sisu.

238. Otsuse 38. punktis mainitakse Socoveri 19. oktoobri 1984. aasta kuupäevaga kirja (268) ja VP 20. novembri 1984. aasta kuupäevaga kirja Socoverile (625). Esimese kirja VP arhiivist leitud versioon oli valguskoopia, milles ei olnud adressaati märgitud. Kirjas viidatakse esiteks hindadele, mille Socover on väidetavalt koostanud „tootja taotlusel”, ja teiseks „kohtumisele, kuhu me oleme kutsunud kõik valdkonna ettevõtted ja mis toimub kolmapäeval, 7. novembril [...] Milanos”. Otsuses juhitakse tähelepanu, et VP ühe kommertsdirektori Giordano kuuaruandest (626) selgub, et „ta oli lähetuses Milanos 7. ja 8. novembril 1984, st Socoveri kokku kutsutud kohtumise päeval”. Esimese astme kohus leiab, et nende dokumentide läbivaatus tõendab otsuses esitatud väite ekslikkust. Esiteks märgitakse Giordano kuuaruandes, et ta lahkus Genovast 7. novembril kell 10.50, teiste sõnadega kakskümmend minutit pärast kohtumise algust. Teiseks saatis VP Ricciardi Socoverile 20. novembri 1984. aasta kuupäevaga kirja, mille sisu on järgmine:

„Ci è pervenuta solo in questi giorni fotocopia della lettera da Voi inviata il 19.10.84 ad alcune aziende del Vs. settore.

Scopo della presente è solo quello di riconfermarVi, facendo seguito all' incontro avuto con l' Egr. Dr Borgonovo [Socover] a Milano, il 7 c.m., che nessun invito Vi è stato da noi mai formulato per riunioni che riguardano la commercializzazione e trasformazione del vetro.”

[„Saime alles äsja kätte koopia kirjast, mille te saatsite 19.10.84 mitmetele valdkonna ettevõtetele.

Käesoleva kirjaga soovin veel kord kinnitada, pärast selle kuu 7. päeval Milanos toimunud kohtumist Borgonovoga [Socover], et me ei ole kordagi teinud teile ettepanekut klaasi turustamise ja töötlemisega seotud kohtumisteks”.]

Esimese astme kohtu hinnangul ei ole usutav, et see *in tempore non suspecto* kirjutatud kiri ei kajastaks tegelikku olukorda, täpsemalt seda, et Giordano (VP) ei osalenud 7. novembri 1984. aasta kohtumisel ning et VP ei soovinudki sellistel kohtumistel osaleda ja veel vähem neid algatada. Lisaks leiab esimese astme kohus, et eespool nimetatud kiri, mille kirjutas Ricciardi

ise, näib ümber lükkavat kõik VP suhtes ebasoodsad järeldused, mida oleks võinud teha seoses tema kohalolekuga 11. oktoobril 1984 Milanos.

239. Otsuse 39. ja 40. punktis uuritakse Socoveri 12. aprilli ja 23. juuli 1985. aasta märkmeid (260 ja 262), mida on eespool juba analüüsitud (vastavalt 228. ja 221. punkt). Juba märgitud põhjustel leiab esimese astme kohus, et need dokumendid käsitlevad üksnes Socoveri ning teiselt poolt FP ja SIV-i suhteid.

240. Otsuse 41. punktis käsitletakse kolme dokumenti kuupäevadega 16. september, 23. september ja 31. oktoober 1985 (vastavalt 271, 275 ja 273), mida nimetatakse tütarettvõtete FP, Fontana Est ja Fontana Ovest aruanneteks emarettvõtetele. Esimese astme kohtu uurimine näitab, et need dokumendid on tegelikult kaks korda kuus ilmuvad aruanded FP asedirektorile ning neid koostab üks FP töötaja, kelle ülesandeks on muu hulgas tütarettvõtetega kontaktide hoidmine. Esimene dokument kuupäevaga 31. oktoober 1985 käsitleb Fontana Esti, mitte aga Fontana Ovesti, nagu otsuses väidetakse; dokumendi autentse itaaliakeelses versioonis ei ole viimast kaheksat sõna (273–274), mida tsiteeritakse otsuse prantsuse- ja ingliskeelses versioonis. Kuigi esimese astme kohus palus esitada dokumentide täisversioonid, on tema käsutuses üksnes osalised koopiad. Lisaks saadeti koos väiteteatisega veel üks otsuses nimetamata aruanne, mis käsitleb Fontana Esti ja mille kuupäev on 2. oktoober 1985, ning see aruanne sisaldub esimese astme kohtule esitatud dokumentides (273B).

241. Komisjoni poolt esimese astme kohtule esitatud nimekirja kohaselt tuleks neid „Fontana aruandeid” käsitada otseselt VP-le viitavate dokumentidena. Otsuse kohaselt (41. punkti neljas lõik) „ei ole need kaugeltki üldsõnalised ja ebatäpsed ega kajasta hulгимүүjate üldist seisukohta, nagu pooled väidavad, [vaid] need käsitlevad täpseid fakte, nagu näiteks hulгимүүjate valmidus nõustuda tootjate hinnatõusudega, identsete hinnakirjade avaldamine tootjate poolt ning tootjate soov, et turu stabiliseerimise huvides tuleb neid hindu järgida. See tähendab, et tootjad mõjutavad otseselt või kaudselt järgmisi turutasandeid, kuna turu destabiliseerimine võiks kahjustada nende äripoliitikat.” Esimese astme kohus leiab, et kõik need aruanded, kuivõrd need on talle kättesaadavad, tuleb läbi vaadata, et seada otsuses esitatud tsitaadid õigesse konteksti. Esimese astme kohus juhib tähelepanu, et kõnealused neli dokumenti käsitlevad ajavahemikku 1985. aasta juuli lõpust oktoobri lõpuni, mis on küll väga lühike aeg, kuid annab siiski ülevaate järgmiste turutasandite toimimisest ajavahemikul, mil kolm tootjat avaldasid mitmeid uusi hinnakirju, nagu on märgitud eespool (188.–190. punkt).

242. Iga aruanne jaotatud osadeks, millest ühe pealkiri on alati „prezzi di rivendita float” („floatklaasi edasimüügi hinnad”) või lihtsalt „rivendita” („edasimüük”). Fontana Esti käsitlevad 16. septembri ja 31. oktoobri 1985. aasta aruanded sisaldavad veel ühte osa pealkirjaga „prezzi di vendita float” („floatklaasi müügi hinnad”) või lihtsalt „vendita” („müük”). Nende osade sisu võrdlemisel ilmneb, et sõna „vendita” tähistab hindu, mida tootjad võtsid hulгимүүjatelt, samas kui „rivendita” käsitleb edasimüügi hindu, mida hulгимүүjad võtsid oma klientidelt.

243. Esimeses aruandes kuupäevaga 16. september 1985 märgitakse jaotises „prezzi di rivendita float”, et 31. juulil 1985 „pärast tootjate avaldatud hinnatõusu” toimus hulгимүүјate kohtumine. (Tuleb märkida, et uus VP hinnakiri avaldati alles 31. juulil 1985 ning 188. ja 221.–222. punktis kirjeldatud asjaoludel). Aruandes märgitakse, et „hulгимүүјad koostasid oma kohtumisel edasimүүјihindade loendi”. Sellele järgnevad hinnakiri ja ettenähtud allahindlused ning hulгимүүјate Checchini ja Sangalli reservatsioonid. Pärast ühte kustutatud lõiku jätkub aruanne pealkirja „prezzi di vendita float” all järgmiselt:

„Per quanto riguarda le Fabbriche, l'aumento sembra essere applicato ovunque e, del resto, i magazzini non certo pieni ed il lavoro che in questo momento non manca hanno favorito la `digestione` del nuovo prezzo. La Glaverbel (che prima delle ferie insisteva un pò dappertutto con sconti inferiori ai nostri) sembra, di primi sondaggi dopo le ferie, che abbia mantenuto questa posizione. Resta comunque da verificare ulteriormente l'entità del prezzo (poichè è presumibile che il cliente non venga subita a dire a noi se la concorrenza gli ha tolto uno sconto.”

[„Tootjate osas näib, et hinnatõusu rakendatakse kõikjal ning muus osas on poed [mis] ei ole kindlasti täis ja töö, millest hetkel puudust ei ole, lihtsustanud uute hindade „allaneelamist”. Glaverbel (kellel veel enne pühi olid peaaegu igal pool meie omadest väiksemad allahindlused) näib pärast pühi tehtud esialgsete vaatluste põhjal olevat oma positsiooni säilitanud. Täishinda tuleb siiski hiljem kontrollida (kuna tuleb eeldada, et klient ei hakka kohe meile teatama, kui ta on konkurentsi tõttu allahindlusest ilma jäetud).”]

244. 23. septembri 1985. aasta (275) käsitleb kohtumist, mis toimus samuti 16. septembril 1985 Fontana Ovestiga. Pealkirja „prezzi rivendita float” all on ära toodud nelja hulгимүүјa hinnad 4 mm klaasi osas. Sellele järgneb otsuses osaliselt tsiteeritud lõik, mis käsitleb 4 mm klaasi hindu.

245. 2. oktoobri 1985. aasta aruanne (273B) on kirjutatud pärast kohtumist Fontana Estiga ning selles mainitakse, et 18. septembril 1985 toimus hulгимүүјate kohtumine „edasimүүјihindade kehtestamiseks”. Märgitakse ära ka Sangalli ja Checchini reservatsioonid.

246. Järgmises, 31. oktoobri 1985. aasta aruandes (273), mis on kirjutatud pärast kohtumist Fontana Estiga, mainitakse 11 hulгимүүјa kohtumist 29. oktoobril 1985. Esimese astme kohus juhib sellega seoses tähelepanu, et kolm Itaalia tootjat avaldasid ajavahemikul 21.–25. oktoober 1985 identsed uued hinnakirjad (vt 190. punkt). Aruandes märgitakse pealkirja „rivendita” („edasimүүјük”) all, et hulгимүүјad leppisid kokku uued värvitu floatklaasi hinnakirjad, kusjuures Checchin ja Sangalli tegid taas reservatsioone. Sellele järgneb pealkirja „vendita” („mүүјük”) all lõik, mida osaliselt tsiteeritakse otsuse 41. punkti kolmandas lõigus. See lõik on tervikuna järgmine:

„Per quanto riguarda le fabbriche, si sta portando avanti l'aumento, [chi per consegne un pò prima chi un pò dopo,] in ogni caso sembra che la comunicazione sia stata fatta da tutte** [, comprese Glaverbel,] anche se i termini sono probabilmente più elastici di tutte.”***

[„Tootjate osas on hinnatõus rakendamisel, (osadel pisut varasemate, osadel pisut hilisemate tarnete suhtes), igal juhul on kõik uued hinnad teatavaks teinud (nende seas Glaverbel), isegi kui tingimused on mõnevõrra elastsed.”]

247. Kuigi sellest viimasest dokumendist nähtub, et „tootjate” all peetakse silmas kõiki Itaalia tootjaid, kaasa arvatud SIV-i ja VP-d, ilmneb sellest ka selgelt, et üks neist tootjatest oli Glaverbel, keda arvati järgivat aktiivset konkurentsipoliitikat. Glaverbeli tähtsust Itaalia turul rõhutati VP 6. veebruari 1986. aasta firmasiseses dokumendis (A193). Neil asjaoludel leiab esimese astme kohus, et eespool analüüsitud aruandest ei saa järeldada, et „tootjad mõjutavad [...] järgmisi turutasandeid”, nagu otsuses väidetakse. Vastupidi, dokument näitab, et mõningad hulгимүүјад võisid vabalt ühiselt tegutseda, et kehtestada edasimüügihindu ja klientidele tehtavaid allahindlusi, ning FP ja tema tütarettevõtete vahelised vestlused peegeldasid nende ebakindlust seoses hinnakirjade kohaldamisega teiste tootjate poolt. Lõpetuseks märgib esimese astme kohus, et Sangalli ja Checchin, kes otsuse IV lisa kohaselt olid tähtsusest vastavalt teine ja üheksas hulгимүүја, näivad olevat rakendanud oma hinna- ja allahindluspoliitikat.

248. Otsuse 42. punktis käsitletakse VP 10. aprilli 1986. aasta käsikirjalisi märkmeid (638), mis otsuse kohaselt näitavad, et samal kuupäeval peetud kohtumisel „arutasid VP ja Socover klaastoodete turustamiseks 12 hulгимүүјат ühendava klubi loomist. Kaks ettevõtet väljendasid kavatsust arutada seda küsimust järgmisel nädalal FP ja SIV-iga.” Kõnealune dokument sisaldab ühte lehekülge, kuhu autor on teinud Socoveri Borgonovoga arutatud küsimuste kohta järgmisi märkmeid: (vasakul) kaheksa hulгимүүја nimed, millele järgneb veel neli nime; (paaremal eri ridades) „CLUB: obiettivo distribuzione, („CLUB: eesmärgiks turustus); „prossima settimana” („järgmisel nädalal”); „parlare SIV/S. Gobain” („arutelu SIV/St. Gobain”). VP ei nõustu selle dokumendi komisjoni poolse tõlgendusega, kuigi tunnustab, et Borgonovo tõepoolest mainis klubi loomist. VP väitel kavatses Borgonovo järgmisel nädalal arutada seda SIV-i ja FP-ga. Komisjon leiab, et see tõlgendus ei ole loogiliselt ega grammatiliselt õige.

249. Esimese astme kohus leiab esiteks, et dokumendis ei väljendata selgesõnaliselt ega arusaadavalt selliseid kavatsusi, millele viidatakse otsuse 42. punktis.

Teiseks märgib esimese astme kohus, et sõnad, mida komisjon oluliseks peab, käsitlevad klubi loomist klaastoodete turustamiseks, mitte aga hindade ja allahindluste rakendamist järgmistel turutasanditel, mis otsuse 35. punkti kohaselt on jaotises B.1.e. „Tootjate ja hulгимүүја vahelised suhted” analüüsitud tõendite sisuks.

** Autentses versioonis tsitaat siinkohal lõpeb.

*** Kõikides versioonides osa sõnu puudu (prantsuse- ja ingliskeelsed versioonid osaliselt valed).

Seega leiab esimese astme kohus, et komisjon ei saa kõnealust dokumenti asjakohase tõendina kasutada, mistõttu ei ole vaja selle olulisust hinnata.

250. Eeltoodut silmas pidades leiab esimese astme kohus esiteks, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud, et kolm tootjat püüdsid tagada oma hindade ja allahindluste kohaldamist järgmistel turutasemetel, et mõningad hulгимүүјјate kohtumised korraldati tootjate algatusel või et tootjatel õnnestus suunata hulгимүүјјate kaubanduslikke otsuseid. Teiseks leiab esimese astme kohus, et osa läbi vaadatud dokumentidest – kuigi need tingimata ei tõenda ebaseadusliku kartelli olemasolu tootjate vahel – võib käsitada tõenditena selle kohta, et hulгимүүјјad eeldasid tootjate hindade identsust. Lõpetuseks leiab esimese astme kohus, et Fontana aruanded tõendavad, et FP kasutas oma hulгимүүјјatest tütarettevõtteid hulгимүүјјate poliitikat käsitleva teabe allikatena. Nende järelduste tagajärgi käsitletakse allpool (322.–323. punkt) nende väidete kontekstis, mille hagejad on esitanud menetluse suhtes.

2. Ettevõtete käitumine autotööstuse turul

251. Käesoleva jaotisega seoses märgitakse otsuses, et „allpool käsitletavate ettevõtetest pärit dokumentide kohaselt on SIV ja FP hindade ja kvootide jaotamise osas kokku leppinud vähemalt alates 1982. aastast. Hiljemalt 1983. aastast osales selles konkurentsi piiravas tegevuses ka VP, kuid kahest teisest tootjast vähem”. Seejärel käsitletakse otsuse kahes jaotises kokkuleppeid ja kooskõlastatud tegevust Fiati (44.–51. punkt) ja Piaggio (52. punkt) kontsernide suhtes.

a) Fiati kontserniga seotud kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus

252. Käesoleva jaotise all asutakse otsuses viivitamata uurima dokumente (44.–47. punkt), mille tähendust kontrollitakse allpool. Otsuse 45. punkti lõpus märgitakse, et kõik kolm tootjat alandasid 1. jaanuarist 1984 Fiatilt võetavaid hindu 8% võrra. Otsuse 47. punkti lõpus mainitakse ka teisi ühetaolise protsendimääraga hinnamuudatusi, mille kolm tootjat tegid aastatel 1985 ja 1986, ning ühtset 2% suurust hinnatõusu Alfa Romeole 1985. aasta teisel poolel. Seejärel märgitakse otsuses (48. punkt), et „kolm tootjat ostsid ja müüsid vastastikku tooteid (tehinguid käsitletakse täpsemalt 6. jaotises), et säilitada oma vastavad turukvoodid või täita konkurentidega kokku lepitud kvote”. Seejärel käsitletakse arve ning nende tehingutega seotud dokumente. Otsuse 49. punktis mainitakse teatavaid FP käsutuses olevaid dokumente, milles esitatakse mudelite kaupa ja tervikuna kogused, mille iga tootja tarnis Fiati kontsernile aastatel 1985 ja 1986 ja kavatses tarnida 1987. aastal, ning neile tarnetele vastavate kvootide protsendimäärad.

253. Seejärel meenutatakse otsuses mõningaid ettevõtete esitatud argumente (50. punkt) ja seletatakse, miks komisjon nendega ei nõustunud (51. punkt). Et saada ülevaade ettevõtete ja komisjoni seisukohtade lahknevustest, mida otsuse selles osas rõhutatakse, tuleb need siinkohal tervikuna ära tuua. Ettevõtete argumentid on järgmised:

„Nad väidavad, et Itaalia autoklaasiturgu valitseb Fiat. Nagu iga teine mootorsõidukitootja, eraldab Fiat igale tarnijale teatava protsendi kõikidest tarnetest, lähtudes hindade, tarnija tehnilise võimsuse ja pakutava teenusega seotud kaalutlustest. Neid protsendimäärasid muudetakse kahepoolset, kui peetakse läbirääkimisi hindade ajakohastamiseks. Selliselt kindlaks määratud määrad teisendatakse seejärel tarnete protsendiks iga automudeli osas. Kinnituskirjades, mille Fiat oma autoklaasitarnijatele saatis, mainitakse selgesõnaliselt kvooti, mille ta oli asjaomasele tarnijale konkreetse mudeli osas määranud.

Fiatil on tava avaldada läbirääkimistel kõige soodsam hinnapakumine, et saada konkureerivatelt tarnijatelt sama hinda. See toob vältimatult kaasa hindade ühtlustumise. Vastupidiselt komisjoni arvamusele teavitab Fiat iga tarnijat korrapäraselt konkurentidele määratud tarnekvootidest. See süsteem toob kokkuvõttes kaasa turu täieliku läbipaistvuse. Seetõttu ei ole tootjate vahelist kooskõlastatud tegevust vaja.

Vastastikuse toodetega kauplemise osas väidetakse, et komisjon ei ole tõendanud, et see kauplemine oli korraldatud tahtlikult turu jagamiseks tootjate vahel. Lisaks kaubeldi omavahel peamiselt baasklaasidega ning töödeldud toodetega oli tegemist üksnes erandjuhtudel.

254. Vastuseks neile väidetele märgib komisjon järgmist:

„i) On tõsi, et Fiat on autoklaasi ostjana Itaalias peaaegu monopoolses seisundis; tema valitsevat mõju piirab aga olulisel määral asjaolu, et pakkumiste valik turul on piiratud. Autoklaasitarneid kontrollib Euroopas oligopol, millesse lisaks Fiati praegustele tarnijatele Saint-Gobainile, PPG-le ja SIV-ile kuuluvad veel Pilkington ja mõningad väiksemad tootjad.

ii) Kvootide jaotamise osas on tõsi, et Fiat, nagu kõik teised mootorsõidukitootjad, märgivad oma kinnituskirjades asjaomasele tarnijale määratud kvoodi suuruse. Määratud kvoot on aga pelgalt indikatiivne, mitte lõplik eraldis, ning see ei ole mootorsõidukitootjale ega tarnijale siduv ja lepingu ajal võib mootorsõidukitootja või tarnija algatusel teha muudatusi. [...]” Seejärel käsitletakse teatavaid dokumente, eelkõige Fiati 3. juuli 1985. aasta kuupäevaga kirja VP-le (657). Selle käsitluse raames märgitakse, et „kui mootorsõidukitootja määraks tõepoolest lepinguperioodiks kindla suurusega ja lõplikud kvoodid, ei peaks tarnijad muretsema kvootide eiramise ohu pärast ning ei peaks tundma vajadust selles küsimuses koostööd teha või vastastikku toodetega kaubelda, et oma kvote säilitada”.

„iii) Komisjon ei eita, et ostja võib äriläbirääkimiste käigus väita, et ta on saanud parema pakkumise – olgu see siis ehtne või väljamõeldud – ja püüda seeläbi teistelt tarnijatelt sama hinda saada. See aga ei tähenda, et tarnijad kohaldavad samu tingimusi ning et kõik tarnijad on konkreetse ostja suhtes samal positsioonil, kuna iga tarnija positsioon oleneb sellest, millist toodangut ta suudab pakkuda ja kui tugev ta ärilises mõttes on (laiem tootevalik, eritooted, parem teenindus). Ka ei tähenda see, et turgu valitsev ostja saaks kohustada kõiki tarnijaid joonduma kõige soodsama pakkumise järgi või hõlpsasti välismaiste tarnijate poole pöörduda, et sundida kohalikke tarnijaid hindu alandama, kuna, nagu istungil tunnistati, nõuavad mootorsõidukitootjad üha enam täpselt õigeaegseid (*just in time*) tarneid; sellist

teenust saavad kohalikud klaasitootjad, kellel on kohapeal infrastruktuur, pakkuda hõlpsamini kui välismaine klaasitootja, kes peab selle struktuuri alles looma, ning vajalikku struktuuri omavate klaasitootjate hulgas annab see nõue tarnekoguste ja hindade seisukohalt eelise neile, kelle struktuur on tugevam ja samas paindlikum.

Turgu valitseva ostja ja tema tarnija suhetest olenemata on igal juhul kindlaks tehtud, et SIV, FP ja VP tegid koostööd Fiati kontserni suhtes võetava positsiooni üle otsustamiseks. [...]

Kolm tootjat rääkisid omavahel läbi ja leppisid kokku 1985. teise poole ning 1986. aasta esimese ja teise poole hinnatõusud. [...] VP ühinemine hinnatõusude kokkuleppega kajastus kõnealuse kolme ja poole aasta jooksul ka tegelikkuses. [...]

iv) Seda, et vastastikune toodetega kauplemine oli suunatud turu jagamisele, tõendavad eelkõige järgmised faktid:

Vastastikuse kauplemise maht on igal aastal märkimisväärne ning, nagu 48. punktis viidatud dokumentidest nähtub, ei olnud selle eesmärgiks üksnes kaubapuuduse leevendamine. [...]

Eespool 48. punktis viidatud dokumentides mainitakse selgesõnaliselt, et FP teeb töödeldud toodete osas SIV-ile allhanget.

Kaubeldakse eelkõige selliste paksuste ja värvidega, mida mõni tootjatest ei valmista, ning kauplemise eesmärk on võimaldada kõikidel tootjatel pakkuda kogu tootevalikut. Tootjale kogu tootevaliku pakkumisest tuleneva konkurentsieelis aga kaob, kui kolm tootjat tegutsevad nii, et nende vahel selles aspektis erinevusi ei ole. [...]"

255. Esimese astme kohus leiab, et enne rikkumise tõendamiseks kasutatud dokumentide kontrollimist tuleb täpsemalt uurida väidetava rikkumise laadi ja konteksti. Nagu eespool viidatud, piirduakse otsuse 43. punktis esitatud järelduses väitega, et SIV ja FP leppisid hindade ja kvootide jaotamise osas kokku vähemalt alates 1982. aastast ning VP osales neis kokkulepetes vähemalt 1983. aastast. Otsuse õiguslikus osas (vt 24. punkt) märgitakse, et FP ja SIV sõlmisid ajavahemikul 1982–1986 ning FP, SIV ja VP ajavahemikul 1983–1986 kokkulepped või vähemalt kooskõlastasid oma käitumist Fiati kontsernilt võetavate hindade osas ning ajavahemikul 1982–1987 turu jaotamise osas, võimaldades seeläbi täielikult prognoosida oma vastastikust tegevust. Esimese astme kohus leiab, et hindade ja turu jagamise eelnevat kooskõlastamist tuleb eristada vastastikuse toodete vahetuse süsteemi loomisest eesmärgiga säilitada varasemaid kvote või täita kokkulepitud kvote. Otsuse 48. punktis mainitud ja vastastikust klaasikaubandust käsitlevate dokumentide läbivaatus lükatakse seetõttu edasi jaotisesse B.3. „Tootjate vaheline klaasikaubandus”. Käesolevas osas uuritakse üksnes hindade ja kvootide kooskõlastamist.

256. Selle küsimuse käsitlemise konteksti osas märgib esimese astme kohus esiteks, et otsuse 15. punktis selgitatakse, et toode, mida klaasitootjad müüvad autotootjatele, on klaasitootjate või nende tüdrettevõtete poolt vastavalt mootorsõidukitootjate joonistele ja tehnilistele spetsifikatsioonidele töödeldud klaas. Seega ei ole käesoleval juhul kõne all tootjate poolne

toor-floatklaasi müük Fiatile (see teema seondub vastastikuse toodetega kauplemisega), vaid suures valikus erinevate töödeldud toodete müük. Teiseks tehakse 15. punkti teises lõigus vahet sõiduki prototüübi väljatöötamise etapi ja uue mudeli turuletoomise etapi vahel. Antud juhul kõne all olevaid tooteid ei tarnitud prototüübi väljatöötamise etapil, vaid neid müüdi juba turule toodud sõidukitele paigaldamiseks. Lisaks märgitakse otsuse 15. punkti viimases lauses, et „klaasitarnijad ja mootorsõidukitootjad peavad tavaliselt igal aastal hindade ja koguste üle läbirääkimisi uue mudeli turuletoomise etapil”. Seega on kõne all turg, kus müüja ja ostja peavad korrapäraselt läbirääkimisi hindade ja koguste üle.

257. Esimese astme kohus märgib lisaks, et otsuse artikli 1 punktides b ja c esitatud ajavahemikud, mil Fiatiga seotud rikkumised toimusid, on hindade osas FP ja SIV-i puhul 26. oktoober 1982 kuni 1. detsember 1986 ning FP, SV ja VP osas 11. mai 1983 kuni 1. detsember 1986, ning kvootide osas kõikide kolme tootja puhul 1. jaanuar 1982 kuni 30. juuni 1987.

258. Otsuse 44. punktis mainitakse kolme dokumenti, mis on küll 1982. aasta kuupäevaga, kuid mis kõik sisalduvad komisjoni poolt esimese astme kohtule esitatud kaudselt VP-le viitavate dokumentide loendis. Need on FP Scaroni käsikirjaline teade SIV-i asepresidendile Landeschile kuupäevaga 26. oktoober 1982 (733), millega edastatakse talle FP 26. oktoobri 1982. aasta kuupäevaga sisememo (734), ning SIV-i sisememo, mis on samuti adresseeritud Landeschile ning kannab kuupäeva 11. november 1982 (680).

259. FP 26. oktoobri 1982. aasta sisememo on „riepilogo” (kokkuvõte) hinnatõusudest, mille FP on Fiatilt saavutanud alates 1977. aastast, „kaasa arvatud viimane kaheaastane leping aastateks 1983/84”. SIV-i sisememo, mille kuupäev on 11. november 1982, algab järgmiselt:

„Fiat Autot käsitlev 1983. aasta leping on nüüd praktiliselt valmis. Meil ei ole vaja teile meenutada varasemaid juhtumeid (mis kindlasti ei ole olnud meie jaoks positiivsed), mis on sõlmitud kirjalikult Fiati ja meie kõige pädevama konkurendi vahel ja mille kohaselt 46% tarnetest on eraldatud FP-le”.

Edasi käsitleb autor eraldi nelja teemat: „1) Tarnete suurus protsentides; 2) Saavutatud hinnatõusud; 3) Paralleelid 1983. ja 1982. aasta lepingutega; 4) Absoluutarvud”. Pealkirja „Tarnete suurus protsentides” all mainitakse „[...] % suurust kvooti”, mille esemeks on üksnes „il primo equipaggiamento” (originaalvarustus). Pealkirja „Paralleelid 1983. ja 1982. aasta lepingutega” all tehakse 1982. aasta osas vahet „teoreetisel turukvoodil” ja „tegelikult saadud kvoodil” ning autor järeldab, et „meie originaalvarustuse kvoot on [...] % väiksem, kui meile algselt määratud kvoot”. Seoses 1983. aastaks originaalvarustuse osas määratud kvoodiga kasutab autor sõnu „un ferroo controllo delle quote effettivamente praticate” („tegelike kvootide range järelevalve”), mida tsiteeritakse ka otsuses. Esimese astme kohus leiab, et nende sõnade kontekstist nähtub, et autor soovib sellega rõhutada SIV-i vajadust tagada, et ta tõepoolest saaks Fiatilt 1983. aastal reaalse originaalvarustuse kvoodi vastavalt talle määratud teoreetilisele kvoodile. Tuleb märkida, et otsuse prantsuse- ja ingliskeelsetes versioonides kasutatakse järgmisi sõnu: „SIV-i saadud keskmised tõusud protsentides on samad, mille sai FP”, samas kui itaaliakeelses (autentses) versioonis kasutatakse sõna

„simili” (sarnased). Esimese astme kohus leiab, et arvud on tõepoolest sarnased, ent mitte samad. Samas on siiski tõsi, et memo lõpus märgitakse, et „stiamo portando avanti, a seguito degli accordi da Voi presi, il discorso di integrazione con la concorrenza per i lotti di piccole serie” („tulenevalt teiega tehtud kokkuleppest uurime me endiselt konkurentsi integreerimise küsimust väikeste partiide osas”).

260. Esimese astme kohus leiab, et nende kolme dokumendi alusel ei olnud komisjonil alust järeldada, et VP oli osaline kokkuleppes FP ja SIV-iga, kuna viited „konkurentsile” tuleb kontekstist lähtudes käsitada viidetena üksnes FP-le. Esimese astme kohus leiab, et need dokumendid on märkimisväärsed tõendid FP ja SIV-i vahelisest kõrgetasemelisest teabevahetusest Fiatiga peetavate läbirääkimiste tulemuste kohta ning kokkuleppest väikeste partiide integreerimiseks. Esimese astme kohus leiab aga, et komisjonil ei olnud õigust üksnes nende dokumentide alusel otsustada, et FP ja SIV kooskõlastasid 1982. aasta viimases kvartalis Fiati kontsernilt võetavad hinnad (see kvartal on otsuse resolutiivosa artikli 1 punktis b määratletud rikkumise aja esimene kvartal). Mis puutub kvootidesse, siis SIV-i 11. novembri 1982. aasta sisememos (ainus dokument, kus kvoote mainitakse) viidatakse selgesõnaliselt kvootide „määramisele”. Esimese astme kohus leiab, et dokumendist tervikuna nähtub, et kõnealused kvoodid määras tootjatele Fiat, mistõttu ei saa seda dokumenti käsitada tõendina sellest, et FP ja SIV-i olid 1982. aastal kooskõlastanud Fiati kontsernile tehtavate tarnete kvoodid.

261. Otsuse 45. punktis esitatakse kaks tsitaati SIV-i 11. mai 1983. aasta kuupäevaga sisememost (686-688), mille on kirjutanud sama autor. Need sisaldavad vastavalt sõnu „la concorrenza” („konkurents”) ja – nagu ka eelmises dokumendis – „la concorrenza più qualificata” („tugevam konkurents”). Esimese astme kohus märgib, et see dokument sisaldub ka nende dokumentide loendis, milles komisjoni hinnangul viidatakse kaudselt VP-le. Isegi koos väiteteatisega saadetud koopiast nähtub aga selgelt, et see dokument viitab selgesõnaliselt PPG-le (ehk VP-le) ning sisaldab asjassepuutuvat tõendusmaterjali esiteks tootjate ja Fiati vaheliste suhete ning teiseks SIV-i, FP ja VP vaheliste suhete kohta. Memo pealkiri on „Richiesta Fiat auto revisione prezzi 1983” (Fiat Auto taotlus hindade ülevaatamiseks aastal 1983). Autor annab ülevaate sellest, kuidas Fiati ostuosakond kutsus SIV-i esindajad 26. aprilli 1983. aasta kohtumisele, et „esitada meile oma hinnavõrdlus vastavalt ruutmeetritele tootmisliini kohta” ning kuidas Fiat märkis, et „meie keskmised tasemed ei ole siseriiklikul ja rahvusvahelisel turul konkurentsivõimelised”. Ta jätkab:

„Stesso atteggiamento veniva operato da Fiat il 4.5 (per risposta entre il 24.5) nei confronti di F.P., chiedendo riduzioni su alcuni PB ACC. già dal 1.1.83 e per numerose anomalie dal 1.7.83, aggiungendo che altri concorrenti nazionali ed esteri avevano presentato proposte favorevoli. (Splintex e PPG: l'AD di quest'ultimo si è già impegnato a mantenere le quotazioni 1982, già inferiori alle nostre, sino ad almeno tutto il 1984)...

Fiat insiste per una revisione entro il 19.5 su alcuni accoppiati normali...

Qualora aderissimo a tale richiesta, ne deriverebbero queste conseguenze:

- 1) Notevole decurtazione dell' aumento a suo tempo acquisito per il 1983.
- 2) Nessuna assicurazione, in ogni caso, sul mantenimento delle quote di mercato legate a tali prezzi.
- 3) Negative ed immediate ripercussioni su tutte le offerte recentissime e/o a venire...
- 4) Proseguimento di queste analisi al ribasso su altri particolari...
- 5) Inevitabile coinvolgimento della FP nella concessione di tali ribassi ed accelerazione del processo riduttivo senza alcuna contropartita in termini di quote di penetrazione, e con l' inasprimento dei rapporti commerciali con la concorrenza.
- 6) Propagazione degli atteggiamenti ribassistici alle altre Case Auto nazionali ed estere le cui Direzioni Acquisti sappiamo essere in collegamento (es. Alfa Romeo – Fiat).

A nostro avviso si presentano pertanto le seguenti alternative che riteniamo di politica aziendale più che commerciale:

A) Aderire alle richieste Fiat con tutte le conseguenze sopra enunciate.

B) Tenere un atteggiamento fermo e coerente con la nostra politica commerciale e costistica, rifiutando in linea di massima (salvo appunto macroscopiche anomalie) le richieste del cliente.

Per operare in questa ottica è necessario però accertarsi dell'assoluto e sicuro analogo atteggiamento da parte della concorrenza più qualificata.”

[„Fiat võttis 4. mail (24. maiks antava vastuse jaoks) sama seisukoha FP suhtes ja nõudis allahindlusi mitmetele [toodetele] juba alates 1. jaanuarist 1983 ja mitmete rikkumiste eest alates 1. juulist 1983, lisades, et teised kodumaised ja välismaised konkurendid on teinud soodsaid ettepanekuid. (Splintex ja PPG: PPG AD oli juba lubanud säilitada 1982. aasta hinnatasemed, mis on juba praegu meie omadest madalamad, vähemalt kuni 1984. aasta lõpuni) [...]

Fiat soovib teatavate toodete hinnad üle vaadata 19. maiks [...]

Kui me selle taotlusega nõustume, on tagajärjed järgmised:

- 1) Algselt 1983. aastaks saavutatud hinnatõusu märkimisväärne vähenemine.
- 2) Igal juhul puudub kindlus nende hindadega seonduvate turuosade säilimise suhtes.
- 3) Negatiivsed ja viivitamatud tagasilöögid kõikide hiljutiste ja/või pooleliolevate pakkumiste osas [...]

4) Käesoleva analüüsi laiendamine teiste komponentide hinnaalandustele [...]

5) FP osaleb kindlasti nende allahindluste tegemises ja allahindluste protsessi kiirendamises, ilma et kaasneks mingit vastutasu turukvootide osas, ning suhete pingestumine konkurentidega.

6) Hinnaalandusi soosiva suhtumise levik meie ja välismaa teiste mootorsõidukitootjate seas, kelle ostuosakonnad, nagu teada, on omavahel kontaktis (näiteks Alfa Romeo – Fiat).

Meie arvates on valida alljärgnevate võimaluste vahel, mis seonduvad pigem ettevõtte poliitika kui müügipoliitikaga:

A) Rahuldada Fiati taotlus, koos kõikide eespool nimetatud tagajärgedega.

B) Säilitada kindel ja vankumatu seisukoht meie müügi- ja kulupoliitikas ning jätta kliendi taotlused üldiselt rahuldamata (välja arvatud muidugi makroskoopilised rikkumised).

Et sellises suunas tegutseda, peame tagama, et meie tugevamad konkurendid võtaksid paralleelselt ja kindlalt omaks sama käitumisviisi.”]

262. Esimese astme kohus leiab, et seda dokumenti ei saa komisjon kasutada tõendina mis tahes kooskõlastamisest ühelt poolt VP ning teiselt poolt SIV-i ja FP vahel. Vastupidi, esimese astme kohus leiab, et dokumendis kasutatud sõnad on piisavalt selged, et tõendada kõnealuse kooskõlastamise puudumist. Viide „tugevamatele konkurentidele” on selgelt viide FP-le. Kuigi see dokument on selge tõend teatavast kooskõlastamise elemendist üksnes SIV-i ja FP vahel, on see samas ka tõend Fiati märkimisväärsest majanduslikust jõust kõikide tootjate suhtes ning tema võimest sundida üht tootjat teiste suhtes konkurendina käituma. Esimese astme kohus leiab, et turu seda aspekti mitte arvesse võttes on otsuses esitatud turust moonutatud kujutis.

263. Seoses otsuse 45. punkti lõpus esitatud järeldusega, et „FP, SIV i ja VP tehtud hinnaalanduste määr oli ühetaoliselt 8% ning jõustus 1. jaanuarist 1984”, tuleb märkida, et komisjon ei ole esimese astme kohtule esitanud ühtki selle ajavahemiku dokumenti, mis kõnealust järeldust toetaks. Kasutatud allikateks näivad olevat esiteks VP haldusmenetluse käigus tehtud 16. jaanuari 1987. aasta avaldus (756), milles esitatakse üksikasjalikult Fiatilt, Alfa Romeolt, Ivecolt ja Opelilt võetavad hinnad ning märgitakse, et 1983. aastaga võrreldes alandati neid hindu ajavahemikul 1984. aasta 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 8% võrra; teiseks FP vastus väiteteatisele (736), milles väidetakse, et „1. jaanuaril 1984 alandas Fabbrica Pisana oma hindu 30. detsembri 1982. aasta hinnakirjaga võrreldes 8% võrra, võttes sellega tagasi 1983. aasta hinnatõusud, nii et tegelikkuses alanes hind 12,2% võrra”; ning kolmandaks SIV-i vastus väiteteatisele (690), milles väidetakse, et „täiesti vale on järeldus [...], nagu oleks SIV-i, FP ja VP teinud ühetaolise 8%-lise hinnaalanduse alates 1. jaanuarist 1984, kuna SIV-i ja Vetroeuropa [SIV-i tütarettevõte] hinnaalandus oli kokku 11%, nagu võib näha tollal komisjonile esitatud ametlikest hinnakataloogidest, kuid samas on meil on alust arvata, et FP alandas hindu 12,2% ja VP 8% võrra”. Kuna need väited on omavahel

täiesti vastukäivad, leiab esimese astme kohus, et need ei võimalda komisjon – kes pealegi ei Fiatil üldse kontrolli ei teostanud – väita, et kolm tootjat tegid alates 1. jaanuarist 1984 ühetaolise 8%-lise hinnaalanduse.

264. Otsuse 46. punktis tsiteeritud SIV-i 12. oktoobri 1983. aasta käsikirjaliste märkmete (691) osas piisab, kui märkida, et otsuses jäetakse mainimata nende märkmete ülaserivas olevad erineva käekirjaga sõnad „Zanoni [SIV] vedi se riesce sapere qualcosa delle offerte S.G.” („Zanoni [SIV], vaata kas sul õnnestub Saint-Gobaini pakkumiste kohta midagi teada saada”). Need märkmete ülaserivas olevad sõnad on vastuolus hüpoteesiga, et hindu eelnevalt kooskõlastati.

265. Otsuses ei mainita ühtki dokumenti, mis käsitleks 1984. aastat. Seevastu esimese astme kohtule esitatud dokumentide hulgas on kaks sellist dokumenti. Neist esimene on SIV-i 21. mai 1984. aasta sisememo (703–705), mis käsitleb 3 mm küljeakendes olevaid auke. Märkmete autor võrdleb FP, VP ja SIV-i hindu (mille allikat ei avaldata) ja leiab, et SIV-i hinnad on FP hindadest oluliselt kõrgemad, misjärel ta märgib, et SG [FP] oli Fiatile teatanud, et on valmis katma kogu tema 1984. aasta septembri nõudluse. Autor jätkab:

„Fiat ci dichiara che il non adeguamento ai prezzi SG ci comporterebbe l'esclusione dalle forniture e chiede nostra immediata risposta, con tempistiche ed impegno a fornire la nostre quote.

...

Se risponderemo concretamente alle necessità Fiat, spiezeremo in modo totale SG..., conserveremo l'opzione della quota 50% per il 1985 e la possibilità di un riadeguamento prezzi.

In caso negativo vedremo drasticamente decurtata la nostra quota presso Fiat, a vantaggio SG e VP, e con ridotto potere contrattuale sui prezzi.”

[„Fiat teatab meile, et kui me SG hindu ei järgi, jäetakse meid tarnijate hulgast välja, ning palub viivitamatut vastust koos tähtaegadega ning tarnekohustusega meie kvootide ulatuses.

[...]

Kui me tõepoolest Fiatil nõudmised täidame, siis ajame SG-le täielikult puru silma [...], jätame endale võimaluse saada 50% 1985. aasta kvoodist ja hinnad uuesti üle vaadata.

Kui mitte, väheneb meie Fiatil kvoot järsult SG ja VP kasuks ning meil on vähem lepingulist võimu hindade üle.”]

Teine dokument käsitleb 1984. aastat ning on samuti SIV-i sisememo, mille on kirjutanud sama autor ja mille kuupäev on 28. detsember 1984 (697–700). Selle memo sisu on järgmine:

„Venerdì 21.12. us., abbiamo avuto una riunione con la Direzione Acquisti Fiat onde fare il punto di tale vicenda particolarmente travagliata: ricordiamo che questo `travaglio` viene soprattutto dal fatto che la Fiat ha in pratica promesso, per il 1985 ai suoi interlocutori, il 120% di quota, creando le premesse per le gravissime tensioni a tutti i livelli, oggi in atto.

1 *Premesse ...*

Quota di penetrazione (1° equipaggiamento): al 30.11. la quota reale si aggira, in valore, intorno a: 15,7%, contro una quota ufficiale del 13%...

Ricordiamo che nel corso del 1984 le nostre quotazioni sono state mediamente di almeno il 3% superiori ai nostri concorrenti: ci riferiamo in particolare alla S.G. che, oltre a delle quotazioni [loetamatu] mediamente del 2% rispetto alle nostre, ha riservato un ristorno dell' 1% a fine anno ...

2 *Prospettive per il 1985*

La posizione SIV è stata particolarmente chiara...

- far valere l'opzione del 50% delle forniture di 1° equipaggiamento per il 1985;
- incremento netto delle quotazioni qualora ci discostassimo in maniera sensibile da tale quota. ...

La posizione della FP nella realtà è stata, lungo tutto il corso della trattativa, quella di avvicinarsi per quanto possibile alla quota 1984, portando le sue quotazioni a livelli approssimativamente vicini a quelli della Siv: tale fatto è stato il vero freno di qualsiasi azione di incremento sostanziale delle quotazioni. ...

PPG che aveva un impegno da parte della Fiat di attribuzione del 10%, ha praticamente chiuso la settimana scorsa ad un 8% teorico ma, nella realtà, ad un 6-7% reale, per varie ragioni di carattere tecnico-logistico. ...

GLVB e GLASSEXPORT verranno cristallizzate alle quote del 1984.

[...]"

[„Reedel, 21. detsembril eelmisel aastal oli meil kohtumine Fiati ostuosakonnaga et arutada seda eriti probleemset asjade käiku: tuleb meeles pidada, et see „probleem” tuleneb eelkõige asjaolust, et Fiat lubas 1985. aastaks tegelikult 120% ulatuses kvoote, luues nii tingimused väga tõsiste pingete tekkeks kõikidel tasanditel.

1 *Sissejuhatus [...]*

Turukvoot (originaalvarustus): 30.11 seisuga on tegelik kvoot väärtuse alusel umbes 15,7%, samas ametlik kvoot on 13% [...]

Meenutame, et 1984. aastal olid meie pakutud hinnad konkurentidest keskmiselt 3% kõrgemad: eelkõige viitame SG-le, kes lisaks kvootidele [loetamatu] võrreldes meie omadega keskmiselt 2%, on reserveerinud ka 1%-lise tagasimakse aasta lõpus.

2 Perspektiiv 1985. aastaks

SIV-i seisukoht oli väga selge [...]

– võtta optioon 50%-le originaalvarustuse tarnetest 1985. aastal;

– netokvootide suurendamine, kui me sellest kvoodist olulisel määral kõrvale kaldume [...]

FP seisukoht oli kogu läbirääkimiste kestel tegelikult saada võimalikult lähedale 1984. aasta kvoodile, viies oma hinnapakumised SIV-i taseme lähedale: see pidurdas tegelikkuses kõik sisulised kvootide suurendamised [...]

PPG, kellele Fiat oli kohustunud eraldama 10%, lõpetas nädala sisuliselt teoreetilise 8% kvoodiga, mis praktikas oleks 6–7%, tulenevalt mitmesugustest tehnilistest ja logistilistest põhjustest.

GLVB [Glaverbel] ja GLASSEXPORIT säilitavad 1984. aasta kvoodid [...]"

Lisaks mainib autor kahte FP ja Fiati kohtumist, mis „mõlemad korraldati SG algatusel”. Viimases lõigus mainib autor „Bussolati (Fiat) lubatud reaalkvooti”.

266. Esimese astme kohus leiab, et need ainsad 1984. aastat käsitlevad dokumendid on piisavad tõendamaks, et vähemalt 1984. aastal ei olnud kolm tootjat kooskõlastanud oma suhteid Fiati kontserniga, kuigi otsuses väidetakse vastupidist.

267. Otsuse 47. punktis viidatakse mitmetele 1985. aastat käsitlevatele dokumentidele, millega püütakse tõendada, et olid alanud „arutelud selle üle, kuidas panna Fiati kontserni hinnatõusudega nõustuma”. Esimene neist dokumentidest on SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta märkmed (374/708), millest jäeti välja sõnad „Scaroni pensa di non potersi battere per fermare PPG” [„Scaroni [FP] arvab, et tal ei ole võimalik PPG-d [VP] peatuma sundida”] (vt 91.–93. punkt). On tõsi, nagu otsuses märgitakse, et SIV-i märkmetes „auke ja klambreid [küljeakende tõstemehhanism] kui Trooja hobust Fiati hindade tõstmiseks” ning FP märkmetes mainitakse (üksikasju täpsustamata) „Fiati probleeme”. Esimese astme kohus leiab siiski, et kuigi need märkmed võivad olla tõendiks SIV-i ja FP vahelise kooskõlastamise kohta seoses nende Fiati-poliitikaga, ei piisa neist, et tõendada VP osalust kooskõlastamises.

268. Kolmas dokument on FP 7. mai 1985. aasta märkmed (738), millele viidatakse 47. punkti kolmandas lõigus ja milles kasutatakse tõepoolest otsuses tsiteeritud sõnu. Esimese

astme kohus leiab siiski, et märkmetes ei viidata selgesõnaliselt SIV-i ja FP vahelisele „kokkuleppele” ning veel vähem VP-d hõlmavale kokkuleppele. Kui lugeda neid märkmeid 1984. aastat käsitlevate memode kontekstis, siis näib tõenäolisem, et neis viidatakse Fiatiga peetud läbirääkimiste tulemustega seotud teabevahetusele.

269. Kolmas dokument on FP 23. mai 1985. aasta märkmed (740), millele viidatakse 47. punkti neljandas lõigus ja milles kasutatakse tõepoolest sõnu „Accordo Pennitalia” („Pennitalia kokkulepe”). Esimese astme kohus leiab aga, et komisjon ei ole tõendanud, et need sõnad käsitlevad Fiatiga seotud kokkulepet. Tuleb märkida, et need märkmed on osa teatavat liiki päevikust, mille autor kirjutas iga päev üles oma selle päeva olulised tegevused, ning asjaomased sõnad on lehel kirjas järgmiselt:

Accordo FIAT + Alfa Romeo

+ 7% imm

+ 5 1 genn [jaanuar] 86

Accordo Pennitalia

Ricostruz. Flovetro.

Sõnade „Accordo Pennitalia” täpne tähendus on igal juhul vähemalt ebaselge. Nende tähendust saab aga kontrollida SIV-i 24. juuni 1985. aasta memo järgi (vt allpool, 270. punkt), mille läbivaatamisel ilmneb, et seda ei saa kasutada tõendina VP, SIV-i ja FP vahelisest hindade või kvootide kokkuleppe kohta selles turusegmen-dis 1985. aasta mais. Siinkohal tuleb siiski märkida, et 23. mai 1985. aasta märkmeid saab õiguspäraselt kasutada tõendina FP ja SIV-i vahelise teabevahetuse kohta, nagu ka 20. juuni 1985. aasta sedelit, millele viidatakse otsuse 47. punkti järgmises lõigus.

270. Neljas dokument on SIV-i 24. juuni 1985 sisememo (715), millele viidatakse otsuse 47. punkti kuuendas ja seitsmendas lõigus ja mis sisaldub taas kord nende dokumentide nimekirjas, mis komisjoni arvates viitavad VP-le kaudselt, samas kui tervikdokument viitab VP-le otseselt. Memos tehakse kokkuvõtte SIV-i läbirääkimistest Fiatiga 1985. aasta teise poolaasta suhtes. Koos väiteteadisega saadetud koopia sisaldab järgmisi lõike:

„Nella realtà, sappiamo che la Fiat è già intervenuta in favore della PPG per lo spostamento immediato di quote sia sulla Uno (a danno della S.G. per l'equivalente del 4.2% ca di quota), sia sulla Ritmo (a danno del nostro Gruppo per l'equivalente di un 1.5% ca di quota).

E' evidente che le prossime settimane, e soprattutto i prossimi mesi, ci diranno quanto e come la PPG in particolare riuscirà a rispondere alle richieste di Fiat.

Continuiamo a parlare di PPG in quanto GLVB ci pare relativamente fuori gioco, e la differenza di quotazioni fra Siv e PPG dal 1.7. sarà superiore al 10% medio e, in taluni casi, sino al 13/14%.

E' evidente che ci stiamo preparando già sin d'ora agli incrementi di prezzi del 1° gennaio '86 che, al di là di un aumento generalizzato da definire, dovranno colpire in particolare i cristalli più difficoltosi e quelli di impossibile fornitura PPG."

[„Tegelikult me teame, et Fiat on juba sekkunud PPG kasuks, et muuta viivitamatult kvoote Uno osas (SG arvelt umbes 4,2% ulatuses kvoodist) ja Ritmo osas (meie kontserni arvelt umbes 1,5% ulatuses kvoodist).

On selge, et järgmiste nädalate ja eriti järgmiste kuude jooksul ütlevad nad meile, millises ulatuses ja kuidas eelkõige PPG-l õnnestub Fiati vajadusi rahuldada. Räägime endiselt PPG-st, kuivõrd GLVB [Glaverbel] on meie arvates suuresti mängust väljas, ning SIV-i ja PPG hinnapakumiste vahe on alates 1. juulist keskmiselt üle 10% ja mõnedel juhtudel kuni 13/14%.

On selge, et alates praegusest valmistume me 1. jaanuari 1986. aasta hinnatõusudeks, mis seni kindlaks määramata üldist hinnatõusu ületavas osas hakkavad mõjutama eelkõige keerukaimaid klaase ja neid, mida PPG ei suuda tarnida.”]

Esimese astme kohus leiab, et selle memo sõnastus on piisavalt selgesõnaline tõendamaks, et 1985. aastal ei olnud ühelt poolt VP ja teiselt poolt SIV ja FP mis tahes viisil kooskõlastanud Fiatilt võetavaid hindu ega kvootide jaotamist.

271. Esimese astme kohus leiab, et komisjon ei ole esitanud ühtki dokumenti, mis toetaks 47. punkti kahes viimases lõigus esitatud järeldusi hinnatõusude väidetava ühetaolisuse kohta, mistõttu ta ei saa selles osas oma järelevalvevolitusi teostada. Sellest tulenevalt ning eeltoodut järeldusi arvesse võttes leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole oma väidete paikapidavust õiguslikult piisavalt tõendanud.

272. Otsuse 49. punktis viidatud tabelite osas on tõsi, et neis mainitakse koguseid ja kvoote, nagu otsuses märgitakse. Esimese astme kohus leiab aga, et otseselt VP-le viitavate dokumentide läbivaatamisel ilmnes, et SIV võis VP tarnete laadist Fiatile teadlik olla Fiatilt saadud andmete kaudu. Seepärast ei saa esimese astme kohus iseenesest nõustuda komisjoni väitega, et tabelites olevad andmed VP kohta võisid pärineda üksnes VP-lt. Veelgi vähem saab esimese astme kohus nõustuda väitega, et neid tabeleid võib käsitada tõenditena hindade ja kvootide kokkuleppimisest tabelites esitatud pikkadel ajavahemikel, ilma et esitataks täiendavaid andmeid tabelites oleva teabe allikate kohta.

273. Lõpetuseks juhib esimese astme kohus tähelepanu Fiati poolt VP-le saadetud 3. juuli 1985. aasta kuupäevaga kirjale (657), millele viidatakse 51. punkti alapunktis ii. Otsuses tsiteeritud lõik on pelgalt kontekstist välja võetud poolik lause; see on ilmne, kui lugeda kirja

tervikuna ning varasemat VP 28. juuni 1985. aasta kirja Fiatile (795), mille vastus see on. Fiati kiri, millest otsuses on esitatud kursiivkirjas osa, on järgmine:

„Per quanto concerne i programmi di consegna di breve termine, come già anticipato Vi, non ci è possibile definire percentuali di assegnazione impegnative in quanto la Vostra presenza limitata, che non copre la totalità dei nostri modelli, ci pone intuibili vincoli nell'impostazione dei programmi con i Vostri concorrenti. Ciò nonostante, siamo d'accordo con Voi nel ritenere una percentuale del 15% un obiettivo realmente perseguibile anche per il 1986.

Questo, confidando nella Vostra capacità di estendere in tempi brevi la Vostra gamma di prodotti e di conservare o migliorare gli attuali livelli di competitività.

Prendiamo atto infine della Vostra possibilità di contare non solo sugli Stabilimenti italiani, ma sull'intera potenzialità installata dalla Casa Madre (PPG) in Europa.”

[„Nagu teile on teatatud, ei saa me lühiajaliste tarneprogrammide osas endale siduvaid protsendimäärasid kindlaks määrata, kuna teie piiratud esindatus, mis ei hõlma kõiki meie mudelid, toob meie jaoks kaasa prognoositavaid piiranguid programmide rakendamisel teie konkurentidega. Sellest hoolimata nõustume teiega, et 15% võiks olla realistlik eesmärk ka 1986. aastal.

Usume, et te suudate oma tootevalikut väga kiiresti suurendada ning säilitada praeguse konkurentsivõime või seda isegi parandada.

Lisaks juhime tähelepanu, et teil on võimalik lisaks oma Itaalia tehastele ära kasutada ka ematettevõtte (PPG) kõikide Euroopa tehaste võimsust.”]

Kui lugeda Fiati kirja tervikteksti, eriti koos VP 28. juuni 1985. aasta kirjaga, siis ilmneb, et selles käsitletakse täiendava kvoodi määramist, mida Fiat ei saanud tol hetkel VP-le anda.

274. Seoses Alfa Romeo kvootidega tuleb arvesse võtta Alfa Romeo asepresidendi 6. jaanuari 1970. aasta teleksit Scaronile (670), mis sisaldab järgmisi sõnu: „[...] teatame, et eraldame teile 1984. aastaks tarnekvoodi, mille suurus on 23/25% meie koguvajadusest”. See teleks, nagu ka paljud teised dokumendid, toetab hagejate väidet, et kvote määrasid mootorsõidukitootjad.

275. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud, et kolm tootjat leppisid eelnevalt kokku Fiatilt võetavad hinnad või tarnekvootide jaotuse. Seoses SIV-i ja FP suhetega juhib esimese astme kohus tähelepanu, et nende vahel toimus teabevahetus, mis võiks kuuluda asutamislepingu artikli 85 lõike 1 alla. Selle järelduse tagajärgi käsitletakse allpool (334.–335. punkt) nende väidete kontekstis, mille hagejad on esitanud menetluse suhtes.

a) Piaggio kontserniga seotud kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus

276. Otsuse selles jaotises märgitakse, et „SIV ja FP saavutasid hiljemalt alates 1983. aastast kokkuleppe Piaggio tarnete jagamise ja temalt võetavate hindade suhtes” (52. punkt). Otsuse resolütiivosa kohaselt (artikli 1 punkt d) leidis tuvastatud rikkumine aset ajavahemikul 1. jaanuarist 1983 kuni 1. maini 1986. Kasutatud tõendid on FP 12. detsembri 1984. aasta sisemärkmed (751), SV 28. detsembri 1984. aasta kuupäevaga sisemärkmed (728) ning tundmatust allikast pärinev loend kuupäevadest, mil kaks tootjat aastatel 1983–1986 oma hindu muutsid. Poolte seisukohtadest arusaamiseks tuleb esiteks läbi vaadata tõenditena kasutatud ja ajaliselt väga lähedased dokumendid.

277. Otsuses esitatud tsitaatide teksti (52. punkt, teine ja kolmas lõik) ning originaalmärkmete teksti võrdlemisel ilmneb esiteks, et tsitaadid vastavad originaalile (välja arvatud sõnade „la situazione quote cambiava poco” („olukord muutus väga vähe”) väärtõlge prantsuse- ja ingliskeelses versioonis). Kui aga lugeda FP 12. detsembri 1984. aasta memo täisteksti, siis jääb pisut teistsugune mulje, kui on esitatud otsuses. Memo kohaselt oli FP saanud Piaggiolt 1982. aasta lõpus neli korda suurema kvoodi, kui SIV. Neljast Piaggio mudelist kahe puhul oli FP hind SIV-i hinnast pisut madalam ja kolmanda puhul pisut kõrgem; neljanda mudeli osas oli FP ainus tarnija. Pärast mõningaid kontakte kujunes kahel ettevõttel ühine soov võrdsustada oma kvoodid kõnealuse kolme mudeli osas. Lepiti kokku diferentseeritud hinnatõusud ning need rakendati ellu alates 1. märtsist ja 1. septembrist 1983. SIV-i hinnad olid FP omadest madalamad, mistõttu 1983. aasta lõpuks oli FP kvoot SIV-iga võrreldes oluliselt vähenenud. Et võrdset kvoodijaotust säilitada, lepiti seejärel kokku, et FP tõstab 1984. aastal hindu alates 1. märtsist 4% ja alates 1. septembrist 3,5% võrra, samas kui SIV viib 1. juulil läbi diferentseeritud hinnatõusu (SIV-i hinnatõus oli märtsis FP omast suurem, kuid septembris FP omast väiksem). Memo autor märgib siiski, et SIV ei järginud seda kokkulepet ning leppis FP-le teatamata Piaggioga kokku oma hinnatõusu edasilükkamises septembri või oktoobrini, mille tulemusena FP lükkas oma 1. märtsiks kavandatud hinnatõusu edasi 1. juunile. Tegelikult ei viinud ta oma kavandatud hinnatõusu läbi septembris ega ka oktoobris. Selle tulemusena jäi FP kvoot mitmete komponentide osas märkimisväärselt väiksemaks. Pädev SIV-i töötaja kutsuti seda küsimust pädeva FP töötajaga arutama, kuid ta väitis, et tema arvates on olemas ka kolmas tarnija. FP esindaja selle kohta kinnitust ei leidnud. SIV-i 28. detsembri 1984. aasta memos seatakse kahtluse alla FP memos esitatud faktid ning viidatakse SIV-i Piaggiolle saadetud teleksi sõnastusele, milles mainitakse SIV-i ja Piaggio vahelisi kokkuleppeid uue hinnakirja rakendamiseks alates novembrist 1984.

278. FP väidab, et kuigi neid memosid võib käsitada tõendina kahe tootja vaheliste kokkulepete olemasolust 1983. ja 1984. aastal, ilmneb samadest dokumentidest, et täideti üksnes 1983. aasta kokkulepet. FP sõnul oli nende kokkulepete eesmärk ratsionaliseerida Piaggiolle tehtavaid tarneid, mis üldises kontekstis olid väheolulised ega olnud tarnijate jaoks isegi kasumlikud. SIV arvates ei saa nende dokumentidega tõendada väidetavalt 1985. ja 1986. aastal ellu viidud kokkuleppe olemasolu. Komisjon omalt poolt rõhutab, et neil memodel on tõendusväärtus ning väidab, et need on olulised tõendid kahe tootja vaheliste kokkulepete olemasolust.

279. Esimese astme kohus leiab, et komisjon saab õiguspäraselt väita, et need kaks memo tõendavad kahe FP ja SIV-i vahelise kokkuleppe olemasolu Piaggiolt võetavate hindade osas;

esiteks 1983. aastat käsitlev kokkulepe, mis viidi ellu ja täideti; teiseks 1984. aastat käsitlev kokkulepe, mille FP täitis kokkulepitud tingimustel, SIV aga mitte, kuna ta muutis oma seisukohti tulenevalt suhetest Piaggioga. Kokkulepete eesmärk näib olevat saavutada SIV-i positsiooni soodustavate diferentseeritud hinnatõusude kaudu võrdne kvoodijaotus Piaggio neljast mudelist kolme tarnete osas. Esimese astme kohus leiab siiski, et kõnealused kaks memo ei tõenda sarnaste kokkulepete olemasolu 1985. ja 1986. aastal.

280. Seoses otsuse 52. punktis esitatud loendiga kuupäevadest, mil kaks tootjat oma hindu muutsid, märgib esimese astme kohus, et kõnealuses loendis 1984. aasta kohta esitatud kuupäevad on vaid osaliselt kooskõlas eespool nimetatud FP ja SIV-i memodes märgitutega. Eelkõige nähtub memost selgelt, et FP ja SIV ei muutnud 1984. aasta kordagi oma hindu samal kuupäeval. Esimese astme kohus juhib ka tähelepanu, et 1985. ja 1986. aastal oli hinnatõusude ajaline vahe vastavalt kaks kuud ja üks kuu.

281. Seepärast leiab esimese astme kohus esiteks, et komisjon on üksnes 1983. ja 1984. aasta osas õiguslikult piisavalt tõendanud, et FP ja SIV leppisid kokku Piaggio kontsernilt võetavad hinnad ja kohaldatavad tarnekvoodid; teiseks, et komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud, et 1983. aastal täideti kokkulepet otsuse 52. punkti viimases lõigus kirjeldatud viisil; kolmandaks, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud, et kokkulepet täideti 1984. aastal, nagu märgitakse otsuse 52. punkti viimases lõigus; neljandaks, et komisjon ei ole esitanud otseseid tõendeid, et 1985. ja 1986. aastaks oli olemas kokkulepe Piaggio kontsernilt võetavate hindade ja kohaldatavate tarnekvootide kohta; ja lõpetuseks, et 1985. ja 1986. aasta hinnamuudatuste kuupäevad ei ole piisavalt lähedased, et tõendada neid kahte aastat hõlmava kokkuleppe olemasolu. Nende järelduste tagajärgi käsitletakse allpool (336.–337. punkt) nende väidete kontekstis, mille hagejad on esitanud menetluse suhtes.

282. Esimese astme kohus märgib, et otsus ei sisalda ühtki viidet, mis võimaldaks hinnata 1983. ja 1984. aasta kokkulepete mõju konkurentsile, ning komisjon ei teostanud selles küsimuses Piaggios kontrolli.

3. Tootjate vaheline klaasikaubandus

283. Otsuse faktilises osas käsitletakse tootjate vahelist klaasikaubandust kolmes kohas: 33. punktis pealkirja all „Tootjate kooskõlastatud tegevuse elemendid” seoses muude valdkondade turuga, 48. punktis pealkirja all „Fiati kontserniga seotud kokkulepped ja kooskõlastatud tegevus” seoses autotööstuse turuga ning 58.–58. punktis üldpealkirja all „Tootjate vaheline klaasikaubandus”.

284. Otsuse 33. punktis märgitakse, et „toodete vahetamine kolme Itaalia tootja vahel võimaldab teada saada konkurentide hinnad või leppida kokku turul käitumise suhtes” ning et „vahetatud toodete hinnad kehtestati alati ja hiljem neid muudeti võõrandajaks oleva tootja hinnamuutuste alusel”. Otsuse 33. punktis viidatud dokumendid käsitlevad üksnes FP-d ja SIV-i.

285. Otsuse 48. punktis märgitakse, et „kolm tootjat ostsid ja müüsid vastastikku tooteid [...], et säilitada oma vastavad turukvoodid või täita konkurentidega kokku lepitud kvoote”. Seejärel tsiteeritakse mõningaid kõnealuse kaubandusega seotud dokumente ja arvandmeid. Otsuse 51. punkti iv alapunktis märgitakse, et „seda, et vastastikune toodetega kauplemine oli suunatud turu jagamisele, tõendavad eelkõige järgmised faktid”: märkimisväärne osa kaubeldud kogustest ei olnud ette nähtud üksnes puudujääkide katmiseks; FP teeb SIV-ile töödeldud toodete osas allhanget; samuti asjaolu, et „kaubeldakse eelkõige selliste paksuste ja värvidega, mida mõni tootjatest ei valmista, ning kauplemise eesmärk on võimaldada kõikidel tootjatel pakkuda kogu tootevalikut”.

286. Otsuse 53. punktis juhitakse tähelepanu, et „kolme tootja vaheliste lepingute alusel ostetakse ja müüakse suuri klaasikoguseid. Kauplemise eesmärk on tagada, et iga tootja saaks pakkuda kogu tootevalikut, kaasa arvatud tooteid, mida ta ise ei valmista, ning säilitada oma turukvoodid. Kauplemine võimaldab ka jagada turgu ja kliente ning saada teada konkurentide hinnad”.

287. Otsuse 56. punkti kolmandas lõigus märgitakse, et „memode, protokollide ja käsikirjaliste märkmete vahetamine näitab, et müüdavate toodete hinnad määratakse kindlaks ja hiljem muudetakse siseriiklikul turul ja konkreetsetel välisturgudel müüdavate toodete sihtkoha järgi, ning isegi siseriiklikul turul toimuva müügi korral tehakse toodete sihtkohtadel vahet piirkondade ja kasutusvalade järgi”.

288. Otsuse 58. punkti i alapunktis selgitatakse, et „komisjoni eesmärk ei ole seada kahtluse alla vastastikust toodetega kauplemist tootmistingimuste kõrvalekallete korral (tootmisvahendite uuendamine, tootmise peatamine ahjude hooldamiseks, juhutellimuste täitmine), vaid üksnes süsteemset toodetega kauplemist pikaajaliste kokkulepete alusel, lähtudes tootmis- ja kaubanduspoliitilistest otsustest, mille tootjad on teinud seoses muude konkurentsi piiravate kokkulepetega. Komisjon ei saa nõustuda tootjate seisukohaga, et kõnealune kauplemine oli majanduslikult vältimatu. Tootjad kinnitavad ka ise, et omavahelise kauplemise eesmärk on võimaldada igaühel neist pakkuda igal ajal kogu tootevalikut, kaotades seega tootjate spetsialiseerumisest tuleneva majandusliku eelise. Olenemata sellest, kas spetsialiseerumine hõlmab konkreetset paksust või värvi, kaotab vastastikune kauplemine spetsialiseerumisest tuleneva eelise ning seab kõik tootjad kunstlikult samadele alustele, mistõttu kliendid ei saa majanduslikku kasu iga konkreetse tootja tootmis- ja kaubandusalastest eelistest. Nagu kolme tootja hinnakirjadest ja allahindlustest nähtub, toob vastastikune kauplemine kaasa ühetasandilise ja ühetaolise turu”.

289. Esimese astme kohus leiab, et esiteks on vaja eeltoodud märkuste alusel täpsustada komisjoni väidete sisu. Kohus juhib tähelepanu, et komisjon väidab esiteks, et vastastikuse klaasikaubanduse eesmärk oli võimaldada tootjatel teada saada konkurentide hinnad ning et „nagu kolme tootja hinnakirjadest ja allahindlustest nähtub, toob vastastikune kauplemine kaasa ühetasandilise ja ühetaolise turu”, ning teiseks, et silmas peetakse „üksnes süsteemset toodetega kauplemist pikaajaliste kokkulepete alusel, lähtudes tootmis- ja kaubanduspoliitilistest otsustest, mille tootjad on teinud seoses muude konkurentsi piiravate kokkulepetega”.

290. Esimese astme kohus leiab, et eespool tsiteeritud väited ei ole asjakohased, kuna enamiku eespool analüüsitud aspektide osas püüti otsuses tõendada, et konkurentsi piiravad kokkulepped, mille raames väidetavaid „kaubanduspoliitilisi otsuseid” tehti, hõlmasid muu hulgas tootjatevahelist eelnevat hindade kooskõlastamist, mille tulemuseks olid ühetaolised hinnad ja müügitingimused. Otsuse põhjendustest ei selgu, miks oleksid tootjad pidanud konkurentide hindade teadasaamiseks sisse seadma vastastikuse klaasikaubanduse süsteemi, kui hinnad olid juba eelnevalt kokku lepitud ning turg oli „ühetasandiline ja ühetaoline”, kuna hinnad ja allahindlused olid ühetaolised. Ka on arusaamatu, miks olnuks oluline vastastikku ostetud ja müüdüd toodete hinnad kindlaks määrata ja neid hiljem kohandada müüjate hinnamuudatuste alusel, juhul kui kõik kolm tootjat olid juba ühiselt tegutsedes kehtestanud samaaegselt samad hinnakirjad. Samuti ei ole ilmne otsuse põhjendustest, kuidas saab kolme tootja hindade ja allahindluste ühetaolisusega tõendada, et vastastikuse klaasikaubanduse süsteem tõi kaasa ühetasandilise ja ühetaolise turu, juhul kui hindade ja allahindluste ühetaolisus tulenes hoopis eelnevast kooskõlastamisest.

291. Esimese astme kohus märgib ka, et otsuse artikli 1 punktis e süüdistatakse tootjaid asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 sätestatud keelu rikkumises, kuna nad osalesid „lehtklaasisektori toodetega vastastikuse kauplemise kokkulepetes turu jaotamise eesmärgil”.

292. Seepärast leiab esimese astme kohus, et otsuses sisalduvad arvukad väited tootjate vahelise institutsionaliseeritud klaasikaubandussüsteemi sisseseadmise põhjuste kohta tuleb kõrvale jätta ning piirduda tõenditega seotud rangelt faktiliste aspektide läbivaatamisega, mille alusel komisjon esiteks järeldas, et oli olemas klaasikaubanduse süsteem koos vastastikuse ostu ja müügi, ning teiseks, et see süsteem oli sisse seatud turu jagamise eesmärgil. Esimese astme kohus vaatab esmalt läbi 48. punktis, 51. punkti iv alapunktis, 54.–56. punktis ja 58. punkti iii alapunktis esitatud arvud. Väitega seotud õiguslikke aspekte käsitletakse allpool 338.–339. punktis.

293. Autoklaasi käsitlevas 48. punktis esitatud arvud viitavad alljärgnevatele suundumustele:

294. *FP ja SIV-i vahel*: töötlemata autoklaasiga seotud arvudest nähtub, et FP müüs ajavahemikul 1982–1984 SIV-ile väga suuri koguseid, ilma et SIV oleks omakorda müünud FP-le. Aastal 1985 müüs FP SIV-ile viis korda suurema koguse, kui SIV FP-le. Aastal 1986 müüs FP SIV-ile ja SIV FP-le eelmiste aastatega võrreldes väga väikesi koguseid. Töödeldud autoklaasiga seotud arvud – välja arvatud 1982. aastal, mil üksnes SIV müüs FP-le – näitavad, et FP müük SIV-ile kasvas märkimisväärselt ning SIV-i müük FP-le vähenes, kuid mõnevõrra vähem.

295. *FP ja VP vahel*: FP ja VP esitatud andmed on erinevad, kuid igal juhul nähtub neist, et VP ei müünud FP-le midagi. FP müüs VP-le üksnes töötlemata autoklaasi, mille kogused olid ajavahemikul 1982–1984 suhteliselt stabiilsed, 1985. aastal vähenesid ja 1986. aastal suurenesid oluliselt.

296. *VP ja SIV-i vahel*: üksnes VP müüs SIV-ile töödeldud autoklaasi ning üksnes 1984. ja 1985. aastal. Aastal 1983 müüs SIV VP-le väikese koguse töötlemata autoklaasi. Aastal 1984

olid vastastikku müüdnud autoklaasi kogused ligikaudu samad. Aastatel 1985 ja 1986 müüs VP SIV-ile suuri koguseid, samas kui SIV müüs VP-le 1985. aastal üksnes väikese koguse.

297. Esimese astme kohus leiab, et need arvud näitavad, et autoklaasisektoris müüs SIV teistele tootjatele üksnes väga väikeses koguses töödeldud ja töötlemata klaasi, kuid ostis ise suures koguses töötlemata klaasi, mida tarnis talle peamiselt FP ning alates 1985. aastast peamiselt VP. FP ostis väga väikeses koguses töödeldud ja töötlemata klaasi ning üksnes SIV-ilt. VP ostis üksnes väga väikeses koguses töötlemata klaasi. Seepärast ei saa komisjon neist arvudest tuletada kolme tootja vahelist korrapärast kaubandusmustrit.

298. Otsuse 51. punkti iv alapunktis esitatud arvud on pelgalt 48. punktis esitatud arvude summad ning täiendavat teavet ei anna.

299. Ei ole kindel, kas 54.–56. punktis esitatud arvud on koostatud samadel statistilistel alustel, kuna SIV-i ja VP vahelise kaubanduse ning VP ja FP vahelise kaubanduse arvud hõlmavad nii autotööstuse kui muude valdkondade klaasi, kuid FP ja SIV-i vahelise kaubanduse arvud on esitatud eraldi valuklaasi (mida tootis üksnes FP) ning „autotööstuse ja muude valdkondade floatklaasi” kohta. Kõikide nende arvude võrdlus pigem kinnitab kui seab kahtluse alla juba autoklaasi arvude läbivaatamisel ilmnunud kahte suundumust, nimelt seda, et SIV oli üldjuhul pigem ostja kui müüja, et 1984. aastast alates astus VP järk-järgult FP asemele SIV-i põhitarnijaks ning et FP ja VP ostsid suhteliselt väikesi koguseid, välja arvatud FP 1983. ja 1984. aasta ostud. Seepärast ei saa komisjon neist arvudest tuletada kolme tootja vahelist korrapärast kaubandusmustrit.

300. Otsuse aluseks olevatest dokumentidest analüüsi juba eespool otsuse 33. punktis viidatud märkmeid ja kirju (224. ja 225. punkt). Tuleb märkida, et need dokumendid pärinevad 1985. ja 1986. aastast. Sama kehtib ka 48. punktis tsiteeritud dokumentide kohta. Otsuse 53.–58. punktis tsiteeritud dokumentide seas on kolm 1984. aasta oktoobri kuupäevaga dokumenti ning üks 1984. aasta detsembri kuupäevaga dokument; kõik ülejäänud on aastatest 1985. ja 1986.

301. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud vastastikust ostu ja müüki hõlmava institutsionaliseeritud klaasikaubandussüsteemi olemasolu enne aastat 1984, kuigi otsuse artikli 1 punktis e süüdistatakse tootjaid, et nad rikkusid asutamislepingu 85 lõiget 1, kuna osalesid vastastikuse toodetega kauplemise kokkulepetes alates 1. jaanuarist 1982.

302. Otsuse 56. punktis viidatud 1984. aastast pärit dokumendid (855–863) käsitlevad FP-d ja SIV-i ning neid tuleb lugeda koos esimese 1985. aastast pärit dokumendiga (864–868). Tegelikult viitavad toodetega kauplemisele üksnes kahe esimese dokumendi (18. ja 20. oktoobri 1984. aasta teleksid) pealkirjad: „Oggetto scambio prodotti residuo 1984 e 1985,, („Teema: toodetega kauplemine 1984. aasta lõpuni ja 1985. aastal”). Teised dokumendid käsitlevad peaaegu üksnes FP ja SIV-i vahelisi lepinguläbirääkimisi, mille esemeks on FP poolne suure koguse klaasi müük SIV-ile 1985. aastal, ning esimene 1985. aastast pärinev dokument on nende läbirääkimiste tulemusena sõlmitud leping. Nende dokumentide

lugemisel ilmneb, et kõnealuse lepingu sõlmisid konkurendid harilikel turutingimustel. Esimese astme kohus märgib, et SIV-i 30. oktoobri 1984. aasta märkmetest pärinevast tsitaadist, mis otsuses esitatakse, on välja jäetud otsustava tähtsusega lause, mida osundati juba 215. punktis: „Auto – secondo Scaroni non alimentare PPG” („Auto – Scaroni ütles, et PPG-le [VP] ei tarni”). Samast dokumendist võetud sõnad „non deve essere venduto a prezzo minore di FP” („ei tohi müüa FP-st madalamate hindadega”), mida otsuses tsiteeritakse, käsitlevad üksnes valuklaasi, mida tootis üksnes FP, ning originaalis järgnevad neile otsusest välja jäetud sõnad „non è bloccabile l'importazione da paesi est” („importi idapoolsetest riikidest ei saa tõkestada”). Sõnad „politica di riporto” („jagamispoliitika”) ja „politica commune” („ühine poliitika”), mis on samuti võetud samast dokumendist ja mida otsuses tsiteeritakse, näivad käsitlevat floatklaasitehase „Flovetro” ühist käitamist, samas kui 18. ja 20. oktoobri ning 18. detsembri 1984. aasta dokumentides Itaalia turule ettenähtud klaasi osas vahetegemist selgitab dokumentide hoolikal lugemisel asjaolu, et ekspordi puhul olid spetsifikatsioonid ja pakendid teistsugused.

303. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud vastastikust ostu ja müüki hõlmava institutsionaliseeritud klaasikaubandussüsteemi olemasolu 1984. aastal, ning veel vähem on ta tõendanud, et sellega kavatseti saavutada turu jagamine. Lisaks märgib kohus, et üheski tsiteeritud dokumendis ei nimetata VP-d muus kui aktiivsele konkurentsile viitavas kontekstis.

304. FP ja SIV-i vaheliste suhete osas leiab esimese astme kohus, et alates 1985. aastast asus SIV suuremat osa oma ostudest FP-lt VP-le ümber suunama. Selle ümbersuunamise olulisus saab kinnitust, kui lugeda FP 6. märtsi 1985. aasta kirja SIV-ile (485 ja 869), mille väljavõtted on esitatud otsuse 56. punktis. Kirja need lõigud, mida otsuses tsiteeritakse, käsitlevad üksnes valuklaasi, mida müüs üksnes FP. Kirja autor kaebab aga selle üle, et tal ei olnud võimalik korraldada SIV-iga kohtumist, et määrata kindlaks SIV-i 1985. aasta ostude kogused ja hinnad (vt eespool 224. punktis esitatud tsitaat). Esimese astme kohus meenutab ka SIV-i ja FP märkmetes sisalduvaid kaebusi nende 30. jaanuari 1985. aasta kohtumisega suhtes (vt 218. punkt). FP hindu 1985. aastaks arutati hiljem 28. märtsi 1985. aasta kohtumisel (FP märkmed, 475 ja 870), kus SIV nähtavasti teatas, et ta ei ole FP küsitavate hindadega rahul: „prezzi inferiori – float exp rifiutato +8% per 85 si interrompono le forniture” („madalamad hinnad – float [exp] keelduvad +8% aastal 1985, kui nad tarned katkestavad”). Neile sõnadele järgnevad vahetult sõnad „Greggi: 1) OK per fornire” („valuklaas: 1) Tarnimine OK”), mis kinnitab erinevust floatklaasiga seotud kokkuleppe puudumise ning valuklaasi osas – , mida SIV ei saanud Itaalias osta mujalt kui FP-lt – sõlmitud kokkuleppe vahel. Selles kontekstis on täiesti selge, et FP 30. aprilli 1985. aasta märkmetes (871), mida tsiteeritakse 56. punktis, viidatakse tõepoolest – nagu FP väitis – FP ja SIV-i vahel saavutatud kokkuleppele FP poolt SIV-i klientidele tarnitava valuklaasi hindade kohta. Otsuses tsiteeritud mitmetähenduslikke sõnu „il 4 riunione per compensazione” („4. kohtumine hüvitamiseks”) tuleb tõlgendada viitena 4. juuni 1985. aasta kohtumisele, mida käsitletakse FP sama kuupäeva märkmetes (872). Seepärast tuleb 4. juuni 1985. aasta märkmeid, mille sisu on loetamatu või arusaamatu, tõlgendada valuklaasi müüki käsitlevatena, nagu selgitas FP.

305. Seevastu FP 25. juuni 1985. aasta märkmed (848), mida tsiteeritakse 48. punktis, sisaldavad, nagu otsuses öeldud, selgesõnalist viidet vastastikusele klaasikaubandusele: „SIV scambio prodotti in particolare quelli che acquistiamo in Francia” („SIV kaupleb toodetega, eriti nendega, mida me ostame Prantsusmaalt”). Neile sõnadele, mis seonduvad üksnes autotööstuse turu toodetega, järgnevad otsuses tsiteeritud järgmised sõnad: „Nota: nelle riunioni si è parlato solo di prodotti ma non di vendita” („kohtumisel arutati üksnes tooteid, mitte aga müüki”). Esimese astme kohus leiab, et need sõnad rõhutavad majanduslikku vahet, mida tuleb teha ühelt poolt tootjatevahelise kauplemise, mis võib hõlmata mõne osalise välismaalt ostetud tooteid, ning teiselt poolt toodete ühelt tootjalt teisele müümise vahel. Otsuses sellist vahet aga ei tehta.

306. Otsuses tsiteeritud muud dokumendid, milles viidatakse FP ja SIV-i suhetele, on järgmised: kaks FP sisememo (849 ja 850), vastavalt 31. oktoobri ja 8. novembri 1985. aasta kuupäevaga; neljad ühe FP töötaja käsikirjalised märkmed (487 ja 873, 852, 854, 488 ja 874) 16. ja 17. detsembri 1985. aasta ning 23. jaanuari ja 3. veebruari 1986. aasta kuupäevaga; ning FP sisememo (851) kuupäevaga 4. märts 1986.

307. Kaks 1985. aasta oktoobri ja novembri sisememo käsitlevad SIV-i taotlust talle 500 000 Fiati autodele ette nähtud küljeakna tarnimiseks.

308. Neljad käsikirjalised märkmed käsitlevad rida kohtumisi ja kontakte, mis näivad olevat olnud seotud esiteks ühise „Flovetro”-nimelise floatklaasitehase käitamise ning teiseks FP ettepanekuga tarnida SIV-ile teatav kogus tooteid Fiati jaoks, mille vastutasuks SIV loovutaks FP-le osa talle määratud Flovetro toodangust. Märkmed kuupäevaga 23. jaanuar 1986 käsitlevad aga üksnes FP töötajate firmasisest kohtumist. Märkmetes kirjeldatakse FP ja SIV-i Fiati kvootide osas arutatud ettepanekute tagajärgi. 17. detsembri 1985. aasta märkmetes mainitakse „teiste” kvootide suurendamist Fiatis ning SIV-i tootmisvõimsuse nappust. Kahtlemata tõendavad need viited, et kaks tootjat olid mures oma Fiati kvootide säilitamise pärast. Seevastu 3. veebruari 1986. aasta märkmetes viidatakse, et nad olid arutatud põhiettepaneku osas erinevatel seisukohtadel. Esimese astme kohtu käsutuses ei ole dokumente, millest nähtuks, et nad oleksid hiljem sõlminud lõpliku kokkuleppe.

309. Viimases FP sisememos, mille kuupäev on 4. märts 1986, käsitletakse tootmisliinil „Minilat Savigliano” 1986. aasta jaanuaris ja veebruaris „84 000 vol.” suuruse koguse tootmist SIV-i jaoks. Esimese astme kohtu käsutuses ei ole dokumente, mis võimaldaksid tal selle lühikese viite olulisust hinnata.

310. Esimesed VP ja FP suhteid käsitlevad dokumendid pärinevad 1985.aasta detsembrist; 55. punktis sisalduv viide 19. veebruari 1985. aasta teleksile on otsuse itaalia- ja prantsuskeelsetes versioonides sisalduv viga. Esimene seitsmest dokumendist koosnev seeria (827–840) käsitleb FP ja VP vahelisi lepinguläbirääkimisi „kompenseeriva toodetega kauplemise” üle („scambio merce compensato”). Ülejäänud kaks FP ja VP vahelisi suhteid käsitlevat dokumenti (843–845) näivad käsitlevat nende läbirääkimiste tulemusena sõlmitud lepingu täitmist.

311. VP ja SIV-i suhteid käsitlevad dokumendid jagunevad kolme rühma. Esiteks neli dokumenti (801, 841, 802 ja 803) kuupäevadega veebruarist aprillini 1986, mis käsitlevad teatava koguse rohelise autoklaasi müüki VP-lt SIV-ile ja millest esimeses, kuupäevaga on 14. veebruar 1986, märgitakse, et SIV ostis VP-lt, kuna VP hinnad on Saint-Gobaini omadest madalamad. Teiseks üks document (805), mis käsitleb teatava koguse autotööstusele ette nähtud floatklaasi müüki VP-lt SIV-ile ning milles esitatakse SIV-ile VP muud liiki värvitu klaasi soodushinnad. Kolmandaks rida dokumente (807–825), mis käsitlevad suurte autoklaasi ja muude valdkondade klaasi koguste müüki VP-lt SIV-ile aastatel 1986 ja 1987. Neist dokumentidest ei saa kuidagi järeldada, et SIV-i ja VP vahel oluiks klaasikaubandussüsteem, kuna ostja oli alati SIV.

312. Seevastu kõikide FP ja SIV-i vahelisi suhteid ning VP ja SIV-i vahelisi suhteid käsitlevate dokumentide lugemine kinnitab järeldust, mille esimese astme kohus tegi omavahel kaubeldud kogustega seotud arve uurides (vt 293. ja 299. punkt), täpsemalt seda, et SIV oli põhimõtteliselt ostja ning suunas enamiku oma tellimustest järk-järgult ümber FP-lt VP-le. Esimese astme kohtu arvates tõendavad need dokumendid lisaks, et tellimuste ümbersuunamise põhjustas asjaolu, et VP hinnad olid FP omadest madalamad ning VP ja FP konkureerisid omavahel aktiivselt SIV-i tellimuste pärast. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei saanud tuvastada ebaseaduslikku kooskõlastamist FP ja SIV-i vahel üksnes 18. ja 20. oktoobri 1984. aasta teleksite pealkirjas olevate sõnade alusel ega FP ja VP vahel üksnes detsembris 1985 ja jaanuaris 1986 toodetega kauplemiseks sõlmitud lepingu alusel.

313. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud kolme tootja ega ka kahe tootja vahelise ostu ja müüki hõlmava institutsionaliseeritud klaasikaubandussüsteemi olemasolu aastatel 1985 ja 1986 ning samuti ei ole ta tõendanud ühist turu jagamise kavatsust.

C – Õiguslik hinnang

1. Asutamislepingu artikli 85 kohaldamine

314. Asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 seonduva komisjoni poolse õigusliku hinnangu põhipunktid on eespool juba esitatud (20.–28. punkt). Esimese astme kohtu arvates nähtub otsuse faktilisest ja õiguslikust osast selgelt, et otsuse aluseks on hüpotees, nagu oleks majanduslike ja geograafiliste piiridega tõhusa konkurentsi eest kaitstud siseriikliku oligopoli kolme liikme vahel olnud tugev kartell. Olles istungil poolte esindajatega arutanud esitatud tõendite laadi ja olulisust, küsis esimese astme kohus kostja esindajalt selgesõnaliselt, milline oleks komisjoni seisukoht juhul, kui esimese astme kohus ühelt poolt leiaks, et kõnealuse tugeva kartelli olemasolu ei ole õiguslikult piisavalt tõendatud, kuid teiselt poolt tunnustaks, et mõningad dokumendid tõendavad teatava kooskõlastamise olemasolu tootjate või vähemalt neist kahe vahel. Komisjoni esindaja vastas esimese astme kohtule: „Hier stehe ich und kann nicht anders” („Siin ma seisan ja teisiti ma ei saa”).

315. Eespool toodud järeldusi arvesse võttes leiab esimese astme kohus, et otsuses sisalduv eespool nimetatud hüpotees, nagu oleks kolme hageja vahel olnud tugev kartell, ei ole õiguslikult piisavalt tõendatud. Esimese astme kohus on siiski kindlaks teinud, et mõningad otsuse aluseks olevad dokumendid tõendavad kahe või kolme tootja vahelist episoodilisemat kooskõlastamist. Seetõttu tekib küsimus, kas esimese astme kohus võib neile dokumentidele ja neist tuleneda võivatele järeldustele anda uue õigusliku hinnangu.

316. Esiteks leiab esimese astme kohus, et on kohane meenutada vaidlusaluse otsuse artiklit 1. Selle artikli punktis b tehakse vahet ühelt poolt FP ja SIV-i vahelisel ja teiselt poolt VP olukorral, punktis d käsitletakse üksnes FP-d ja SIV-i ja jäetakse VP kõrvale ning punktides a, c ja e süüdistatakse kõiki kolme ettevõtet – neil vahet tegemata –, et nad osalesid kõnealustes punktides nimetatud kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses.

317. Artiklite 85 ja/või 86 rikkumist käsitlevale järeldusele eelnenud haldusmenetluse käigus, nagu see on ette nähtud määrusega nr 17 ja määrusega nr 99/63 ning nagu seda on täiendatud komisjoni praktikaga, tuleb asjassepuutuvatele ettevõtetele anda võimalus esitada oma seisukohad esitatud väidete ning nende aluseks olevate dokumentide kohta. Esiteks on neil õigus anda kirjalik vastus kirjalikule väiteteatisele, mille olulisi punkte võib muuta üksnes uue kirjaliku väiteteatisega, kusjuures igale sellisele teatisele tuleb lisada kõnealuseid väiteid tõendavate dokumentide koopiad. Teiseks on pooltel õigus esitada oma seisukohad suulisel arutelul, mis toimub ärakuulamise eest vastutava ametniku eesistumisel, kes võib vajaduse korral saata oma märkused otse konkurentsiküsimuste eest vastutavale komisjoni liikmele. Seejärel tuleb pidada nõu konkurentsi piiravat tegevust ja turgu valitsevat seisundit käsitleva nõuandekomiteega, mille liikmetel on õigus arutelul osaleda. Alles pärast selle menetluse lõpuleviimist võib konkurentsiküsimuste eest vastutav komisjoni liige teha volinike kolleegiumile ettepaneku võtta vastu asutamislepingu sätete rikkumist käsitlev otsus ning määrata vajaduse korral trahve või perioodilisi karistusmaksid või mõlemaid.

318. Lisaks märgib esimese astme kohus, et asutamislepingu artikli 172 kohaselt on tema täielik pädevus piiratud nõukogu määrustes sätestatud sanktsioonidega. See on üks põhjustest, miks ühenduse kohus ei pea läbi vaatama kogu haldustoimikut, vaid üksnes toimiku selle osa, mis on vajalik vaidlusaluse otsuse õiguspärasuse kontrollimiseks.

319. Seepärast leiab esimese astme kohus, et kuigi ühenduse kohus võib ühenduse haldusorgani aktide kohtuliku järelevalve raames osaliselt tühistada komisjoni konkurentsialase otsuse, et tähenda see, et nad oleksid pädevad muutma vaidlusaluse otsuse sisu. Sellise pädevuse võtmine võiks häirida asutamislepinguga ette nähtud institutsioonidevahelist tasakaalu ning rikkuda kaitseõigust.

320. Neid tegureid silmas pidades leiab esimese astme kohus, et käesoleva juhtumi puhul ei ole ta pädev talle esitatud tõendeid tervikuna uuesti hindama ega nende tõendite alusel konkurentsireeglitega seotud järeldusi tegema. Seda järeldust toetab ka esimese astme kohtus kontrollimisel tuvastatud asjaolu, et mõningad toimikus olevaid dokumente on moonutatud, mistõttu kohtuvaidluse pooled, ärakuulamise eest vastutav ametnik ega komisjoni liikmed ei saanud nende laadi ja olulisust hinnata kõikide faktide kontekstis. Seepärast tuleb kindlaks

teha, kas on täidetud otsuse osalise tühistamise tingimused. Selleks tuleb välja selgitada, kas otsuse resolutiivosa – koos otsuse põhjendustega loetuna – saab *ratione materiae*, *ratione personae* ja *ratione temporis* piirata sellisel viisil, et tagajärgi piirataks, kuid sisu jääks samaks; kas selliselt piiratud rikkumise tõenditele on otsuse põhjendustes lisatud asjakohane turgu käsitlev hinnang ning kas asjassepuutuvale ettevõttele või ettevõtetele oli võimalus sel viisil määratletud väidetele nõuetekohaselt vastata.

a) Väljaspool autotööstust olev turg

321. Käesoleva juhtumi puhul leiab esimese astme kohus, et otsuse artikli 1 punkti a saab *ratione materiae* piirata, kuivõrd selles eristatakse ühelt poolt ettevõtete osalemist hindade ja müügingimustega seotud kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses ning teiselt poolt peamiste hulгимüüjate ostu- ja müügipoliitika mõjutamisele suunatud kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses. Otsust saab piirata ka *ratione personae*, jättes välja ühe süüdistatava ettevõtte, ning *ratione temporis*, piirates ajavahemikku, mille osas rikkumine tuvastatakse.

322. Esimese astme kohus viitab punktis B.1.e „Tootjate ja hulгимüüjate vahelised suhted” esitatud faktilistele asjaoludele (vt eelkõige 250. punkt). Esiteks on kindlaks tehtud, et hulгимüüjad lähtusid eeldusest, et tootjate hinnad on ühetaolised, ning teiseks, et FP kasutas hulгимüüjate poliitika teadasaamiseks oma hulгимüüjatest tüdarettevõtteid. Esimese astme kohus leidis aga, et teisi otsuse 35. punktis esitatud väiteid ei ole komisjon õiguslikult piisavalt tõendanud. Esimese astme kohus leiab, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud ka otsuse õiguslikus osas 64. punktis esitatud väidet, et majandusliku sõltuvuse tõttu ei saanud hulгимüüjad tootjate võimule ja manipulatsioonidele vastu seista. Lõpetuseks nõustub esimese astme kohus A jaotises „Turgu käsitlev hinnang” esitatud hagejate argumendiga (vt 141.–142. punkt), mida näivad kinnitavat ka selles küsimuses läbi vaadatud dokumendid, et hulгимüüjate – kaasa arvatud Cobelli – olukord tulenes suuresti asjaolust, et nad ei olnud kohanenud uue majandusliku olukorraga.

323. Seepärast leiab esimese astme kohus, et otsuse artikli 1 punkti a see osa, milles leitakse, et kõnealused kolm ettevõtet osalesid kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli mõjutada peamiste hulгимüüjate ostu- ja müügipoliitikat, tuleb *ratione materiae* tühistada.

324. Hindade ja müügingimuste osas juhib esimese astme kohus tähelepanu, et ta leidis jaotises B.1.a, et komisjon ei ole kaugeltki mitte õiguslikult piisavalt tõendanud oma väiteid: kolme tootja avalikustatud hinnakirjade kuupäevad ja hinnad langesid tegelikkuses kokku üksnes 1985. aasta mais, juulis ja oktoobris ning üksnes värvitu klaasi osas; VP otsustas 1985. aastal oma hindu muuta alles mõned päevad pärast SIV-i ja FP teateid; VP teadete ning FP ja SIV-i teadete ajastuses oli märkimisväärsed erinevusi; värvilise klaasi hinnamuudatuste avaldamisajad erinesid täielikult värvitu klaasi hinnamuudatuste avaldamisaegadest, kuid kuni 1985. aasta oktoobrini langesid FP ja SIV-i teated värvitu klaasi puhul alati kokku nii kuupäevades kui hindades (vt 193.–196. punkt). Teiseks meenutab esimese astme kohus, et ta leidis jaotistes B.1.b („Identsed allahindlused”) ja B.1.c

(„Identne põhiklientide klassifikatsioon kategooriate või tasemete järgi”), et komisjon ei ole piisaval õiguslikul tasemel tõendanud oma väiteid seoses identsete allahindluste ja identse klientide klassifikatsiooniga (vt 202. ja 210. punkt). Ka leidis esimese astme kohus jaotises B.1.d („Tootjate kooskõlastatud tegevuse elemendid”), et komisjon ei ole piisaval õiguslikul tasemel tõendanud, et kolme tootja vahel oli üldine kokkulepe, mis tõi kaasa ühtsed hinnad ja allahindluseskaalad ning põhiklientide ühetaolise klassifitseerimise. Kohus leidis siiski, et mõningaid dokumente, eriti FP ja SIV-i 30. jaanuari 1985. aasta Rooma kohtumist käsitlevaid märkmeid, võib käsitada tõenditena FP ja SIV-i kooskõlastatud tegevuse kohta, kuigi neist ei piisa, et tõendada FP ja SIV-i vahelist üldist ja püsivat kokkulepet identsete hindade, allahindluste ja klientide klassifikatsiooni kehtestamiseks (vt 232. punkt).

325. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon ei ole piisavalt tõendanud VP osalust väidetavates rikkumistes. Sellest tulenevalt tuleb *ratione personae* tühistada otsuse artikli 1 punkti a see osa, mis käsitleb Vernante Pennitalia SpA-d.

326. Seoses artikli 1 punkti a selle osaga, käsitleb FP ja SIV-i osalust hindade ja müügingimustega seotud kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses, peab esimese astme kohus arvesse võtma nende hinnakirjade sisu ja avaldamiskuupäevade kokkulangevust. Kuigi on tõsi, et oligopoli tingimustes võib selline kokkulangevus olla turu struktuuri ja tavapärase toimimise tulemus, nagu väidavad hagejad, peab esimese astme kohus arvesse võtma ka tõendeid, mis kinnitavad FP ja SIV-i vahelist kooskõlastamist hindade ja müügingimuste alal. Seda tehes on esimese astme kohtule aga täiesti selge, et kõnealuseid dokumente ei saa hinnata üksnes nende näilise sisu alusel, vaid arvesse tuleb võtta esiteks mõningate koos väiteteatisega saadetud dokumentide moonutatust ning teiseks väljakujunenud põhimõtet, et iga kirjalikku dokumenti tuleb lugeda ja tõlgendada õiges kontekstis. Sellega seoses märgib esimese astme kohus, et FP ja SIV-i eespool nimetatud märkmed, mis käsitlevad nende 30. jaanuari 1985. aasta kohtumist Roomas, kirjutati kontekstis, kus SIV suunas märkimisväärse osa oma ostudest ümber FP-lt VP-le (vt 304. punkt). Selles kontekstis lugedes on need märkmed siiski tõendiks kõnealuste tootjate vahelisest korrapärasest kooskõlastamisest, kuna FP kaebas SIV-ile nimelt seetõttu, et viimane ei täitnud kõnealusest kooskõlastamisest tulenevaid kohustusi. Kuigi nimetatud tootjate suhted näivad alates 1985. aastast olevat olnud vähem koostööpõhised, on siiski olemas dokumente, mis tõendavad teatavat kooskõlastamist pärast 1985. aasta lõppu. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon esitas piisavad tõendid oma väitele, et FP ja SIV kooskõlastasid hindu ja müügingimusi 1983.–1986. aasta vahele jäänud ajavahemikul, mille kestus tehakse kindlaks allpool.

327. Esimese astme kohus märgib, et otsuse resolutiivosas kohaselt toimus rikkumine ajavahemikul 1. juunist 1983 kuni 10. aprillini 1986. Esimese astme kohus ei leidnud ühtki tõendit, mis õigustaks 1. juuni 1983. aasta kuupäeva valikut, välja arvatud Socoveri 12. juuli 1983. aasta märkmed (258), mille esimese astme kohus vaatas läbi ja leidis olevat asjassepuutumatud (vt 213. punkt). Esimese astme kohus leiab, et seetõttu tuleb väidetava kooskõlastamise alguskuupäevaks lugeda 1. september 1983, mil FP ja SIV asusid reageerima VP poolt 21. juulil 1983 avalikustatud uuele hinnakirjale. Väidetava rikkumise lõppkuupäevaks võetud 10. aprill 1986 näib olevat kindlaks määratud märkmete alusel (638), mille VP koostas samal kuupäeval Socoveriga toimunud kohtumise kohta. Kuna ka need

märkmed leiti olevat asjassepuutumatud (vt 248. punkt), siis leiab esimese astme kohus, et väidetava kooskõlastamise lõppkuupäev tuleb tuua varasemale ajale. Sellega seoses märgib esimese astme kohus, et 1986. aasta märtsis teatavaks tehtud hinnamuudatuste tulemuseks oli FP ja SIV-i hindade märkimisväärne erinevus (vt 191. punkt) ning et FP 16. detsembri 1985. aasta märkmeid (487 ja 873) leiti samuti olevat asjassepuutumatud, kuna need näivad käsitlevat FP ja SIV-i ühistegevust neile kuuluva Flovetro floatklaasitehase haldamisel (vt 225. punkt). Kuna rohkem tõendeid ei ole, siis leiab esimese astme kohus, et väidetava kooskõlastamisperioodi lõpuks tuleb lugeda 21. oktoober 1985, mil FP ja SIV avaldasid otsuse kohaselt viimased identsed ja üheaegsed hinnakirjad enne 1986. aasta märtsi.

328. Seepärast leiab esimese astme kohus, et otsuse artikli 1 punkti a see osa, mis käsitleb ajavahemikku 1. juunist kuni 1. septembrini 1983 ning ajavahemikku 21. oktoobrist 1985 kuni 10. aprillini 1986, tuleb *ratione temporis* tühistada.

329. Lõpetuseks tuleb kaaluda, kas otsuse artikli 1 punkti a tühistamata jäetud osas väidetav kooskõlastamine kuulub asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamisalasse.

330. Väidetava kooskõlastamise õigusliku määratluse osas märgib esimese astme kohus, et asutamislepingu artikkel 85 ei sisalda mõisted „intesa” ja „entente”, mida kasutatakse vastavalt otsuse artikli 1 punkti a itaaliakeelses originaalversioonis ja prantsuskeelses versioonis. Seepärast ei ole neil kõne all oleva käitumise õigusliku määratlemise seisukohalt täiendavat väärtust. Esimese astme kohus leiab siiski, et üldiselt tuleb FP ja SIV-i vahel toimunud kooskõlastamist, nagu see on eespool kindlaks tehtud, käsitada kooskõlastatud tegevusena asutamislepingu artikli 85 lõike 1 tähenduses, ilma et oleks vaja arutada, kas mõisted „intesa” ja „entente” on mõistete „accordo” ja „accord” sünonüümid ning kas käesoleva juhtumi puhul saab FP ja SIV-i vahelist kooskõlastamist käsitada asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 sätestatud kokkuleppena. Esimese astme kohus leiab, et arutada ei ole vaja ka hagejate tõstatatud küsimust nende tingimuste määratlusest, mille täitmise korral saab teatavat käitumist käsitada kooskõlastatud tegevusena, mille eesmärk on tõkestada, piirata või moonutada konkurentsi ühisturul. Esimese astme kohus juhib tähelepanu asutamislepingu selgesõnaliselt sättele, mille kohaselt see tingimus on täidetud juhul, kui kõnealuse kooskõlastatud tegevusega „a) otseselt või kaudselt määratakse kindlaks ostu- või müügihinnad või muud tehingutingimused”.

331. Mis puutub tingimusse, et väidetav kooskõlastatud tegevus peab „kahjustama liikmesriikidevahelist kaubandust”, siis leiab esimese astme kohus, et hindade ja müügitingimuste kooskõlastamine Itaalia peamiste lehtklaasitootjate vahel võib kahtlemata kahjustada liikmesriikidevahelist kaubandust.

332. Lõpetuseks leiab esimese astme kohus, et FP-le ja SIV-ile anti võimalus esitada kõnealuste tuvastatud rikkumiste osas oma seisukohad ning esimese astme kohtu poolt kindlaks tehtud rikkumisperioodi käsitlevate tõendite osas ei saa hagejate menetlusalaste väidetega nõustuda.

333. Eeltoodust tuleneb, et hagejate poolt esitatud nõuded otsuse artikli 1 punkti a tühistamiseks saab rahuldada üksnes 323., 325. ja 328. punktis sätestatud ulatuses.

a) Autotööstuse turg

i) Fiati kontsern

334. Esimese astme kohus meenutab (vt 275. punkt), et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud, et kõnealused kolm tootjat oleksid eelnevalt kooskõlastanud Fiati kontsernilt võetavad hinnad või tarnekvootide jaotamise. Esimese astme kohus leidis siiski, et FP ja SIV-i vahel toimus teatav teabevahetus, mis võib kuuluda asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamisalasse. Esimese astme kohus märgib aga, et otsuse artikli 1 punktis b viidatakse üksnes „kokkulepetele ja kooskõlastatud tegevusele seoses Fiati kontsernile kehtestatud hindadega” ning artikli 1 punktis c viidatakse üksnes „kokkulepetele ja kooskõlastatud tegevusele seoses Fiati kontserni tarnekvootide jaotamisega”.

335. Seega, kuna komisjon ei ole kõnealuste väidete kohta oma väiteteatistes ega otsuse põhjendustes piisavaid faktilisi tõendeid esitanud, tuleb otsuse artikli 1 punktid b ja c *ratione materiae* tühistada. Seetõttu puudub esimese astme kohtul vajadus kindlaks teha, kas FP ja SIV-i vahel toimunud teabevahetus kuulub asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaldamisalasse.

ii) Piaggio kontsern

336. Esimese astme kohus meenutab, et ta leidis 281. ja 282. punktis, et komisjon on õiguslikult piisavalt tõendanud Piaggio kontserni kvootide jaotamist ja temalt võetavaid hindu käsitlevate kokkulepete olemasolu FP ja SIV-i vahel aastatel 1983 ja 1984, kusjuures üksnes 1983. aasta kokkuleppeid täideti. Need kokkulepped, mille eesmärk oli hindade kindlaksmääramine ja turu jagamine, kuuluvad asutamislepingu artikli 85 lõike 1 punktide a ja c alla, ilma et oleks vaja kontrollida, kas need tegelikkuses konkurentsi kahjustasid. Esimese astme kohus ei saa nõustuda hagejate FP ja SIV-i väitega, et neid kokkuleppeid tuleks käsitada *de minimis*.

337. Seepärast tuleb otsuse artikli 1 punktist d tühistada üksnes *ratione temporis* see osa, mis käsitleb ajavahemikku pärast 31. detsembrist 1984.

c) Tootjatevaheline klaasikaubandus

338. Esimese astme kohus meenutab, et ta pidas vajalikuks otsuse põhjenduste alusel kindlaks teha käesoleva jaotise raames esitatud väite põhipunktid (vt 289.–292. punkt) ning kõnealuse läbivaatuse tulemusena leidis ta 301., 303. ja 313. punktis, et komisjon ei ole õiguslikult piisavalt tõendanud kolme tootja ega ka kahe tootja vahelise ostu ja müüki hõlmava institutsionaliseeritud klaasikaubandussüsteemi olemasolu aastatel 1982–1986 ning samuti ei ole ta tõendanud nende tootjate ühist turu jagamise kavatsust. Esimese astme kohus

leiad, et kaevatava käitumise kirjeldust muutes muudaks ta ka vaidlusalust otsust, kuid see ei kuulu tema pädevusse. Seepärast tuleb otsuse artikli 1 punkt e tühistada.

339. Tuleb ka rõhutada, et kohtuasja faktilised asjaolud, nagu esimese astme kohus on need eespool kindlaks teinud, ei ole kaugeltki võrreldavad Euroopa Kohtu 16. detsembri 1975. aasta otsuses liidetud kohtuasjades 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73 ja 114/73 *Suiker Unie v. komisjon* (EKL 1975, lk 1663) ega 28. märtsi 1984. aasta otsuses liidetud kohtuasjades 29/83 ja 30/83 *Compagnie royale asturienne des mines ja Rheinzink v. komisjon* (EKL 1984, lk 1679) sisalduvate faktiliste asjaoludega.

2. Asutamislepingu artikli 86 kohaldamine

a) Poolte argumendid

340. Esimese astme kohus leiab, et esiteks tuleb läbi vaadata menetlusse astuja väited ja argumendid, mille kohaselt artikkel 86 ei ole käesoleval juhul õiguslikult ja põhimõtteliselt kohaldatav.

341. Ühendkuningriigi arvates ei olnud komisjonil õigust käsitada artikli 86 rikkumisena enda järeldust, et SIV-il, FP-I ja VP-I oli Itaalia lehtklaasiturul kollektiivne turgu valitsev seisund ning nad kuritarvitasid seda seisundit. Seepärast tuleks tühistada otsuse artikli 2 see osa, milles viidatakse artikli 86 rikkumisele, ning artikli 3 see osa, milles viidatakse artiklile 2.

342. Ühendkuningriik leiab, et artiklis 86 sätestatud turgu valitsev seisund saab kahel või enamal ettevõttel ühiselt olla üksnes väga erilistel juhtudel, täpsemalt siis, kui asjaomased ettevõtted on käsitatavad ühe majandusüksusena, kus üksikutel ettevõtetel puudub tõeline vabadus määrata kindlaks oma turukäitumist ning kus nad ei ole üksteisest majanduslikult sõltumatud. Sellega seoses viitab Ühendkuningriik eespool nimetatud Euroopa Kohtu 16. detsembri 1975. aasta otsusele kohtuasjas *Suiker Unie* koos kohtujurist Mayrase arvamusega, 13. veebruari 1979. aasta otsusele kohtuasjas 85/76 *Hoffmann-La Roche* (EKL 1979, lk 461, 39. punkt), 14. juuli 1981. aasta otsusele kohtuasjas 172/80 *Züchner* (EKL 1981, lk 2021, 10. punkt) koos kohtujurist Slynni arvamusega (EKL 1981, lk 2039), 28. märtsi 1985. aasta otsusele kohtuasjas 293/83 *CICEE v komisjon* (EKL 1985, lk 1105) koos kohtujurist Lenzi arvamusega (EKL 1981, lk 1110), 22. oktoobri 1986. aasta otsusele kohtuasjas 75/84 *Metro v. komisjon* (EKL 1986, lk 3021, 84. punkt) ja 5. oktoobri 1988. aasta otsusele kohtuasjas 247/86 *Alsattel* (EKL 1988, lk 5987, 20.–22. punkt).

343. Ühendkuningriik juhib tähelepanu, et Euroopa Kohtu pretsedendiõiguse kohaselt ei kohaldata artiklit 85 kokkuleppele ematettevõtte ja sellise tüarettevõtte vahel, kes on küll eraldi juriidiline isik, kuid kes ei ole majanduslikult sõltumatu (25. novembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 22/71 *Béguelin* (EKL 1971, lk 949), 31. oktoobri 1974. aasta otsus liidetud kohtuasjades 15/74 ja 16/74 *Centrafarm* (EKL 1974, lk 1147 ja 1183), 12. juuli 1984. aasta otsus kohtuasjas 170/83 *Hydrotherm* (EKL 1984, lk 2999) ja 4. mai 1988. aasta otsus kohtuasjas 30/87 *Bodsdon* (EKL 1988, lk 2479, 19. ja 20. punkt)). Sama majandusüksuse

osadeks olevate ettevõtete käitumist tuleb hinnata artikli 86 alusel (eespool nimetatud 4. mai 1988. aasta otsus kohtuasjas *Bodson*, 21. punkt). Esimese astme kohus leiab, et seda seisukohta toetab ka Euroopa Kohtu 11. aprilli 1989. aasta otsus kohtuasjas 66/86 *Ahmed Saeed* (EKL 1989, lk 803, 34.–37. punkt).

344. Ühendkuningriik leiab, et ainsad asjaolud, millele tuginedes komisjon püüab näidata kolme ettevõtet „ühe üksusena”, on need asjaolud, millele komisjon tugineb artikli 85 rikkumist tõendades. Komisjon ei ole tõendanud ema- ja tütaretevõttele omaste institutsionaalsete sidemete olemasolu ettevõtete vahel ega ettevõtete sõltumatuse puudumist ega omavahelise konkurentsi puudumist.

345. Turgu valitseva seisundi kuritarvitamise osas märgib Ühendkuningriik, et komisjon arvab ekslikult, nagu oleksid kollektiivse turgu valitseva seisundi kindlakstegemisel aluseks võetud kokkulepped ühtlasi ka selle kollektiivse turgu valitseva seisundi kuritarvitamine (otsuse 80. ja 81. punkt). Keelatud on üksnes turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ehk turgu valitseva ettevõtte kuritarvitav käitumine. Kuritarvitamine ja turgu valitsev seisund on iseenesest kaks eri asja (Euroopa Kohtu 14. veebruari 1978. aasta otsus kohtuasjas 27/76 *United Brands v. komisjon* (EKL 1978, lk 207, 249. punkt, ja 21. veebruari 1973. aasta otsus kohtuasjas 6/72 *Continental Can v. komisjon* (EKL 1973, lk 215)).

346. Hagejad nõustuvad Ühendkuningriigi argumentidega. FP lisab, et kõne all olevate ettevõtete turuosad ega nende osade väidetav stabiilsus ei ole iseenesest piisavad, et tõendada turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. Et kolm kõnealust tootjat on rahvusvaheliste kontsernide sidusettevõtted, ei ole oluline. Itaalia riigi kontrolli all oleva SIV-i huvid ja töömeetodid erinevad FP omadest. Ettevõtted eitavad kategooriliselt, nagu oleksid nad tegutsenud turul „ühtse tervikuna, mitte eraldi isikutena” (79. punkti kuues lõik). Hulгимүүйјад, teised ehitussektorile ette nähtud klaasi ostjad ega ka mootorsõidukitootjad ei käsita neid mingil juhul ühtse tervikuna. Kuigi lehtklaasiturul on hinnad ja müügitingimused märkimisväärses vastastikusel sõltuvuses, on selle põhjuseks kõnealuse turu oligopolistlik struktuur. Majanduslik võim, mis Fiatil on eelkõige autoklaasitarnijate suhtes, on sedavõrd suur, et väidetav „pakkumiste valiku piiratus” ei kahjusta ettevõtte seisundit.

347. Mis puutub kuritarvitamisse, siis ei ole komisjon tõendanud, et kõnealused ettevõtted on oma käitumisega piiranud klientide valikuvõimalust, piiranud teiste lehtklaasitootjate müügivõimalusi või jätnud kliendid ilma võimalusest panna tarnijad hindade osas konkureerima. Seoses teiste ühenduse lehtklaasitootjate müügivõimaluste väidetava piiramisega, millele ootamatult viidatakse otsuse 80. ja 81. punktis, juhivad hagejad tähelepanu, et pole ühtki tõendit selle kohta, et teiste ühenduse tootjate (Glaverbel, Pilkington ja Guardian) müügi arengut või muid tegevusi oleks mis tahes viisil takistatud. Fiat kasutas tarnijatena ka Splintexit, mis asjassepuutuval ajal oli Glaverbeli kontrolli all, ning Glasexporti.

348. SIV lisab, et komisjon on ajanud segi põhjuse ja tagajärje. SIV märgib, et komisjoni poolt analüüsitud turgu valitseva seisundi kuritarvitamine seisnes käitumises, mis oli juba loetud kokkulepeteks või kooskõlastatud tegevuseks asutamislepingu artikli 85 lõike 1

tähenduses, samas kui kollektiivse turgu valitseva seisundi olemasolu ei olnud veel kindlaks tehtud. Seepärast on „kollektiivse turgu valitseva seisundi” määratlemisele eelnenud käitumisel ja faktidel põhinev kollektiivse turgu valitseva seisundi kuritarvitamise süüdistus alusetu.

349. VP lisab, et komisjon ei suutnud asjaomase toote turgu tõsiselt määratleda. Komisjoni põhjenduste ümberlükkamiseks piisab pelgalt asjaolust, et artikli 86 kohaldamise eesmärgil ühendas ta autotööstuse turu ja muude valdkondade turu. Geograafilise turu osas on oluline importimise võimalikkus, teiste sõnadega imporditõkete olemasolu või puudumine. Kuna sellised tõkked puuduvad, ei olnud põhjust piirata muude valdkondade geograafilist turgu Itaaliaga. Autotööstuse turul tõendab ühendusesiseste kaubandustõkete puudumist VP ekspordi suur maht (214).

350. Seoses olukorraga, kus kollektiivse turgu valitseva seisundi mõistet võib kohaldada sõltumatutele ettevõtetele, viitab komisjon omakorda otsuse 79. punktile. Kindlasti ei kavatsenud ta kohaldada kõnealustele ettevõtetele kollektiivse turgu valitseva seisundi mõistet üksnes seetõttu, et nad moodustavad tugeva oligopoli, mis kontrollib üle 80% Itaalia lehtklaasiturust. Ta kohaldas kõnealustele ettevõtetele kollektiivse turgu valitseva seisundi mõistet seetõttu, et neile mitte üksnes ei kuulunud ühiselt väga suur osa turust, vaid nad ka käitusid turul ühtse tervikuna, mitte eraldi isikutena. See nähtub mitte üksnes oligopoli struktuurist, vaid ka kokkulepetest ja kooskõlastatud tegevusest, mille tulemusena kolm tootjat löid omavahel struktuursed sidemed, näiteks omavahelise toodetega kauplemise süsteemi. Komisjon kaitseb oma seisukohta, et artiklit 86 saab oligopolistlikele ettevõtetele kohaldada olenemata nende vaheliste kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse olemasolust.

351. Komisjon lisab, et isegi kui käitumises oli teatavaid erinevusi, nagu näiteks VP eriline soosing töötlevate hulgemüüjate suhtes, ei takistanud need erinevused tootjatel järgimast üldist ühtset turustrateegiat: tegelikkuses käitusid nad ühe kontserni ettevõtetena.

352. Väide, et artiklit 85 kohaldades eraldas komisjon autotööstuse ja muude valdkondade klaasiturud ning artiklit 86 kohaldades ühendas need, on ebaõige ja igal juhul asjassepuutumatu. Komisjon eristas neid kahte turgu üksnes faktide ning ettevõtete käitumise selge kirjeldamise huvides. Otsuses ei ole kordagi väidetud, et kõnealune vahetegemine võiks lehtklaasi kui baastoote tarnimise seisukohalt kaasa tuua kaks eraldi turgu. Autotööstuse ja muude valdkondade klaasil tehti vahet üksnes statistilistel ja praktilistel eesmärkidel, et kliente õigesti liigitada. Kui taoline argument äärmuseni viia, siis jõutaks absurdse tulemuseni, et iga automudeli jaoks ette nähtud klaas moodustab eraldi turu.

353. Komisjon märgib, et asjaomase geograafilise turu määratlemiseks tuleb arvesse võtta toote tegelikku liikumist, mitte aga teoreetiliselt võimalikku liikumist. Neli viiendikku Itaalia lehtklaasitarbimisest katavad Itaalias asuvad tootjad. Seetõttu ei ole kahtlust, et ühisturu oluliseks osaks olevat Itaaliat tuleb käsitada asjaomase geograafilise turuna, mille osas hinnatakse konkurentsipotentsiaali ja tehakse kindlaks, kas kõnealustel ettevõtetel oli kollektiivne turgu valitsev seisund (eespool nimetatud 14. veebruari 1978. aasta otsus kohtuasjas *United Brands*).

354. Komisjoni sõnul kuulub tootjate käitumine käesoleval juhul kindlasti artiklis 85 sätestatud keelu alla, kui võtta arvesse tuvastatud kokkuleppeid, mille tulemuseks oli kooskõlastatud tegevus ja turu jagamine. Objekttiivne olukord, millesse kolm tootjat nende kokkulepete tulemusena sattusid, andis neile kollektiivse turgu valitseva seisundi. Seega on kõnealune valitsev seisund ebaseaduslike kokkulepete tulemus. Kollektiivse turgu valitseva seisundi kindlakstegemisel võttis komisjon siiski arvesse mitte ebaseaduslike kokkulepete piiravat eesmärki, vaid nende mõju, mis tõi turul kaasa kolme tootja ühinemise ühtseks tervikuks.

355. Komisjoni arvates tõrjuti teised ühenduse tootjad kõnealusest turust tegelikkuses eemale, kuna kollektiivset turgu valitsevat seisundit omavad kolm ettevõtet kivistasid turu. Komisjoni hinnangul ei ole oluline, kas ettevõtete omanikuks oli erasektor (FP ja VP) või avalik sektor (SIV), kuna ettevõtteid juhiti samade majanduslike kriteeriumite kohaselt. Kõne all olevatele kontsernidele kuulus üle 50% kogu ühenduse lehtklaasitootmisest ja -tarnetest ning pidades silmas turu iseloomu, milles olulist rolli mängib toote tarnekoha lähedus, õnnestus neil kaitsta end konkurentsi eest teiste ühenduse tootjate poolt, kellel võinuks olla huvi Itaalias lehtklaasi müüa.

356. Kolm tootjat kuritarvitasid oma turgu valitsevat seisundit, leppides kokku kindla suurusega hinnad ning jagades omavahel turukvoodid. Sellega võtsid nad klientidelt võimaluse kasutada ära tarnijate vahelist hinnakonkurentsi ning jätsid nad ka tarneallikate valikuta, kuna teistel tootjatel oli võimatu Itaalia turule siseneda, kuivõrd kolm kõnealust tootjat kontrollisid turgu ja olid jaganud selle omavahel.

b) Esimese astme kohtu hinnang

357. Esimese astme kohus märgib, et artikli 86 esimeses lõigus sätestatakse selgelt, et võib toimuda turgu valitseva seisundi kuritarvitamine „ühe või mitme ettevõtja poolt”. Nagu kõik pooled ka tunnistavad, on pretsedendiõiguses leitud, et ettevõtete vahelise kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse mõiste ei hõlma samasse kontserni kuuluvate ettevõtete kokkuleppeid või kooskõlastatud tegevust, kui need ettevõtted moodustavad ühe majandusüksuse (vt nt eespool nimetatud 31. oktoobri 1974. aasta otsus kohtuasjas *Centrafarm*, 41. punkt). Sellest tuleneb, et kui artiklis 85 viidatakse „ettevõtjate” vahelistele kokkulepetele või kooskõlastatud tegevusele, siis peetakse silmas suhteid kahe või enama majandusüksuse vahel, mis võivad omavahel konkureerida.

358. Esimese astme kohus leiab, et ei ole õiguslikku ega majanduslikku põhjust arvata, et artiklis 86 kasutataval „ettevõtja” mõistel oleks teistsugune tähendus, kui artikli 85 kontekstis kasutatul. Põhimõtteliselt ei saa välistada olukorda, kus kahte või enam majandusüksust ühendavad konkreetset turul sellised majandussidemed, millest tulenevalt on neil üheskoos turu valitsev seisund teiste samal turul tegutsevate ettevõtete suhtes. Selline olukord võiks tekkida näiteks juhul, kui kahel või enamal sõltumatul ettevõttel on ühiselt kokkulepete või litsentside tulemusena tehnoloogiline eelis, mis annab neile võimu käituda konkurentidest, klientidest ja lõpuks ka tarbijatest suuresti sõltumatult (vt eespool nimetatud 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas *Hoffmann-La Roche*, 38. ja 48. punkt).

359. Sellele tõlgendusele leiab esimese astme kohus tuge nõukogu 22. detsembri 1986. aasta määruse (EMÜ) nr 4056/86, millega nähakse ette üksikasjalikud eeskirjad asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rakendamiseks meretranspordis (EÜT L 378, lk 4), artiklist 8. Selle artikli lõikes 2 sätestatakse, et asutamislepingu artikli 85 lõikes 1 sätestatud keelust vabastatud liinilaevanduskonverentsil võib olla asutamislepingu artikliga 86 kokkusobimatu mõju. Konverentsi taotlus artikli 85 lõikes 1 sätestatud keelust vabastuse saamiseks eeldab aga tingimata kahe või enama sõltumatu majandusüksuse vahelist kokkulepet.

360. Tuleb siiski märkida, et vastupidiselt komisjoni esindaja poolt istungil väidetule ei piisa asutamislepingu artikli 86 rikkumise tuvastamiseks artikli 85 rikkumise sisuks olevate faktide „taaskasutamisest”, tehes nende alusel järelduse, et kokkuleppe või keelatud tegevuse osalistel on ühiselt märkimisväärne turuosa ning ainuüksi sellest asjaolust tulenevalt on neil kollektiivne turgu valitsev seisund ja nende seadusevastane käitumine on kõnealuse kollektiivse turgu valitseva seisundi kuritarvitamine. Muude kaalutluste hulgas tuleb märkida, et turgu valitseva seisundi tuvastamine – mis iseenesest ei ole mingil juhul etteheide – eeldab asjaomase turu määratlemist (eespool nimetatud 21. veebruari 1973. aasta otsus kohtuasjas 6/72 *Continental Can*, 32. punkt, ja 9 novembri 1983. aasta otsusele kohtuasjas 322/81 *Michelin v. komisjon* (EKL 1983, lk 3461, 57. punkt). Seepärast peab esimese astme kohus esiteks läbi vaatama otsuses esitatud turuanalüüsi ning teiseks need asjaolud, millele kollektiivse turgu valitseva seisundi tuvastamisel tugineti.

361. Turu määratlemisega seoses meenutab esimese astme kohus otsuse faktilise osa jaotist „Turg” (2.–17. punkt), mis on peaaegu täies ulatuses kirjeldav ning sisaldab mitmeid vigu, puudusi ja ebaselgusi, mida kohus eespool juba käsitles. Lisaks meenutab esimese astme kohus, et komisjoni järeldused, mis käsitlevad kolme tootja vahelisi suhteid ning suhteid ühelt poolt kolme tootja ning teiselt poolt muude valdkondade turu hulgimüüjate ja mootorsõidukitootjate vahel, on paljudes aspektides ebapiisavalt põhjendatud. Lõpetuseks juhib esimese astme kohus tähelepanu, et õigusliku osa jaotises „Asjaomane turg” (76.–77. punkt) ei lisata otsuses eespool öeldule midagi faktilist.

362. Seepärast tuleb kindlaks teha, kas otsuse 76. ja 77. punktis esitatud turuanalüüs on piisavalt põhjendatud ning kas sellest analüüsist iseenesest piisab tõendamaks komisjoni väidet, et artikli 86 kohaldamisel on antud toote puhul asjaomaseks turuks üldiselt lehtklaasiturg ning geograafiliselt Itaalia.

363. Tootega seoses juhtisid hagejad haldusmenetluses, oma väidetes ja suulistes argumentides tähelepanu mitmesugustele üldise lehtklaasituru aspektidele, mida otsuses ei mainitud (vt jaotis „A – Turgu käsitlev hinnang”). Nendeks aspektideks olid näiteks autotööstuse turu ja muude valdkondade turu struktuursed erinevused (Fiati kui ainuostja positsioon ning teiselt poolt hulgimüüjate ja sõltumatute töötajate olemasolu), lehtklaasiliikide erinevused (valuklaas, mida tootis üksnes FP, ning teiselt poolt floatklaas) ja tootjate poolt turul müüdud tooteliikide erinevused (eriotstarbelised ja/või töödeldud tooted ning teiselt poolt baastooted). Kuigi on tõsi, et komisjon ei pea oma otsustes käsitlema kõiki asjassepuutuvate ettevõtete esitatud argumente, leiab esimese astme kohus antud juhul artikli 86 kohaldamise seisukohalt siiski, et nende tegurite analüüs olnuks tingimata vajalik turu

valitsetuse üle otsustamiseks, täpsemalt selleks, et hinnata, millisel määral kolme tootja väidetav ühtne turulolek konkurentsi nõrgestas (eespool nimetatud otsus kohtuasjas *Hoffmann-La Roche*, 91. punkt). Otsuses ei nimetata vähimatki põhjust, miks komisjon pidas vajalikuks hinnata ettevõtete käitumist eraldi autotööstuse turu ja muude valdkondade turu osas, kuid samas väitis, et artikli 86 kohaldamisel tuleb lehtklaasiturgu käsitada ühtse turuna. Komisjoni väide, et autotööstuse turul ja muude valdkondade turul tehti vahet üksnes esitusviisi selguse huvides, on vastuolus otsuse resolutiivosa sõnastusega.

364. Esimese astme kohus leiab, et sama kehtib ka väidetava geograafilise turu analüüsi puhul. Otsuses märgitakse (77. punkt), et „tootmisrajatiste geograafiline asukoht omab [...] olulist tähtsust, kuna tootmiskeskuse ja tarnekohtade vahemaa suurenedes omandab logistikasüsteem üha kriitilisema tähtsuse ning toote konkurentsivõime üha väheneb”. Esimese astme kohtule esitatud dokumentidest aga nähtub, et Itaalia tootjad olid sunnitud arvesse võtma Beneluxi riikide, Ida-Euroopa maade ja isegi Türgi päritolu toodete konkureerivat mõju. Seepärast oleks olnud kasulik kontrollida, kui oluline on peamiste Itaalias asuvate tarnekohtade ning Itaalias ja välismaal asuvate tootmiskeskuste vahemaa.

365. Esimese astme kohus ei pea aga andma lõplikku hinnangut selle kohta, kas ebaõiget analüüsi, mille alusel komisjon otsustas turu määratleda, toetavad ka dokumentaalsed tõendid, kuna komisjon teatas nii ettekandja-kohtuniku korraldatud mitteametlikul kohtumisel (vt 50. punkt) kui ka istungil, et otsuse 79. punkti kuuendas lõigus sisalduv lause „ettevõtted tegutsevad turul ühtse tervikuna, mitte eraldi isikutena” on oluline osa tema seisukohast asutamislepingu artikli 86 kohaldamise osas ning seetõttu pidi komisjon seda põhjendama. Eeltoodust nähtub aga selgelt, et komisjon ei ole kaugeltki suutnud seda väidet põhjendada.

366. Seetõttu, isegi kui eeldada, et käesoleva juhtumi asjaolud võimaldavad kasutada „kollektiivse turu valitseva seisundi” mõistet (mitme sõltumatu ettevõtja domineeriva seisundi tähenduses), ei ole komisjon esitanud vajalikke tõendeid. Komisjon isegi ei püüdnud koguda vajalikku teavet, et võrrelda kolme tootja majanduslikku jõudu ja Fiati majanduslikku jõudu, mis võisid teineteist tasakaalustada.

367. Mis puutub otsuse artikli 2 punkti d, milles komisjon süüdistab üksnes FP-d ja SIV-i artikli 86 rikkumises nende ja Piaggio kontserni suhete kontekstis, siis seda väidet otsuse põhjendustes ei käsitletagi.

368. Seepärast tuleb otsuse artikkel 2 tervikuna tühistada.

369. Seoses otsuse artikliga 3 meenutab esimese astme kohus, et otsuse 84. punkti alapunkti c teises lõigus märgib komisjon, et ta ei ole kindel, kas rikkumised on lõppenud. Kuna ainsad rikkumised, mille esimese astme kohus leidis olevat nõuetekohaselt tõendatud, lõppesid hiljemalt 21. oktoobril 1985, siis on artikkel 3 tarbetu ning tuleb tühistada.

Trahvid

370. Eeltoodust tuleneb, et tühistada tuleb otsuse artikli 4 see osa, millega määratakse trahv Vernante Pennitalia SpA-le.

371. FP-le ja SIV-ile määratud trahvide osas on eeltoodust tulenevalt selge, et neid ei saa muutmata jätta. Need trahvid määrati eeldusel, et majanduslike ja geograafiliste piiridega töhusa konkurentsi eest kaitstud siseriikliku oligopoli kolme liikme vahel oli tugev kartell, kuid tegelikkuses ei olnud see kaugeltki nii. Seepärast peab esimese astme kohus oma piiramatu pädevuse raames kaaluma, kas FP-le ja SIV-ile määratud trahvid tühistada või neid vähemalt vähendada.

372. Esimese astme kohus võtab arvesse asjaolu, et asutamislepingu artikli 85 lõike 1 rikkumine, mis FP ja SIV-i puhul on tõendatud, oli selle asutamislepingu sätte selgesõnaliste keeldude rikkumine ning kõnealustele ettevõtetele oli juba adresseeritud 1981. aasta otsus, millega neile aga sanktsioone ei kehtestatud. Seepärast leiab esimese astme kohus, et kuigi kohtu poolt tuvastatud rikkumised olid kergemad, kui otsuses väidetud rikkumised, ei saa trahve täies ulatuses tühistada.

373. Esimese astme kohus märgib, et otsuse 85. punktis selgitab komisjon, et trahvisummade kindlaksmääramisel võeti arvesse iga ettevõtte rolli kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses, iga ettevõtte poolse rikkumise ajalist kestust, iga ettevõtte asjaomaseid klaasitarneid ja iga ettevõtte kogukäivet. Üksnes FP-le ja SIV-ile trahvide määramisel oleksid asjakohased üksnes viimased kaks tegurit (asjaomased tarned ja käive). Seepärast leiab esimese astme kohus, et nimetatud kahele ettevõttele määratud trahvid peavad jääma proportsionaalselt samaks, kuid trahvisummasid tuleb vähendada.

374. Seepärast, kasutades oma täielikku pädevust, vähendab esimese astme kohus FP-le ja SIV-ile määratud trahvide summat kuue seitsmendiku võrra.

Kohtukulud

375. Vastavalt esimese astme kohtu kodukorra artikli 87 lõikele 2 on kohtuvaidluse kaotanud pool on kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kaotanud kohtuvaidluse VP vastu ja VP on nõudnud oma kohtukulude hüvitamist, tuleb VP kohtukulud komisjonilt välja mõista.

376. Vastavalt kodukorra artikli 87 lõikele 3, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks või kui tegemist on eriliste põhjustega, võib esimese astme kohus otsustada kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Komisjoni mitmed nõuded on rahuldatud FP ja SIV-i kasuks. Kohtukulude hüvitamist on aga nõudnud üksnes FP ning SIV ei ole seda teinud. Seepärast leiab esimese astme kohus, et komisjon

peab ise kandma oma kohtukulud FP ja SIV-i suhtes ning hüvitama poole FP kohtukuludest. FP peab kandma poole oma kohtukuludest ja SIV kõik oma kohtukulud.

377. Vastavalt kodukorra artikli 87 lõikele 4 kannavad menetlusse astuvad liikmesriigid ise oma kohtukulud. Seega kannab Ühendkuningriik oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

ESIMESE ASTME KOHUS

(esimene koda)

otsustab:

1. Tühistada otsuse artikli 1 punktid b, c ja e ning artiklid 2 ja 3.

2. Tühistada otsuse artikli 1 punkti a:

– see osa, mis käsitleb Vernante Pennitalia SpA-d;

– see osa, mis käsitleb Fabbrica Pisana SpA ja Società Italiana Vetro SpA osalemist kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses, mille eesmärk oli mõjutada peamiste hulgimüüjate ostu- ja müügipoliitikat;

– see osa, mis käsitleb Fabbrica Pisana SpA ja Società Italiana Vetro SpA osalemist kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses seoses hindade ja müügitingimustega enne 1. septembrit 1983 ja pärast 21. oktoobrit 1985.

3. Tühistada otsuse artikli 1 punkti d see osa, mis käsitleb Fabbrica Pisana SpA ja Società Italiana Vetro SpA osalemist kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses seoses Piaggio kontsernile kehtestataivate hindade ja tarnekvootidega pärast 31. detsembrit 1984.

4. Tühistada Vernante Pennitalia SpA-le määratud trahv.

5. Kehtestada Fabbrica Pisana SpA-le määratud trahvi summaks 1 000 000 eküüd.

6. Kehtestada Società Italiana Vetrole määratud trahvi summaks 671 428 eküüd.

7. Jätta Fabbrica Pisana SpA ja Società Italiana Vetro SpA hagid muus osas rahuldamata.

8. Mõista komisjonilt välja Vernante Pennitalia SpA kohtukulud ja pool Fabbrica Pisana SpA kohtukuludest. Teise poole oma kohtukuludest kannab Fabbrica Pisana SpA ise.

9. Società Italiana Vetro SpA, komisjon ja Ühendkuningriik kannavad oma kohtukulud ise.

Edward

García-Valdecasas

Lenaerts
Schintgen

Kirschner

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 10. märtsil 1992 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees

H. Jung

D. A. O. Edward